জয় গুৰু শঙ্কৰ

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ প্ৰণীত

।।কুৰুক্ষেত্ৰ।।

[শ্ৰীমদ্ভাগৱত মহাপুৰাণৰ দশম স্কন্ধৰ অন্তৰ্গত]*

KURUKSHETRA

A Poetic work by Srimanta Sankaradeva

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ
সাহিত্য শাখা সমিতিৰ দ্বাৰা উপলব্ধ

Uploaded by

The Literature Branch of

Srimanta Sankaradeva Sangha

।।শ্ৰীকৃষ্ণায় নমোনমঃ।।

।।কৃষ্ণৰ কুৰুক্ষেত্ৰ যাত্ৰা।।

।।মঙ্গলাচৰণ।।

।।পদ।।

জয় জয় কৃষ্ণ কৃপাপয়োধি মাধৱ।
ব্ৰহ্মা হৰে পূজে যাৰ চৰণ পল্লৱ।।
যাৰ নাম মাত্ৰে তৰে সংসাৰ দুৰ্ঘোৰ।
নমো নমো দণ্ডৱতে কৃষ্ণ ইষ্টদেৱ মোৰ।।১।।
নমো নমো কৃষ্ণ মধুসদন দৈত্যাৰি।
প্ৰভু ভগৱন্ত ভকতৰ ভয়হাৰী।।
যেন উপদেশ দিলা দেৱ হৃদীশ্বৰে।
ভণে ভাগৱত কথা কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে।।২।।
শুনা সামাজিক জন কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ।
নাহি আতপৰে আৰ তাৰক কলিত।।
চাৰি পুৰুষাৰ্থ কাম মোক্ষ ধৰ্ম্ম অৰ্থ।
শ্ৰৱণতে সমস্ত মিলাৱে মনোৰথ।।৩।।
দ্বাৰকাক আসিলা দৰিদ্ৰ দামোদৰ।
ভূমিতে দিলন্ত তাঙ্ক সম্পত্তি ইন্দ্ৰৰ।।
নন্দ যশোদাৰ প্ৰীতি সাধিবাক প্ৰতি।
কুৰুক্ষেত্ৰ তীৰ্থক কৰিলা কৃষ্ণে গতি।।৪।।
শুক নিগদতি শুনিয়োক পৰীক্ষিত।
কলি মল সংহাৰক কৃষ্ণৰ চৰিত।।
ভকতৰ পৰম সুহৃদ দামোদৰ।
কুৰুক্ষেত্ৰ যাত্ৰা আৱে শুনা কেশৱৰ।।৫।।
কৰিলা দৈৱজ্ঞে গণি দেশত প্ৰকাশ।

মিলে মহা সূৰ্য্যৰ যে গ্ৰহণ সৰ্ব্বগ্ৰাস।।
শুনি মহাৰাজা সৱে পৰম উৎসৱে।
কৰে ৰঙ্গে কুৰুক্ষেত্ৰ যাত্ৰা সবান্ধৱে।।৬।।
একে একে ৰাজা চলে পৰম লীলায়।
বলে বীৰ্য্যে ধৈৰ্য্যে যেন দিগ্গজ পৰায়।।
পৰিচ্ছদে মহেন্দ্ৰ সদৃশ চমৎকাৰ।
কিছু লেখা দিওঁ শুনা নাম তাসম্বাৰ।।৭।।
কেকয় কৌশল কুৰু সৃঞ্জয় কাম্বোজ।
মহাবীৰ্য্য বিৰাট বিদৰ্ভ কুন্তি ভোজ।।
মদ্ৰ দমঘোষ সব্য ভীষ্মক হাৰ্দ্দিক।
ধৃষ্টকেতু চেকিতান বিতাল বাহ্লিক।।৮।।
যুধামন্যু মৈথিল সুশৰ্ম্মা উশীনৰ।
বিন্দ অনুৱিন্দ চন্দ্ৰদত্ত দিৱাকৰ।।
শ্ৰুতাযুদ্ধ প্ৰবুদ্ধ ধৰণীধৰ কাল।
নগ্নজিৎ পুৰুজিৎ সোম মহীপাল।।৯।।
সাৰ সুৰথ ৰথী সুপাৰ্শ্ব প্ৰতীপ।
চন্দ্ৰচূড় চক্ৰকেতু কৌশম্বিৰ নৃপ।।
পৰ পুৰঞ্জয় জয়সেন মহোৎসৱ।
চমৎকাৰে চলে আতি সৈন্য সবান্ধৱ।।১০।।
কৌৰৱ পাণ্ডৱ আদি কৰি যত ৰাজা।
পুত্ৰ পত্নী সমন্বিতে সঙ্গে লৈয়া প্ৰজা।।
হয় হস্তী ৰথে কেহো চৰি নৰযান।
কুৰুক্ষেত্ৰ তীৰ্থে আসি ভৈলা একথান।।১১।।
পূৰ্ব্বত পৰশুৰামে কৰিলা নিশ্চয়।
ক্ষত্ৰিয়ৰ ৰুধিৰে নিৰ্ম্মিলা হ্ৰদচয়।।
আপুনি কৰিলা স্নান দান যজ্ঞ যত।

নাহি পুণ্য ক্ষেত্র তাক সম সংসাৰত।।১২।।
পৃথিৱীৰ ৰাজা একথান ভৈলা তথা।
আত অনন্তৰে শুনা কেশৱৰ কথা।।
সৰ্ব্বগ্ৰাস গ্ৰহণৰ শুনি সিটো বাৰ্ত্তা।
সবংশে কৰিলা কৃষ্ণে কুৰুক্ষেত্ৰে যাত্ৰা।।১৩।।
বীৰ কৃতবৰ্ম্মা শুক সুচন্দ্ৰ সাৰণ।
লগত সহায় দিলা এহি চাৰিজন।।
অনিৰুদ্ধ কুমাৰক প্ৰবোধিয়া হৰি।।
সেনা সমে থৈলা দ্বাৰকাক ৰক্ষা কৰি।।১৪।।
আন যত যদুবংশ মানে নিৰন্তৰে।
কৃষ্ণক আৱৰি ৰঙ্গে চলে চপকৰে।।
লৈয়া মহা প্ৰাৰম্ভে সম্ভাৰ ভৰি পূৰ।
চলে বসু দেৱাসুৰ আহুক অক্ৰূৰ।।১৫।।
ৰাম কামদেৱ গদ শাল্ব মহাবীৰ।
উগ্ৰসেন শঠ শত্ৰুমৰ্দ্দন মন্দিৰ।।
শাল্ব ভগদত্ত ভুৰি বিক্ৰয় উৰ্ম্মূক।
যৱ যদুগণ সঙ্গে পৰম উৎসুক।।১৬।।
ৰথসৱ চলে যেন বিমান দেৱৰ।
ছানি যায় ধ্বজ দণ্ড চিৰল চামৰ।।
জলকে কিঙ্কিণী সুৱৰ্ণৰ শাৰী শাৰী।
যায় যদুগণ তাতে সঙ্গে নিজ নাৰী।।১৭।।
যুথে যুথে যায় মত্ত হস্তী একে ঢিকি।
সুৱৰ্ণ ভূমুকাচয় কৰে চিকিমিকি।।
যেন ঐৰাৱত গৰ্জ্জনিতে ভূমি চালে।
কৰ্ণে হানে তাল গজঘন্টাৰ আস্ফালে।।১৮।।
সুৱৰ্ণ পাখাৰে চলে যত তেজী ঘোৰ।

তল বল কৰে বেগে বায়ু নোহে যোৰ।।
ৰাহুতে দেখাৱে লীলা গতি লয়লাসে।
সাগৰৰ উৰ্ম্মি যেন উল্লাসে বতাসে।।১৯।।
অলেখ পদাতি চলে পৰম উৎসাহে।
চিকিমিকি কৰে দেহা সুৱৰ্ণ সন্নাহে।।
দিব্য বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰে যায় প্ৰকাশন্তে।
সুৱৰ্ণৰ মালা দোলে কন্ঠত হাঠন্তে।।২০।।
হৃষ্ট পুষ্ট দৰ্পিষ্ঠ বলিষ্ঠ কলেৱৰ।
অস্ত্ৰ শস্ত্ৰ ধৰি যেন ধাৱে বিদ্যাধৰ।।
সঙ্গে নিজ নাৰী চলে গলে হেমহাৰ।
অপেস্বৰী সমে যেন দেৱৰ কুমাৰ।।২১।।
সৱাৰ মাজত যান্ত জগত নিৱাস।
নক্ষত্ৰৰ মাজে যেন চন্দ্ৰৰ প্ৰকাশ।।
মৌক্তিক ছত্ৰেক আছে শিৰৰ উপৰে।
সাত্যকি উদ্ধৱো চলে ধৱল চামৰে।।২২।।
দাৰুকে ডাকন্ত ৰথ চলে লাসে লাসে।
দিব্য যন্ত্ৰ যতেক বজাৱে লাসেবেশে।।
ছিন্ন চৌণ্ড দণ্ড নচুৱাৱে তুলি তুলি।
নটে ভাটে ৰটে জয় জয় কৃষ্ণ বুলি।।২৩।।
ঈষত হসিত মুখ নৱ পদ্মকোষ।
অৰুণ চৰণ দুই দেখন্তে সন্তোষ।।
শ্যাম শৰীৰত ৰত্নময় অলঙ্কাৰ।
নবীন মেঘত যেন বিজুলী সঞ্চাৰ।।২৪।।
ৰূপৰ সম্পত্তি আতি প্ৰকাশে প্ৰচুৰ।
কোটি কন্দৰ্পৰো দৰ্প দেখি হৱৈ চূৰ।।
বাহু বক্ষঃস্থলত যাহাৰ পৰে দৃষ্টি।

জুৰাই তনু মন যেন অমৃতৰ বৃষ্টি।।২৫।।
দৈৱকী প্ৰমুখ্যে নাৰী যাদৱ বংশৰ
ৰুক্মিণী প্ৰমুখ্যে যত মহিষী কৃষ্ণৰ।।
শৰীৰক মণ্ডি ৰত্নময় অলঙ্কাৰে।
বিমানত চড়ি লৰি যান্ত জাতিষ্কাৰে।।২৬।।
যতেক যাদৱী সেনা তাৰো নাহি সীমা।
যাহন্তে কীৰ্ত্তন কৰে কৃষ্ণৰ মহিমা।।
পূৰিলেক কৃষ্ণ গুণে গগণ মণ্ডল।
শুনে মানে ধ্বনি পলাই পাপ অমঙ্গল।।২৭।।
কৃষ্ণেসে পৰম ইষ্ট দেৱ কৃষ্ণ প্ৰাণ।
নজানে যাদৱী সেনা কৃষ্ণ বিনে আন।।
কৃষ্ণৰেসে যশ কথা নিৰন্তৰে গাৱে।
সলোতক নয়ন বয়ন প্ৰেমভাৱে।।২৮।।
অসংখ্যাত ৰথ ঘোষ বাদ্য ভণ্ড ৰোলে।
হয় হস্তী গিৰি মহীমণ্ডল হিন্দোলে।।
এহিমতে যান্ত যদুবংশৰ প্ৰদীপ।
অনন্তৰে পাইল কুৰুক্ষেত্ৰৰ সমীপ।।২৯।।
কৃষ্ণৰ চৰণে সৱে লৈয়া অনুমতি।
নামিয়া জলত সৱে যাদৱ সন্ততি।।
ৰামৰ হ্ৰদত ৰঙ্গে কৰিলন্ত স্নান।
দেৱতা পিতৃক সন্তৰ্পিয়া দিলা দান।।৩০।।
বিশিষ্ট বিপ্ৰক আনি কৰিলা সৎকাৰ।
শ্ৰদ্ধায়ে পিন্ধাইলা গন্ধ বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ।।
দিলা দাস দাসী দোলা হয় হস্তী ৰথ।
ভৈলন্ত সন্তোষ পৰিপূৰ্ণ মনোৰথ।।৩১।।
সুৱৰ্ণৰ শৃঙ্গ ৰজতৰ খুৰা চাৰি।

গলে হেমমালা দিব্য বসনে আৱৰি।।
কৰিলন্ত দান হেম ধেনু অসংখ্যাত।
মিলোক ভকতি বুলি কৃষ্ণ দেৱতাত।।৩২।।
পুনৰপি সবংশে কৰিলা মোক্ষ-স্নান।
মহন্ত বিপ্ৰক পুনু কৰিয়া সন্মান।।
কৃষ্ণৰ চৰণে হৌক ভকতি আম্মাৰ।
এহি বুলি দিলন্ত সুৱৰ্ণ একো ভাৰ।।৩৩।।
পাচে কৃষ্ণদেৱ যদুবংশৰ লগতে।
কৰিলা আপুনি স্নান দান বিধিৱতে।।
অনুমতি পায়া সৱে কৃষ্ণৰ চৰণে।
কৰিলা ভোজন ভাগ্যৱন্ত যদুগণে।।৩৪।।
মহা হৰিষিত চিত্ত উঠি সমদলে।
ছায়া অনুসৰি বসিলন্ত তৰুতলে।।
আসি আছে পৃথিৱীৰ যত ৰাজাগণ।
চিৰকাল অন্যোঅন্যে ভৈল দৰশন।।৩৫।।
যাদৱ বংশক দেখি আনন্দ হৃদয়।
বিদৰ্ভ কৈকেয় কুৰু কাম্বোজ সৃঞ্জয়।।
বিৰাট দ্ৰুপদ মদ্ৰ কৌৰৱ পাণ্ডৱ।
পৰম সুহৃদ কেহো সম্বন্ধী বান্ধৱ।।৩৬।।
ভৈলা দেখাদেখি সৱে আসি কুৰুক্ষেত্ৰ।
হৰিষে প্ৰফুল্ল মুখ পদ্ম সম নেত্ৰ।।
সাৱটন্তে অন্যোঅন্যে মিলে প্ৰেমভাৱ।
ঝৰে নয়নৰ নীৰ ৰোমাঞ্চিত গাৱ।।৩৭।।
নিৰোধিলা তাক কন্ঠ বাক্য নসঞ্চৰে।
পৰম আনন্দ মনে মিলে সমস্তৰে।।
ধৰাধৰি কৰি আসি বসিয়া আসনে।

পুছিলা কুশল বাৰ্ত্তা মধুৰ বচনে।।৩৮।।
দ্ৰৌপদী প্ৰমুখ্যে ৰাজ মহিষী যতেক।
কৃষ্ণপত্নী সমস্তকে দেখিয়া প্ৰত্যেক।।
পৰম সুহৃদ ভাৱে ধৰি আলিঙ্গিল।
কুঙ্কুমে ৰঞ্জিত দুই তনক পীড়িল।।৩৯।।
পাইলন্ত পৰম প্ৰীতি অন্যোঅন্যে চাই।
মহা প্ৰেমভাৱে নীৰ নেত্ৰৰ বঝাই।।
কনিষ্ঠে জ্যেষ্ঠক কৰিলন্ত নমস্কাৰ।
অন্যোঅন্যে কুশল কহিল আপোনাৰ।।৪০।।
যত মহা মহা ৰাজা আসিয়াছে তথা।
পাতিয়া বহল সভা কহে কৃষ্ণ কথা।।
নাৰীসৱে একত্ৰে বসিয়া মহা সুখে।
কৃষ্ণৰেসে চৰিত্ৰ কহয় মাত্ৰ মুখে।।৪১।।
যাদৱগণৰ সিটো মহা শ্ৰীক দেখি।
ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ মূৰ্ত্তি নিৰেখি নিৰেখি।।
ভৈলন্ত বিস্ময় আতি সিটো সামৰাজে।
নাহি আন কথা কৃষ্ণ মহিমাত বাজে।।৪২।।
পিতৃক মাতৃক দেখি কুন্তী ৰাজমাৱে।
মহা প্ৰীতি পৰি প্ৰণামিলা দুইৰো পাৱে।।
যত ভাৰ্য্যা ভগিণী ভাৰ্যাৰ ভ্ৰাতৃচয়।
কৰিলা সাদৰ সমস্তক যেন নয়।।৪৩।।
কৃষ্ণক দেখিয়া মহা প্ৰেম উপজিল।
কন্ঠত ধৰিয়া নীৰ নেত্ৰৰ ত্যজিল।।
গৌৰৱে কুন্তীক পাচে নমিলা মাধৱে।
ভৈলা সলোতক মুখ দেখি সবান্ধৱে।।৪৪।।
ভ্ৰাতৃ বসুদেৱক কৰিলা বহুমান।

কান্দন্তে দিলন্ত তাক কুন্তী সমিধান।।
তুমি শ্ৰেষ্ঠ ভাতৃ পিতৃ সমান সুবুদ্ধি।
এতমান আপদতো নকৰিলা শুদ্ধি।।৪৫।।
কতবা জন্মত পাপ সঞ্চিলো দুৰ্ঘোৰ।
ভৈলোহো বিধৱা স্বামী মৰিলন্ত মোৰ।।
পঞ্চগুটি পুত্ৰসমে ভৈলো অনাথিতি।
নাহি পৃথিৱীত মোত পৰে নিমাথিতি।।৪৬।।
পিতৃ মাতৃ সুহৃদ সোদৰ বন্ধুজন।
আপদ কালত যাক নকৰে স্মৰণ।।
যিটো ভাগ্য শূন্য তাৰ জীৱন নিষ্ফল।
এহি বুলি ভৈলা কুন্তী নয়ন সজল।।৪৭।।
বান্ধৱৰ মধ্যত কৰন্ত অসন্তোষ।
মোৰ বিধি বক্ৰ কিবা তোমাসাৰ দোষ।।
অৱশ্যে ভুঞ্জিবে লাগে ললাট লিখিত।
শুনি শোকে সবান্ধৱে নধৰন্ত চিত।।৪৮।।
বসুদেৱ বোলন্ত শুনিয়ো কুন্তী আই।
আমাসাত অপমান কৰিতে যুৱাই।।
নকৰিলো শুদ্ধি তোমাসাক এতদিন।
কিন্তু তুমি আমি সৱে দৈৱৰ অধীন।।৪৯।।
মিলে মান অপমান ঈশ্বৰ ইচ্ছায়।
বিচাৰত সুখ দুখ দাতা আন নাই।।
ঈশ্বৰৰ বশ্য আমি যত জীৱ মানে।
নুহিকো স্বতন্ত্ৰ আক দেখা বিদ্যামানে।।৫০।।
কোন দুখ আহ্মাক নিদিলা পাপী কংসে।
যম যাতনাক ঐত ভুঞ্জিলো সবংশে।।
ইচ্ছাদিলে ভেটিকো কৰিয়া কূটনাট।

কতেক কহিবো মাৱ আহ্মাৰ ললাট।।৫১।।
আৱেসে খণ্ডিল দুখ বিধি সুদক্ষিণ।
সম্প্ৰতিসি সুখে আছো আমি কতোদিন।।
ভালেকি আছন্তে আমি নকৰিলো শুদ্ধি।
ত্যজিয়ো বিষাদ মাৱ থিৰ কৰা বুদ্ধি।।৫২।।
হেন শুনি ৰাজমাৱে ত্যজিলা নিশ্বাস।
কেশৱো কৰিলা পাচে পেহীক আশ্বাস।।
প্ৰবোধিলা আনো বন্ধু বান্ধৱ সাদৰে।
ভৈলা শান্তমতী আতি কুন্তী অনন্তৰে।।৫৩।।
শুনা সমাজিক কৃষ্ণ চৰিত্ৰ নিতান্ত।
সংসাৰ ব্যাধিক ইসে কৰে উপশান্ত।।
মোহ নিদ্ৰা এৰি লৈয়ো সত্বৰে চেতন।
কালে পাইলে হেৰা কৰা কৃষ্ণক স্মৰণ।।৫৪।।
হে প্ৰাণনাথ নাৰায়ণ কৃষ্ণ দেৱ।
তোহ্মাৰ চৰণে মনে কৰো কোটি সেৱ।।
মই মহা মূঢ় মন্দমতি দুৰাচাৰ।
দীন দয়াশীল কৰা আপদে উদ্ধাৰ।।৫৫।।
তুমিসে হৃদয় প্ৰিয় আত্মা নিষ্ঠে নিষ্ঠ।
উপদেশ দাতা তুমি গুৰুদেৱ ইষ্ট।।
এতেক জানন্তে মোৰ থিৰ নোহে মতি।
আপুনি কৰিয়ো কৃষ্ণ অগতিৰ গতি।।৫৬।।
কৃপা কৰা কৃষ্ণ লৈলো তোহ্মাত শৰণ।
সদয়ে স্মৰোক মনে অৰুণ চৰণ।।
নছাৰোক মুখে মোৰ কৃষ্ণ হেন নাম।
নিৰন্তৰে নৰে ডাকি বোলা ৰাম ৰাম।।৫৭।।

।।দুলড়ী।।

নিগদতি শুক শুনা পৰীক্ষিত
যেন কথা আতপৰে।
পৃথিৱীৰ মহা মহাৰাজ যত
আসিয়াছে নিৰন্তৰে।।
দেখি বসুদেৱ প্ৰমুখ্যে যাদৱ-
গণ ভৈলা আনন্দিত।
পৰম সাদৰে সৱাকো অৰ্চ্চিলা
যাক যেন যথোচিত।।৫৮।।
ৰামে সমে কৃষ্ণো কৰিলা সন্মান
সৱাকো বিনয় ভাৱে।
কৃষ্ণক নিৰীক্ষ নৃপতিসকলে
এক দৃষ্টি কৰি চাৱে।।
কৃষ্ণ দৰশনে সমস্তৰ মনে
পৰম আনন্দ মিলে।
জিহ্বায়ে চেলেকে নাকে মুখে যেন
নয়নৰ পথে গিলে।।৫৯।।
জগতৰ প্ৰিয় আত্মা ভগৱন্ত
তাঙ্ক দৰশন পাই।
তনু পুলকিত লোতক নিগড়ে
আনন্দৰ সীমা নাই।।
পৃথিৱীৰ ৰাজা যত আসিয়াছে
শত্ৰু মিত্ৰ উদাসীন।
কৃষ্ণক পৰম ঈশ্বৰ জানিয়া
ভৈল সৱে মোহ হীন।।৬০।।
ভীষ্ম দ্ৰোণ কৃপ কৰ্ণ কুন্তীভোজ

কাম্বোজ কুণ্ডিল পতি।
বিশালাক্ষ বীৰ বিৰাট বাহ্লিক
কৈকেয় কাশী নৃপতি।।
যুধামন্যু মত্ত মৈথিল সুশৰ্ম্মা
ধৃষ্টকেতু চেকিতান।
সৃঞ্জয় সঞ্জয় বিদুৰ বিৰাট
দেখি উল্লসিত প্ৰাণ।।৬১।।
সুৱল শকুনি ধৃতৰাষ্ট্ৰ ৰাজা
সপুত্ৰে সতী গান্ধাৰী।
সত্যৱতী কুন্তী দ্ৰৌপদী প্ৰমুখ্যে
যত পাণ্ডৱৰ নাৰী।।
যুধিৰ্ষ্ঠিৰ ভীম অৰ্জ্জুন নকুল
সহদেৱ পাঞ্চো ভাই।
ৰাজসূয় যজ্ঞে জিনিলা যতেক
ৰাজাগণ সমুদায়।।৬২।।
দেখিলা আনন্দ মূৰতি কৃষ্ণৰ
সাক্ষাতে লক্ষ্মী নিৱাস।
কোটি এক শশী সূৰ্য্য একেবাৰে
কৰন্ত যেন প্ৰকাশ।।
ষোড়শ হাজাৰ পত্নীসৱ সিটো
সাক্ষাতে লক্ষ্মীৰ নয়।
পৰম বিভৱ দেখি মাধৱৰ
মিলিল মনে বিস্ময়।।৬৩।।
মানুষ নোহয় দৈৱকী তনয়
জানিলো নিশ্চয় কৰি।
সৃষ্টি স্থিতি অন্ত যি দেৱে কৰন্ত

তেন্তে এন্তে মহাহৰি।।
ব্ৰহ্মা আদি কৰি পিম্পৰা পৰ্য্যন্ত
মোহিত যাৰ মায়াত।
জগত নিস্তাৰ হেতু অৱতাৰ
জানিলো ভৈলা সাক্ষাত।।৬৪।।
সেহি সময়ত সমস্তৰে ভৈল
কৃষ্ণত ঈশ্বৰ বুদ্ধি।
আনন্দে যাদৱ বংশক প্ৰশংসা
কৰন্ত সৱে সম্বোধি।।
হে বসুদেৱ উগ্ৰসেন শুনা
যাদৱ বংশ সকল।
জানিলো মনুষ্য মধ্যে তোৰাসৱে
জন্মৰ ভৈল সাফল।।৬৫।।
জগতকে যিটো দেখে-ব্ৰহ্মময়
জ্ঞানীগণ মধ্যে খ্যাত।
ঈশ্বৰ মূৰুতি কৃষ্ণৰ নেদেখে
ধ্যানত সিটো সাক্ষাত।।
হেন মাধৱক বান্ধৱ মানিয়া
মুখ পদ্ম দেখা নিতে।
দুৰ্ল্লভ প্ৰভুক অপ্ৰয়াসে পাইলা
গুণাগুণ একচিতে।।৬৬।।
যাৰ বাক্য বেদ পাদোদক গঙ্গা
ত্ৰৈলোক্য পৱিত্ৰ কৰে।।
যাৰ কীৰ্ত্তি যশ শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে
জগত আতি উদ্ধাৰে।।
যাৰ নাম মাত্ৰ স্মৰণে নিস্তাৰে

পতিত পাতকীচয়।
হেন মাধৱক সদা দেখা কিনো
দুৰ্ল্লভ ভাগ্য উদয়।।৬৭।।
কালে নাস গৈল মহীৰ মাহাত্ম্য
নোপজে শস্য কিঞ্চিত।
যাৰ পাদপদ্ম পৰশে সম্পূৰ্ণ
ভৈল ভূমি কৃতকৃত্য।।
যেই যিবা আৱে বাঞ্ছো পৃথিৱীত
পূৰ্ণ হোন্ত সেহি কাম।
যাহাৰ প্ৰসাদে জগতৰে ভৈল
মহা দুখ উপশাম।।৬৮।।
হেন ঈশ্বৰক দৰশন পাই
পৰশা আপোন হাতে।
কৰা একেলগে ভ্ৰমণ ভোজন
শয়ন একে শয্যাতে।।
মোক্ষ সুখ এৰি কৃষ্ণৰ সেৱাত
সবংশৰে অভিলাষ।
কিনো মহাভাগ্য গৃহতে কৰন্ত
আপুনি বিষ্ণু নিৱাস।।৬৯।।
আনো অসংখ্যাত কৰিল প্ৰশংসা
ধন্য ধন্য যদুকুল।
পৰম মহিমা দেখিয়া কৃষ্ণত
শিৰে বৰিষিলা ফুল।।
মিলিল সিবেলা সৱাৰো কৃষ্ণত
পৰম ঈশ্বৰ জ্ঞান।
হৰিষে ৰহিল কেহো নকহিল

কৃষ্ণকথা বিনে আন।।৭০।।

।।ছবি।।

শুনা সামাজিক যত ইটো মহাভাগৱত
যত্নে মহা হুয়ো সাৱধান।
কৃষ্ণৰ চৰিত্রচয় সম্যকে অমৃতময়
কৰা কর্ণাঞ্জলি ভৰি পান।।
হেন কৃষ্ণ কৃপাময় মই মহা দূৰাশয়
বিষয় বাসনা নেৰে মোক।
তোহ্মাৰ চৰণে মতি নকৰে ভকতি ৰতি
আৱে মোৰ কেনে গতি হোক।।৭১।।
বচনত মাত্র মূঢ় মই শূন্য মতি মূঢ়
পৰ উপদেশত পণ্ডিত।
তুমি হেন দেৱ জানি নপাৰিলো চক্রপাণি
আপোনাৰ দুখক খণ্ডিত।।
নেৰাইলো সংসাৰ তাপ চৰণে উদ্ধাৰা বাপ
কৰো হেৰা চৰণে প্রণাম।
তুমি বিনে ত্রাণ নহে কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে
নিৰন্তৰে বোলা ৰাম ৰাম।।৭২।।

।।কৃষ্ণ-বলৰাম আৰু নন্দ-যশোদাৰ মিলন।।

।।পদ।।

নিগদতি শুক শুনা নৃপ পৰীক্ষিত।
কৃষ্ণৰ চৰিত্র লীলা পৰম অমৃত।।
আত অনন্তৰে কথা শুনা মহাবীৰ।
যিসৱ বৃতান্ত ভৈল গোকুলবাসীৰ।।৭৩।।

শুনিলা আনন্দ বাৰ্ত্তা নন্দ গোপে পাচে।
কৃষ্ণ সমে যত যদুবংশ আসিয়াছে।।
মিলিল উৎসুক মনে মহা হৰিষন্ত।
তোলাইলা শকটে আনি সকল সম্ভৃত।।৭৪।।
তথাতে ৰহিবো বাসা নন্দৰ আশয়।
গোপগণ সমে যাওঁ আনন্দ হৃদয়।।
কৃষ্ণক দেখিবো বুলি মনত উল্লাসে।
যশোদা প্ৰমুখ্যে গোপী চলে লয়লাসে।।৭৫।।
ভৈল সুপ্ৰভাত আজি বিধাতা প্ৰসন্ন।
পাইবো প্ৰেম পঙ্কজ নেত্ৰক দৰিশন।।
ঈষত হসিত মুখ দেখিবো দুনাই।
প্ৰেমে পৰিপূৰ্ণ গোপীসৱ চলি যায়।।৭৬।।
জগতৰ পূজ্য যিটো দৈৱকীকুমাৰ।
যাক নপাই প্ৰাণ ফুটে সদায়ে আত্মাৰ।।
তাহান দেখিবো পাদ পঙ্কজ দুতয়।
আজি জন্ম সাম্ফল মিলিবে মহোদয়।।৭৭।।
যিটো জগতৰ আত্মা ভকত বান্ধৱ।
বুলিলা প্ৰবোধ ধৰি আত্মাক মাধৱ।।
হেন মনে গুণন্তে যাহন্তে যেৱে আছে।
ভৈল দেখা দেখি যদুবংশ সমে পাচে।।৭৮।।
গোকুলবাসীক দেখি যতেক যাদৱ।
উঠিল তেখনে মনে মিলিল উৎসৱ।।
প্ৰাণৰ পৰশে যেন তনুৰ উল্লাস।
দূৰতে দেখিয়া ৰঙ্গে তুলিলন্ত হাস।।৭৯।।
মহা হৰিষিত মন চিৰ দৰিশনে।
আসি সাৱটিল সৱে সজল নয়নে।।

নন্দক দেখিয়া বসুদেৱে গাৱ চালি।
প্ৰাণমিত্ৰ বুলি ধৰিলন্ত আঙ্কোৱালি।।৮০।।
পাইলা প্ৰীতি আতি নয়নৰ ঝৰে নীৰ।
প্ৰেমত আকুল ভৈল চিত্ত নুহি থিৰ।।
লোতকে নিৰোধে কণ্ঠ বাক্য বাজ হুই।
সাৱটা সাৱটি কৰি আছিলন্ত দুই।।৮১।।
সাদৰে বৈসাইলা নিয়া সুৱৰ্ণ আসনে।
কৰিলা সন্মান নিয়া মধুৰ বচনে।।
পাপী কংসে বন্দী কৰি দিলা দুখ যত।
নন্দ দৰশনে সৱে পৰিল মনত।।৮২।।
বুলিবে লাগিলা স্মৰি পূৰ্ব্ব উপকাৰ।
কংসৰ ভয়ত পুৰি নাছিল আহ্মাৰ।।
তুমি প্ৰাণসম মিত্ৰ তোহ্মাতেসে গয়।
পলুৱাই থৈলো নিয়া দুগুটি তনয়।।৮৩।।
পুত্ৰৱতে পালিলা আপুনি অনুদিন।
শুজন নযায় সিটো উপকাৰ ঋণ।।
কৰিলো তোহ্মাত মই ভাৰ্য্যাৰ সঞ্জাত।
কোন হিত মোৰ নাচৰিলা সিবেলাত।।৮৪।।
এতেকে বোলন্ত প্ৰেম পৰশিল আতি।
সলোতক নেত্ৰে তম্ভি থাকিল নমাতি।।
নন্দো ধৰি মিত্ৰক বুলিলা প্ৰিয় বাক।
এতেক বুলিবে সখী নলাগে আহ্মাক।।৮৫।।
তুমি মহা ভাগৱত জগততে সাৰ।
যাৰ ঘৰে পৰম ঈশ্বৰ অৱতাৰ।।
তুমি সম ভাগ্যৱন্ত ত্ৰৈলোক্যতে নাই।
তোহ্মাৰ সাধিবো প্ৰীতি কত পুণ্য পাই।।৮৬।।

কিনো ভাগ্য ভৈলা তুমি মোৰ মহা মিত্ৰ।
আজিসে জানিলো ভৈলো পৰম পৱিত্ৰ।।
তোহ্মাৰ আলাপে পাপ কৰিলে উচ্ছাদ।
কৰিলা আলাপ আনো মধুৰ সম্বাদ।।৮৭।।
নন্দ যশোদাক দেখি পাচে কৃষ্ণ ৰাম।
পৰম প্ৰেমত পৰি কৰিলা প্ৰণাম।।
পিতৃ মাতৃ বুলি উঠি সাৱটিলা ধৰি।
স্নেহে স্ৰৱে কমল নেত্ৰৰ নীৰ ঝৰি।।৮৮।।
পিতৃৰ মাতৃৰ প্ৰেমে পৰম আকুল।
ভৈলা আত যিটো জগতৰে আদিমূল।।
লোতকে নিৰোধে কণ্ঠ বাক্য নাসে মুখে।
হেঠ মাথে ৰৈলা চিৰ বিয়োগৰ দুখে।।৮৯।।
নন্দ যশোদায়ো দেখি পৰম প্ৰেমত।
সাৱটি ধৰিলা তুলি নিজ আসনত।।
শিৰ সুঙ্গি পাইলা প্ৰীতি প্ৰসন্ন বদন।
মহা স্নেহে স্ৰৱে যশোদাৰ দুয়ো স্তন।।৯০।।
এৰাইলন্ত চিৰ বিয়োগৰ সিটো তাপ।
কৰিলা কৃষ্ণক ধৰি প্ৰেমত বিলাপ।।
সুমৰিয়া কেশৱৰ সিসৱ চৰিত।
স্নেহত কান্দন্ত নন্দ নসহন্ত চিত।।৯১।।
লোতকে তিয়াইলা তনু ৰাম মাধৱৰ।
লগতে কান্দন্ত দুয়ো পৰম ঈশ্বৰ।।
নেত্ৰৰ লোতক বহে নসহে হৃদয়।
চড়ে চিৰ দৰশন প্ৰেম আতিশয়।।৯২।।
কতোক্ষণে ভৈলন্ত মাধৱ সন্ধুক্ষণ।
পিতৃৰ মাতৃৰ দুইৰো ধৰিয়া চৰণ।।

বিনয় বচনে কৰি ক্ৰন্দন নিৰোধ।
অনেক বচনে দুইকো কৰিয়া প্ৰবোধ।।৯৩।।
পৰম অতৰ্ক গতি কাল ঈশ্বৰৰ।
দৈৱৰ অধীন সমাগম বান্ধৱৰ।।
কৈৰপৰা আনি জীৱ কৰে এক ঠাই।
ক্ষণেকতে পুনুহো পেল্লাৱে বিহৰাই।।৯৪।।
জলৰ বেগত এক থান হোৱে ফেন।
ক্ষণেক থাকিয়া ক্ষণেকতে মিলে যেন।।
সেহিমত সংযোগ বিয়োগ সুহৃদৰ।
ঈশ্বৰৰ বশ্য কেহো নোহে স্বতন্তৰ।।৯৫।।
এহি পৰমাৰ্থ কথা নোহে আত বোধ।
চিৰকাল নগোৱাই কৰিলো অপৰাধ।।
কৰোহোঁ কাতৰ মোৰ মৰষিয়ো দোষ।
হেন শুনি ভৈল নন্দ যশোদা সন্তোষ।।৯৬।।
ৰোহিণী দৈৱকী পাচে আসিলা বজাই।
যশোদাক দেখিয়া পৰম প্ৰীতি পাই।।
হাসি প্ৰাণ সখি বুলি সাৱটিয়া ধৰি।
বাহু মেলি দুহাঙ্কো ধৰিলা ব্ৰজেশ্বৰী।।৯৭।।
পাপী কংসে যত যত ভুঞ্জাইলা নিকাৰ।
সুমৰিয়া যশোদা পূৰ্ব্বৰ উপকাৰ।।
দ্ৰৱিল হৃদয় আতি দুইৰো স্নেহ চড়ে।
ভৈলা সকৰুণ নীৰ নেত্ৰৰ নিগৰে।।৯৮।।
লোতকে নিৰোধে কন্ঠ গদগদ বাক।
বুলিলন্ত পৰম সাদৰে যশোদাক।।
বিপদৰ বান্ধৱ পৰম উপকাৰী।
তোমাঠৈৰ গুণ আমি শুজিতে নপাৰি।।৯৯।।

সপিলো তোহ্মাতে ইটো তনয় দুখানি।
প্ৰতিপালি পুষিলা তোমৰা দুয়ো প্ৰাণী।।
উপজি নপাইলা পুতাই পিতৃক মাতৃক।
তুলিলাহা সখি দেখি প্ৰাণতো অধিক।।১০০।।
নিৰ্ভয়ে ভ্ৰমিলা পুতাই তোহ্মাৰেসে গুণে।
চক্ষুৰ পীৰিতি যেন ৰাখিলা আপুনে।।
কৰিলা কৃষ্ণত মহা স্নেহ নিৰন্তৰ।
নাহিকে আপোন পৰ বুদ্ধি মহন্তৰ।।১০১।।
নাহি তোমাঠৈত পৰে মহা হিতকাৰী।
তোহ্মাৰ মৈত্ৰিক পাসৰিবে কোন নাৰী।।
ইন্দ্ৰৰ সম্পদ যদি দেওঁ প্ৰতিদিন।
তথাপিতো শুজা নযাই উপকাৰ ঋণ।।১০২।।
দ্ৰৱিল হৃদয় দুইৰো এতেক বোলন্তে।
সৰসৰি পৰে নীৰ নয়নৰ হন্তে।।
প্ৰবোধিলা যশোদা আঞ্চলে মুচি মুখ।
কিসক কহস পূৰ্ব্ব আপদৰ দুখ।।১০৩।।
ঈশ্বৰৰ ইচ্ছায়ে আসি সুখ দুখ মিলে।
সম্পদো নাথাকে দুখো গুচে একতিলে।।
মায়াৰ ৰচনা ইটো জগতকে দেখি।
কিছু অনুশোচ নকৰিবা প্ৰাণসখি।।১০৪।।
কতো কোটি জনমৰ মোৰ আছে ভাগ।
কৃষ্ণ হেন পুত্ৰক তুলিবে পাইলো লাগ।।
তৰিলো আপদ ঘোৰ কৃষ্ণতেসে হন্তে।
দহে দেহা সখি সিটো কথা সুমৰন্তে।।১০৫।।
স্তন শুসি লৈলে পুত্ৰে পূতনাৰ প্ৰাণ।
কৈলা গল চেপি চক্ৰবাতক নিৰ্য্যাণ।।

কৃষ্ণে মাটি খাইলা বুলি শৰীৰ নসয়।
গৰ্ভতে দেখাইলা মোক ভুৱন চৈধ্যয়।।১০৬।।
অঘ বক বৎস কেশী ধেনুক অৰিষ্ট।
গোকুলত চিন্তে আসি অনেক অনিষ্ট।।
প্ৰলম্ব প্ৰমুখ্যে যত আসিলা অসুৰ।
সমস্তকে মাৰি কৰিলন্ত দুখ দূৰ।।১০৭।।
হ্ৰদৰ খেদাইলা দমি কালিক নিকালি।
বৎস বৎস-পালক জীয়াইলা বনমালী।।
জুই আসি বেঢ়িল আহ্মাৰ যায় প্ৰাণ।
ৰাখিলন্ত কৃষ্ণে বন বহ্নি কৰি পান।।১০৮।।
গোধূলি বেলাত থাকো পদূলিত চাই।
বৎস লৈয়া আসে সোণা মুখে বাংশী বাই।।
আগবাঢ়ি ধৰিয়া আঞ্চলে মোছোঁ ধূলি।
প্ৰাণ পুত্ৰ বুলি বুকে সাৱটোহোঁ তুলি।।।।১০৯।।
স্নান কৰাই পিন্ধাওঁ গন্ধ চন্দন ভূষণ।
নিতে পঞ্চামৃতে কৰাওঁ কৃষ্ণক ভোজন।।
সুৱৰ্ণ খাটত শুৱাওঁ বিছাই হংস তুলী।
বুকুত সাৱটি থাকো প্ৰাণ পুত্ৰ বুলি।।১১০।।
হেন কৃষ্ণ বাপ হন্তে ভৈলোহো বঞ্চিত।
ইটো সুখ শান্তি সখি নাহিকে কিঞ্চিত।।
কৃষ্ণ সূৰ্য্য বিনে দেখো আন্ধাৰ দুৰ্ঘোৰ।
আউৰ গৃহ কৰ্ম্মত নপৰে চিত্ত মোৰ।।১১১।।
পুত্ৰৰ সিসৱ লীলা সুমৰি সুমৰি।
নিদ্ৰা নাসে ৰাত্ৰিয়ো লোতক যায় ঝৰি।।
কৃষ্ণকেসে দেখো মাত্ৰ সচিতে সপোনে।
শূন্য ভৈল ব্ৰজ মোৰ কৃষ্ণ অৱিহনে।।১১২।।

কৃষ্ণৰ ক্ৰীড়াৰ ভূমি বৃন্দাবন স্থান।
কালিন্দীক দেখি সখি ফুটে যেন প্ৰাণ।।
ধ্বজ বজ্ৰ পঙ্কজ খোজতে আছে বান্ধি।
তাক দেখি কৃষ্ণ বুলি আমি মৰো কান্দি।।১১৩।।
আজিও সোণাৰ বংশী ঘৰে আছে পৰি।
দেখি দশগুণে মোৰ মৰ্ম্ম যায় চড়ি।।
ওলাই আৰো পশিবে নপাৰো সিটো ঘৰ।
কতনো কহিব গুণ গোৱিন্দ পুত্ৰৰ।।১১৪।।
গোকুলত যত লীলা কৰিলন্ত হৰি।
দৈৱকীৰ আগে বৰ্ণাইলন্ত ব্ৰজেশ্বৰী।।
শুনন্তে কহন্তে সিটো গোৱিন্দৰ যশ।
আনন্দত মজিল পৰম প্ৰেম-ৰস।।১১৫।।
দৈৱকী যশোদা আদি নাৰী অসংখ্যাত।
কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰচয় শুনে সিবেলাত।।
বহয় লোতক পুলকিত আতি তনু।
প্ৰেম-সমুদ্ৰত মন মজে পুনু পুনু।।১১৬।।
ৰুক্মিণী প্ৰমুখ্যে যত কৃষ্ণৰ মহিষী।
যশোদাক সাদৰিলা পৰম হৰিষি।।
বুলিলা প্ৰশংসা বাণী ব্ৰজ ঈশ্বৰীক।
কৰিলা শুশ্ৰূষা সৱে শিশুতো অধিক।।১১৭।।
দ্ৰৌপদী প্ৰমুখ্যে যত ৰাজ ভাৰ্য্যাচয়।
কৰিলন্ত যশোদাক তেসম্বো বিনয়।।
এহিমানে থওঁ স্ত্ৰীসমস্তৰ কথা।
আৰে কৃষ্ণ-গোপীৰ সম্বাদ কওঁ তথা।।১১৮।।
সিটো ভাগ্যৱতী গোকুলৰ গোপীগণ।
যাহাৰ বিৰহ তাপে দহে তনু মন।।

কথমপি শৰীৰত ৰহিয়াছে প্ৰাণ।
হেন কৃষ্ণ বন্ধুক দেখিলা বিদ্যমান।।১১৯।।
যিটো বিধি স্ৰজিলন্ত চকুত নিমেষ।
পূৰ্ব্বতো শাপিলা তাঙ্ক গোপিকা নিঃশেষ।।
কৃষ্ণ দৰশনত পাতিলা ব্যৱধান।
নাহি জ্ঞান শূন্য সিটো বিধিৰ সমান।।১২০।।
নিমিষেকো নসহিল পূৰ্ব্বত গোপিনী।
চিৰ বিৰহত আৱে মহা বিৰহিনী।।
আশাতেসে আছে কথমপি প্ৰাণ ৰাখি।
হেন কৃষ্ণএৰে আসি ভৈল দেখা দেখি।।১২১।।
ভুৱন মোহন মহা মূৰ্ত্তি মাধৱৰ।
চূৰ হোৱে যাক দেখি ৰূপ কন্দৰ্পৰ।।
প্ৰসন্ন বদন মন্দ মনোহৰ হাস।
যেন কৰে এক কোটি শশাঙ্ক প্ৰকাশ।।১২২।।
তৰুণ অৰুণ পঙ্কজৰ পাসি প্ৰায়।
হেন আতি আয়ত লোচন আছা চাই।।
ধনু সম সুবলিত ভ্ৰূৱে কৰে কান্তি।
মাণিকৰ চিকি চাৰু দশনৰ পান্তি।।১২৩।।
সুন্দৰ নাসিকা চাৰু চিবুক অধৰ।
কন্ঠত কৌস্তুভ শোভে নৱ দিৱাকৰ।।
মণিময় মকৰ কুণ্ডল গলে ডোলে।
বাহু বক্ষস্থলক দেখন্ত মন ভুলে।।১২৪।।
কেয়ূৰ কঙ্কণ মণি মুকুতাৰ হাৰ।
নীল অম্বৰত যেন বিদ্যুত সঞ্চাৰ।।
পীত পট কটি তটে ৰত্নৰ মেখলা।
আজানুলম্বিত জ্বলে বৈজয়ন্তী মালা।।১২৫।।

চৰণ পঙ্কজ দুইক দেখন্তে সন্তোষ।
ঈষত ৰাতুল যেন নৱ পদ্মকোষ।।
ৰত্নৰ নূপুৰে তাত কৰে ৰুণঝুণ।
যেন ৰত্ন মন্ত্ৰগণে পৰি গাৱে গুণ।।১২৬।।
আঙ্গুলিত ৰত্নৰ উজন্তি কৰে কান্তি।
দৰ্পন নিৰ্ম্মল নখ চন্দ্ৰমাৰ পান্তি।।
পৰম আনন্দময় মূৰ্ত্তি সিবেলাত।
চিৰকাল গোপীসৱে দেখিল সাক্ষাত।।১২৭।।
প্ৰাণতো অধিক মাধৱক দেখা পাইলা।
প্ৰসন্ন নয়নে সৱে নিৰীক্ষিয়া চাইলা।।
কৃষ্ণ দৰশনে সৱে ভৈল কৃতকৃত্য।
জুৰাই তনু মন যেন বৰিষে অমৃত।।১২৮।।
নাহি অহঙ্কাৰ যাৰ দেহত কিঞ্চিত।
ব্ৰহ্মাত সাক্ষাতকাৰ কৰে সমাধিত।।
হেন মহাজ্ঞানীৰো দুৰ্ল্লভ যিটো হৰি।
পায়া তাঙ্ক গোপীসৱে চাইলা চক্ষু ভৰি।।১২৯।।
নয়নৰ পথে নিয়া হৃদয় কমলে।
আনন্দ মূৰ্ত্তিক আলিঙ্গিলা কৌতুহলে।।
আনন্দ সিন্ধুত মজি ভৈল কৃষ্ণময়।
পুলকিত তনু আতি দ্ৰৱিল হৃদয়।।১৩০।।
ধাৰায়ে লোতক নয়নৰ পৰা পৰে।
পাইলন্ত পৰম প্ৰীতি আতি প্ৰেম চড়ে।।
হিয়াত আছন্ত ধৰি পৰম হৰিক।
মিলিল আনন্দ আতি মোক্ষতো অধিক।।১৩১।।
প্ৰেমধাৰে নেত্ৰৰ লোতক যায় বহি।
পৰিপূৰ্ণ ভাৱে তম্ভি আছে সৱে ৰহি।।

পৰম যোগীৰ যেন শৰীৰ নিশ্চল।
প্ৰীতি প্ৰফুল্ল মুখ পৰম উজ্জ্বল।।১৩২।।
আছে এহিমতে মনে মাধৱক ধৰি।
গোপীকাৰ পৰম ভাৱনা দেখি হৰি।।
পৰম বিস্ময় হুয়া শিহৰাইল গাৱ।
উপজিলা কৃষ্ণৰো গোপীত প্ৰেমভাৱ।।১৩৩।।
কমল নেত্ৰৰ পৰা পৰে নীৰ ঝৰি।
কতোক্ষণে আছিলা গোপীক মনে স্মৰি।।
পাচে ব্ৰজ-বধূ সমস্তক নাৰায়ণে।
সম্বোধিয়া প্ৰবোধিলা মধুৰ বচনে।।১৩৪।।
মোক নপাই পাইলাহা বিৰহ মহাদুখ।
ধৰি পীতবস্ত্ৰে মছিলন্ত আখি মুখ।।
অনেক সাদৰে বিৰলক লাগি নিল।
মেলি মহা বাহু গাৱে গাৱে আলিঙ্গিল।।১৩৫।।
কৃষ্ণৰ পৰম ৰসে হৰিষিত মন।
মধ্য কৰি কৃষ্ণক বসিলা গোপীগণ।।
পুনু কৃষ্ণ প্ৰাণক নিৰীক্ষি নেত্ৰ ভৰি।
এৰাইল সন্তাপ সব ব্ৰজৰ সুন্দৰী।।১৩৬।।
পায়া মাধৱৰ মহা পৰম সন্মান।
জুড়াইলা অমৃত পৰি যেন তনু প্ৰাণ।।
প্ৰণামিলা কৃষ্ণ পাৱে পৰশিলা বসি।
পুছিলন্ত কেশৱো কুসল হাসি হাসি।।১৩৭।।
তুমিসব আমাৰ পৰম প্ৰিয়তৰ।
কহিয়ো কল্যাণ কথা গৃহ শৰীৰৰ।।
সকুটুম্বে গোকুলত বঞ্চা ভালে ভালে।
তোমাসাক সখি নেদেখিলো চিৰকালে।।১৩৮।।

হে সখিসৱ মোক সুমৰা সৰ্ব্বথা।
মনত পৰেকি আসি সিটো পূৰ্ব্বকথা।।
অল্পতে আসিবো বুলি প্ৰবোধি তোম্মাক।
বন্ধু বান্ধৱৰ অৰ্থে গৈলো মথুৰাক।।১৩৯।।
পৃথিৱীক পীড়ে দুষ্ট ৰাজাগণ যত।
বহু শত্ৰু আম্মাৰ মাৰিওঁ নপাওঁ অন্ত।।
বৈসাই আনি বংশক কৰন্তে প্ৰতিপাল।
এতেকে বিলম্ব মোৰ ভৈল চিৰকাল।১৪০।।
কৰাহা ভকতি মোক অৰ্পি জীউ প্ৰাণ।
নাহিকে সুহৃদ তুমিসৱৰ সমান।।
নপাই অৱজৰ নপাওঁ তোম্মাক দেখিত।
জানি সখি সমস্ত হুয়োক সুস্থ চিত্ত।।১৪১।।
মই মিত্ৰ বঞ্চক এৰিলো তোমাসাক।
নকৰিবা হেন আৱে অবজ্ঞা আম্মাক।।
ইটো শঙ্কা কদাচিতে নানিবা মনত।
কহোঁ নিষ্ট কৰি সখিসৱ স্বৰূপত।।১৪২।।
হেনবা বুলিবা মিছা ভাণ্ডনা বচন।
মহা মিত্ৰ বঞ্চকৰ হেনয় লক্ষণ।
সাক্ষাতে এৰিয়া গৈয়া আৰো কৰা শান্ত।
শুনা সখিসৱ আৱে ইহাৰ সিদ্ধান্ত।।১৪৩।।
কাল ঈশ্বৰৰ চেষ্টা বুজন নযায়।
সংযোগ বিয়োগ মিলে ঈশ্বৰ ইচ্ছায়।।
বন্ধু বান্ধৱক আনি কৰে এক ঠাই।
তিলকতে পুনহো পেল্লাৱে বিহৰাই।।১৪৪।।
যেন মিলে মহা মেঘসমূহ আকাশে।
ক্ষণেক থাকিয়া উৰে প্ৰচণ্ড বতাসে।।

যেন তৃণ লতা যত পৃথিৱীৰ ধূলি।
একত্রে নাথাকে উৰুৱাৰে বায়ু তুলি।।১৪৫।।
সেহিমত সমাগম বন্ধু বান্ধৱৰ।
কালৰ অধীন সৱে নোহে স্বতন্তৰ।।
জানি সখিসৱ মোৰ মৰষিয়ো দোষ।
তোমাসাৰ ভাৱনাত ভৈলোহো সন্তোষ।।১৪৬।।
বিৰহতে মোত মহা মতি ভৈলা জাত।
পৰম কল্যাণ ইটো দেখিলো সাক্ষাত।।
ভকতি মাত্রকে তৰে নাহিকে সন্দেহ।
কিনো ভাগ্য তোহ্মাৰ বাঢ়িল মোত স্নেহ।।১৪৭।।
মোকেসে সুহৃদ নিজ আত্মা বুলি মানা।
সুখে সখিসৱ মোক পালা হেন জানা।।
ভৈলো তোমাসাৰ বশ্য কহো বিদ্যমান।
মই যেনমত তাক শুনা সাৱধান।।১৪৮।।
সমস্ত প্ৰাণীক ব্যাপি আছোহো অনন্ত।
বাহিৰে ভিতৰে সমস্ততে ভগৱন্ত।।
যেন ঘটসৰ মাটি মাত্র বিচাৰত।
সেহিমতে ব্যাপি আছে এহি ত্ৰিজগত।।১৪৯।।
যত পঞ্চভূত জীৱ আছে চৰাচৰ।
মই পৰিপূৰ্ণত দেখিয়া নিৰন্তৰ।।
এতেকতে পাইবা মোক কৈলো ইটো তত্ব।
সুদৃঢ় ভাৱনা মনে ধৰা হৃদয়ত।।১৫০।।
এহি বুলি ভৈলা কৃষ্ণদেৱ নিশৱদ।
মহা ভাগৱত কথা শুনা সভাসদ।।
কলিত তৰিবা যেৱে পাতক সাগৰ।
চিত্তে চাপি চৰণত ধৰা মাধৱৰ।।১৫১।।

হে প্ৰাণ প্ৰভু কৃষ্ণ মই মূঢ় মতি।
তোক্ষাৰ পাৱত মোৰ নভৈল ভকতি।।
মিছাতে গৈলন্ত আয়ু মৃত্যু চাপে পাশ।
সুমৰিয়ো আক্ষাক দাসৰো বুলি দাস।।১৫২।।
তুমিসে পৰম প্ৰিয় আত্মা পিতা মাতা।
তুমিসে সুহৃদ নিজ বান্ধৱ বিধাতা।।
মই অনাথৰ নাথ হুয়োক সদয়।
সংসাৰ তাপত তাৰা কৃষ্ণ কৃপাময়।।১৫৩।।
মোক লাগি আসি যিটো কৰিবেক চিন্তা।
তুমি বিনে হেন বন্ধু নাহি একো ভিতা।।
ত্ৰিজগত তাৰণ তোমাৰ গুণ নাম।
জানি নিৰন্তৰে নৰে বোলা ৰাম ৰাম।।১৫৪।।

।।ছবি।।

শুক নিগদতি ৰাজা যেৱে জগতৰ গুৰু
দিলা গোপ্য জ্ঞান উপদেশ।
কৃষ্ণৰ চৰণ স্মৰি এহি জ্ঞান মনে ধৰি
চিন্তে সৱ গোপীকা নিঃশেষ।।
যত চৰাচৰচয় নিৰন্তৰ কৃষ্ণময়
নাই কিছু কৃষ্ণ বিনে আন।
কৃষ্ণসে আছন্ত ব্যাপি চিত্তত ধৰিলা চাপি
পৰম সুদৃঢ় কৰি ধ্যান।।১৫৫।।
ভাগ্যৱতী গোপীগণ পৰম নিশ্চল মন
কৰিলেক কৃষ্ণক সাক্ষাত।
লিঙ্গ দেহা ভৈল ভঙ্গ গুচিল মনৰ সঙ্গ
পাইল দেখা কৃষ্ণক হিয়াত।।

কৰ্ম্ম বন্ধ ভৈল ক্ষয়   হুয়া সৱে কৃষ্ণময়
গৃহ শৰীৰকো পাসৰিল।
সৰ্ব্ব অঙ্গ পুলকিত   আনন্দে নধৰে চিত্ত
নয়নৰ লোতক ঝৰিল।।১৫৬।।
ভকতি আনন্দ সিন্দু   জ্ঞান অমৃতৰ বিন্দু
দুইকো আনি কৰে এক ঠান।
পৰম প্ৰেমত থাকি   তাক যেন ভাণ্ডে বাকি
গোপীক কৰাইলা কৃষ্ণে পান।।
ভাগ্যৱতী গোপীচয়   পৰম আনন্দময়
হুয়া আছিলেক কতোক্ষণ।
কৃষ্ণৰ প্ৰসাদ পাই   অৰুণ চৰণ চাই
বোলে সৱে বিনয় বচন।।১৫৭।।
মাটিত নময়া মাথ   হে প্ৰভু জগন্নাথ
হেন বাঞ্ছা কৰিয়ো পূৰণ।
আমি মূঢ় গৃহবাসী   যেন নপাসৰো আসি
ইটো দুই অৰুণ চৰণ।।
যিটো যোগী সৰ্ব্বজান   সিও কৰে আকে ধ্যান
জানি জগততে ইসে সাৰ।
অন্ধকূপ সংসাৰত   পৰি আছে লোক যত
তাকো কৰে এহিসে উদ্ধাৰ।।১৫৮।।
দেৱতাৰো দৃশ্য নুই   ইটো পাদ পদ্ম দুই
হৌক মনে সদায়ে উদয়।
তোহ্মাৰ চৰণে ৰতি   কৰোক আহ্মাৰ মতি
হেন কৃপা কৰা কৃপাময়।।
এতেকে প্ৰাৰ্থনা কৰি   কৃষ্ণৰ চৰণে ধৰি
মহা প্ৰেমে কৰন্ত ক্ৰন্দন।

বাঞ্ছা সিদ্ধি হৌক বুলি শিৰে পৰশিলা ধূলি
আশ্বাসিলা দৈৱকী নন্দন।।১৫৯।।
সখীসব তেজা দুখ মুচিলন্ত আসি মুখ
ধৰি পীত বস্ত্ৰৰ আঞ্চোলে।
আৰো তোমাসাৰ শোক কৰিলেক বশ্য মোক
মহা প্ৰেম ভকতিৰ বলে।।
তুমি সব মোৰ প্ৰাণ তোমাকেসে কৰো ধ্যান
আন নাহি তোমাসাত পৰে।
প্ৰিয় বাক্যে সন্তোষিয়া গাৱে গাৱে আলিঙ্গিয়া
প্ৰবোধিলা দেৱ দামোদৰে।।১৬০।।
কৃষ্ণৰ সন্ধান পায়া নিৰন্তৰ গোপ জায়া
গৌৰৱে কৃষ্ণক তুতি বুলি।
মহা মনোৰথ পূৰি প্ৰদক্ষিণে ফুৰি ফুৰি
ঘসে শিৰে চৰণৰ ধূলি।।
হৰিষিত তনু চিত্ত হুয়া আতি কৃতকৃত্য
এৰাইলা বিৰহ মহাতাপ।
যাৰ যেন বুজি হিয়া পৰম প্ৰসাদ দিয়া
ভৈলা বাজ জগতৰ বাপ।।১৬১।।

।।দুলড়ী।।

শুক নিগদতি নৃপতি সম্প্ৰতি
শুনা আৰো কৃষ্ণ কথা।
মহা অনুগ্ৰহ গোপী সমস্তক
কৰিয়া কেশৱে তথা।।
উদ্ধৱ প্ৰমুখ্যে মহা মন্ত্ৰীগণ
ৰঙ্গে সঙ্গে লৈয়া পাছে।

করিয়া উৎসৱ চলিলা মাধৱ
যৈত ৰাজ সভা আছে।।১৬২।।
যুধিষ্ঠিৰ আদি সুহৃদ সৱক
দেখা দেখি ভৈলা আসি।
কাহাকো নমিলা কাকো সম্বোধিলা
চাহিলা কাহাকো হাসি।।
মহা সতকাৰ করিয়া পুছিলা
সৱাৰো বাৰ্ত্তা কল্যাণ।
যাক যেন যোগ্য যদুগণ সমে
করিলা হৰি সন্মান।।১৬৩।।
মাধৱৰ মহা মান্য সতকাৰে
সৱে ভৈলা হৰিষিত।
এহেন্তে ঈশ্বৰ বুলিয়া কৃষ্ণৰ
চৰণত দিয়া চিত।।
পাদ পদ্ম দুই দেখন্তে সৱাৰো
মিলিল শাপ প্ৰলয়।
ঈশ্বৰ মূৰ্ত্তিক সাক্ষাতে নিৰীক্ষি
কিনো ভৈল মহোদয়।।১৬৪।।
চাহান্তে চাহান্তে প্ৰীতি উপজিল
নিৰ্ম্মল মন শৰীৰ।
হৃদয় দ্ৰৱিল লোম শিহৰিল
ঝৰে নয়নৰ নীৰ।।
ঈশ্বৰ মূৰ্ত্তিক দেখি আনন্দতে
মিলিল যেন মুকুতি।
মজি প্ৰেমৰসে বেঢ়িয়া সমস্তে
কৃষ্ণক করিলে তুতি।।১৬৫।।

তোহ্মাকেসে আমি প্ৰণামো মাধৱ
পৰম ঈশ্বৰ জানি।
অন্তৰ্য্যামী ৰূপে হৃদয়তে তুমি
আছা প্ৰভু চক্ৰপাণি।।
তোহ্মাৰ মায়ায়ে মোহিলে আহ্মাক
মহা মোহে ভৈলো অন্ধ।
তুমি প্ৰিয় আত্মা তোহ্মাৰ সেৱাত
নকৰো কিছু প্ৰৱন্ধ।।১৬৬।।
মহা মহন্তৰ হৃদয়ত ইটো
থাকে পাদপদ্ম দুই।
তাহান চৰিত্ৰ অমৃত সাক্ষাত
মুখে দ্বাৰে বাজ হুই।।
তাকে কৰ্ণ ভৰি যিটো পান কৰি
থাকে ভকতৰ কাছে।
ই তিনি লোকত কদাচিতো তাৰ
আৰো অকল্যাণ আছে।।১৬৭।।
ভকতৰ মুখে তযু কথা সুখে
শুনন্ত ওপজে জ্ঞান।
আতি অপ্ৰয়াসে সেহি জ্ঞান বলে
মায়াকে কৰে নিৰ্য্যাণ।।
তোহ্মাৰ চৰণে প্ৰীতি বাঢ়ে নিতে
তোহ্মাৰ গুণ কহন্তে।
গোখোজ সমান কৰি সংসাৰক
নিস্তৰে সেহি মহন্তে।।১৬৮।।
কৰিয়ো কৰুণা কেশৱ আহ্মাক
চিত্ত হৌক উপসাম।

গৃহ শৰীৰত প্ৰসঙ্গ এৰিয়া
তোহ্মাকে কৰো প্ৰণাম।।
পৰম আনন্দ ময় মূৰ্ত্তি দেখি
ঈশ্বৰ অপৰিচ্ছিন্ন।
তোহ্মাৰ অজ্ঞান নাহিকে কিঞ্চিত
তুমি মায়ামোহে হীন।।১৬৯।।
চাৰিও বেদৰ যিটো নিজ অৰ্থ
তোহ্মাৰ পদে ভকতি।
তাক কালে কৰ্ম্মে কৰিলে গুপুত
লোক ভৈল বিসঙ্গতি।।
ভৈলা অৱতাৰ জগত নিস্তাৰ
কৰিবাক কৃপাময়।
মায়ায়ে মহিমা কৰিয়াছা ছন্ন
দেখি মনুষ্যৰ নয়।।১৭০।।
পৰম ঈশ্বৰ ভৈলাহা বেকত
লোকৰ কল্যাণ হেতু।
তোহ্মাৰ চৰণে পশিলো শৰণে
উদ্ধাৰা গড়ুৰ কেতু।।
এহি বুলি সৱে ভূমিত পৰিয়া
কৃষ্ণক প্ৰণামি আছে।
ভকতৰ গতি দেখি লক্ষ্মীপতি
তুলিলা আশ্বাসি পাছে।।১৭১।।
প্ৰিয় বাক্য বুলি সৱাকো বসাইলা
বহল সমাজ পাতি।
কৃষ্ণৰ মহিমা কৰিয়া ৰহিলা
ৰাজা প্ৰজা দিনে ৰাতি।।

একো গ্ৰাম্য কথা   নুশুনিয় তথা
কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ বাজে।
কৃষ্ণৰ সন্ধানে   হুয়া হৰষিত
বসিলা সৱে সমাজে।।১৭২।।

।।ছবি।।
শুনিয়োক সমাজিক   ইটো অমৃততোধিক
কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ কথা ৰস।
পিয়া আক কৰ্ণ ভৰি   মনে মাধৱক ধৰি
বচনে নেৰিবা নাম যশ।।
ভকতিসি নৱনিধি   কৰিবেক সৰ্ব্বসিদ্ধি
আত অণুমাত্ৰ শঙ্কা নাই।
জন্ম চিন্তামনি পাই   আৰ আয়ু বৃথা যায়
কৃষ্ণক নেৰিবা সৰ্ব্বদাই।।১৭৩।।
নমো নমো যদুদেৱ   তুমি বিনে নাহি কেৱ
আউৰ আহ্মাৰ গতি দাতা।
হেন দঢ়াই আছো চিত্ত   তুমিসে পৰম হিত
সুহৃদ সোদৰ পিতা মাতা।।
বান্ধৱ মাধৱ হেৰ   মাথে তুলি ধৰো খেৰ
মঞিঁ অধমৰ সাধা গতি।
জানি শুনি বুদ্ধি হীন   ভৈলোহো ভকতি ক্ষীণ
অদ্যপি অথিৰ মোৰ মতি।।১৭৪।।
মৰণ সমীপ চাপে   সুমৰন্তে হৃদি কাম্পে
জৰা ৰোগে পীড়ি আসে নিতে।
তোহ্মাৰ চৰণ চাপি   নধৰে তথাপি পাপী
আহ্মাৰ চঞ্চল ইটো চিত্তে।।

হে কৃষ্ণ মোৰ প্ৰাণ আপুনি কৰিও ত্ৰাণ
মোৰ ভকতিৰ কৰি আশ।
নজানোহোঁ একো কৃত্য বুলিয়া ভৃত্যৰ ভৃত্য
আহ্মাৰ ছেদিও স্নেহ পাশ।।১৭৫।।
তুমি বিনে যদুৰায় হেনতো বান্ধৱ নাই
কৰিবেক যিটো চিন্তা মোক।
হেন জানি কৃপাময় দূৰ কৰা ভ্ৰান্তি ভয়
সততে তোহ্মাত ৰতি হৌক।।
মিছা বিষয়ৰ ধান্ধা আকে লাগি শোক বান্ধা
তোহ্মাৰেসে আমি অংশ জীৱ।
কৰা দুখ উপসাম নিৰন্তৰে ৰাম ৰাম
ঘুষিয়া হুয়োক সদাশিৱ।।১৭৬।।

।।কৃষ্ণমহিষীসকলৰ নিজ নিজ বিৱাহ বৰ্ণনা।।

।।পদ।।

নিগদতি শুক শুনা নৃপতি সৰ্ব্বথা।
স্ত্ৰী সমজ্যাত যেন ভৈল কৃষ্ণ কথা।।
ত্ৰৈলোক্যত অদ্যাপিও গাৱে সেহি যশ।
স্থিৰ কৰ্ণে কৰা পান মহা হৰি ৰস।।১৭৭।।
আত অনন্তৰে কহো যেন ভৈল পাছে।
যত মহাৰাজ ভাৰ্য্যা সৱ ৰহিয়াছে।।
কৌৰৱ পাণ্ডৱ যদুবংশী সৱ নাৰী।
বহল সমাজ পাতি আছে শাৰী শাৰী।।১৭৮।।
যত গোপী সৱ সিটো কৃষ্ণৰ বল্লভা।
কৃষ্ণ অনুমতি লৈয়া গৈলা সেহি সভা।।
তাসম্বাক দেখি মাধৱৰ ভাৰ্য্যা যত।

সাদৰি দিলন্ত স্থান নিজ আসনত।।১৭৯।।
অন্যোঅন্যে সাৱটন্তে নয়ন সজল।
পুছিলা পৰম প্ৰিয় বচনে কুশল।।
আছে তৈত আনো যত ৰাজাৰ মহিষী
গোপীক প্ৰশংসা সৱে কৰিলা হৰিষি।।১৮০।।
ইটো ব্ৰজ বধু আছে কত তপসাই।
স্বপনে সচেতে কৃষ্ণ বিনে আন নাই।।
মহা প্ৰেমে মাধৱত নিমজিল চিত।
সাফল লভিল জন্ম ভাৰত ভূমিত।।১৮১।।
এহি বুলি গোপীক প্ৰশংসি অসংখ্যাত।
আনন্দে আছন্ত বসি সেহি সমজ্যাত।।
কৃষ্ণ কথা শুনিতে উৎসুক আতি মতি।
দ্ৰৌপদীক নাৰীগণে দিলা অনুমতি।।১৮২।।
আপুনি পুছিয়ো কৃষ্ণ মহিষী সৱাতে।
বিৱাহ কৰিলা কৃষ্ণে যাক যেন মতে।।
তেসম্বে কহোক আমি সৱে শুনো যাই।
কৃষ্ণ কথা বিনে আৰ বৃথা আয়ু যায়।।১৮৩।।
শুনি পাঞ্চালিৰ চিত্তে হৰিষ মিলিল।
গাৱে গাৱে কৃষ্ণ পত্নী সৱাতে পুছিল।।
শুনিয়ো ৰুক্মিণী সত্যভামা জাম্বৱতী।
লক্ষ্মণা কালিন্দী ভদ্ৰা সৱ্যা সত্যা সতী।।১৮৪।।
ৰোহিণী প্ৰমুখ্যে শুনা যতেক সুন্দৰী।
মায়ায়ে মনুষ্য চেষ্টা দেখাই দেৱ হৰি।।
যাক যেনমতে আনি কৰিলা বিৱাহ।
সিটো কথা শুনিবাক পৰম উৎসাহ।।১৮৫।।
সংসাৰৰো মহৌষধি কৰ্ণৰো অমৃত।

প্ৰকটি কহিয়ো শুনো কৃষ্ণৰ চৰিত।।
জন্মৰো সাফল হৌক আজি সমস্তৰ।
শুনিয়া ৰুক্মিণী দিলা প্ৰথমে উত্তৰ।।১৮৬।।
ভিক্ষু মুখে মোৰ কথা শুনি দ্বাৰকাত।
মিলিল স্বামীৰ বাঞ্ছা অনেক আহ্মাত।।
দেশান্তৰী মুখে ময়ো শুনি তান গুণ।
কৃষ্ণত পশিল সমুদায়ে মোৰ মন।।১৮৭।।
শিশু হন্তে চিন্তো ইটো কৃষ্ণৰ চৰণ।
পিতৃৰ মাতৃৰ তাঙ্কে বিহা দিবে মন।।
মোৰ শ্ৰেষ্ঠ ভাই মন্দ পৰম পামৰ।
নামো নুশুনয় সিটো স্বামী মাধৱৰ।।১৮৮।।
শিশুপাল ৰাজাক আনিল বৰ বাছি।
আসিল অনেক নৃপ অস্ত্ৰ শস্ত্ৰ কাছি।।
হয় হস্তী ৰথ আসি জুৰিল কুণ্ডিল।
হেন শুনি ভয়ে মোৰ সুবুতি উৰিল।।১৮৯।।
সেৱিতে নপাইবো সিটো কৃষ্ণৰ চৰণ।
আৱেসে জানিলো মোৰ মিলিল মৰণ।।
কৃষ্ণৰ বিয়োগ দুখে ফুটি যায় প্ৰাণ।
নাসে মুখে বচন নুৰুচে অন্নপান।।১৯০।।
বিপ্ৰ মুখে শুনিয়া মোহোৰ মহা দুখ।
স্বামীৰ মনত মহা মিলিল আসুখ।।
স্নেহে আথেবেথে আইলা একৰথে সাজি।
পাছতেসে পাইলা আহি সেনা গজবাজী।।১৯১।।
জৰাসন্ধ প্ৰমুখ্যে যতেক ৰাজাচয়।
দাৰুণ দৰ্পিষ্ঠ দুষ্ট সমৰে নিৰ্দ্দয়।।
চেদিক দিবাক মোক মনে বাঞ্ছা কৰি।

যুদ্ধক প্ৰৱন্ধে আছে শৰ ধনু ধৰি।।১৯২।।
কৰিলা আটোপে কোপে সমৰ দুৰ্ঘোৰ।
লীলায়ে জিনিলা স্বামী বিপক্ষক মোৰ।।
কদৰ্থিয়া সৱাৰো মাথাত দিয়া ভৰি।
আনিলা আনন্দে আতি আম্মাক উদ্ধাৰি।।১৯৩।।
ছাগল যুথক যেন কটাক্ষে খেদাই।
মত্ত সিংহৰাজে নিজ ভাগ লৈয়া যায়।।
মোৰ শ্ৰেষ্ঠ ভাই পাপী ৰুক্মি নাম যাৰ।
ঝন্টাইলেক যুদ্ধ তাৰ কটকটাই ঘাৰ।।১৯৪।।
খাণ্ডা ধৰি চুলধৰি কৰন্ত দোহাৰ।
কতেক কাতৰে প্ৰাণ ৰাখিল তাহাৰ।।
মুণ্ড মুণ্ডি এৰিলন্ত কালি চূণে ছুই।
থাকিল পাপীষ্ঠ পৰি মৃত্যুবৎ হুই।।১৯৫।।
এহিমতে আনি মোক মিলাইলা উৎসাহ।
কৰিলা কেশৱ প্ৰভু প্ৰথম বিৱাহ।।
ত্ৰৈলোক্যৰ লোকে দিল উৎসৰ্গি যৌতুক।
এহিমতে পাইলো প্ৰভু ঈশ্বৰ কৃষ্ণক।।১৯৬।।
আন নবাঞ্চোহো মই স্বামীক উপাসি।
জন্মে জন্মে হুইবো তান চৰণৰ দাসী।।
এতেক বোলন্ত নীৰ নেত্ৰৰ বহয়।
ৰুক্মিণীৰ দেখি প্ৰেমভাৱ আতিশয়।।১৯৭।।
ভৈল সলোতক সমজ্যাৰ যত নাৰী।
মনত কৰন্ত ভক্তি কৃষ্ণ কৃষ্ণ স্মৰি।।
মিলিলা বিস্ময় দেখি দেবীৰ ভকতি।
শুনা সখি মোৰ কথা কহে জাম্বৱতী।।১৯৮।।
সিংহে অৰণ্যত মাৰিলেক প্ৰসেনক।

তাক মাৰি পিতৃ আনিলেক স্যমন্তক।।
সত্ৰাজিতে নজানি কৃষ্ণক দিলা দোষ।
হেন শুনি স্বামীৰ মিলিল অসন্তোষ।।১৯৯।।
ভাল ভাল লোকক লগত লৈয়া বাছি।
খোজ গুৰি গৰ্ত্তত পশিলা বস্ত্ৰ কাছি।।
একেশ্বৰে পাইলা আসি আহ্মাৰ নগৰ।
যেন মহেন্দ্ৰৰ পুৰি মহা মনোহৰ।।২০০।।
ক্ষণেকে আন্টাইলা ঋক্ষ ৰাজাৰ আৱাস।
কৰে ৰত্নময় মহা মন্দিৰ প্ৰকাশ।।
পশিল ভিতৰ দ্বাৰ গৈয়া প্ৰভু পাছে।
মণি লৈয়া ধাই শিশু ওমলান্তে আছে।।২০১।।
বস্ত্ৰ কাছি চলিযান্ত মণিক লৈবেক।
দেখি মহা ভয়ে দিলা ধাই ধাউ ডাক।।
কোঠৈৰ মনুষ্য গোটে মণি নেই কাঢ়ি।
ত্বৰিতে বজাইলা পিতৃ ওৰাৰিক ছাৰি।।২০২।।
কঙ্কালত বস্ত্ৰ কাছি কৰি মহা ছটি।
ধৰিলা আটোপে কোপে কৃষ্ণক সাৱটি।।
মাধৱে ধৰিলা মোৰ পিতৃক কোলাৰে।
মোড়ে হাড় ঘাড় বিহৰাৱে পাৰে পৰে।।২০৩।।
চাপৰ চৰপত কিল ভুকুৱে চৱৰে।
দুইকো দুই ধৰিলা প্ৰৱন্ধে কান্ধ ভিৰে।।
জৰাজৰি কৰি কতো পৃথিৱীত পৰে।
হুয়া একপিণ্ড কতো মাটিত বাগৰে।।২০৪।।
কৰ কৰ কৰিয়া দশন চোবাৱন্ত।
ভ্ৰূকুটি কুটিল কোপে চক্ষু পকাই চান্ত।।
নছাৰন্ত দুইকো দুই নপালটে কোপ।

দুইৰো মহা আন্দোলে জগত দলদোপ।।২০৫।।
মহা বৈৰ বুদ্ধি কৰি আতি আসন্তোষে।
যুজন্ত আঠাইশ দিন পৰম আক্রোশে।।
কৃষ্ণ অঙ্গ ঘৰিষণে যেন বজ্রপাত।
ভৈলা বলক্ষীণ ঋক্ষৰাজ নাসে মাত।।২০৬।।
নাহিকে চেতন চক্ষু মেলিয়া নচান্ত।
মহা পীড়া পাই পিতৃ পৰিয়া কেঙ্কান্ত।।
মনত বোলন্ত কিনো মহা পৰাক্রমী।
হেন নাহি ত্রৈলোক্যত মোক আছে দামী।।২০৭।।
এতেকে জানিলো এন্তে নোহন্ত মানুষ।
জগত কাৰণ যিটো পৰম পুৰুষ।।
যোনো আৱে আসিয়াছে প্রাণ ৰঘুনাথ।
এহি বুলি পিতৃ নিৰীক্ষিলা তুলি মাথ।।২০৮।।
দেখিলন্ত চক্ষু মেলি চাই উৰি হাত।
সেহি সীতা পতি নিজ স্বামীক সাক্ষাত।।
কান্দিবে লাগিলা আৱে চৰণত পৰি।
লোতকে তিয়াইলা মাধৱৰ দুই ভৰি।।২০৯।।
আৱেস জানিলো সেহি প্রাণ প্রভু মোৰ।
কৰিলা সীতাৰ তাপে পয়ান দুৰ্ঘোৰ।।
নেদে দেখা সাগৰৰ অপগৰ্ব্ব দেখি।
চক্ষু পকাই চাইল কোপে কটাক্ষে নিৰীক্ষি।।২১০।।
উজৰিল জল জন্তু কুম্ভীৰ মগৰ।
মহাবেগে থলকিল সকল সাগৰ।।
দিলা পন্থ আথে বেথে পশিয়া শৰণ।
ৰত্নৰ সম্ভাৰচয়ে অৰ্চ্চিলা চৰণ।।২১১।।
শিলায়ে বান্ধিলা পাছে প্রভু মহা সেতু।

বধিলা ৰাৱণ সীতা হৰণৰ হেতু।।
তোহ্মাক যুজিলো আৰে ঐ প্ৰাণনাথ।
এহি বুলি কান্দত পাৱত থৈয়া মাথ।।২১২।।
শুনি কেশৱৰ সম্পজিল মহা স্নেহ।
মাজিল অমৃত হাতে সুস্থ ভৈল দেহ।।
প্ৰভুৰ প্ৰসাদে সৱ দুখ গৈল খণ্ডি।
দিব্য ৰত্নময় অলঙ্কাৰে মোক মণ্ডি।।২১৩।।
বিহা দিয়া সমৰ্পিলা প্ৰভুৰ পাৱত।
সুৱৰ্ণ ভাজন ৰত্ন আছে যত যত।।
অলঙ্কাৰে ৰঞ্জি দাসী সহস্ৰ সংখ্যাত।
সমস্ত সম্ভাৰ দিলা মোহোৰ বিহাত।।২১৪।।
লগতে যৌতুক দিলা স্যমন্তক মণি।
আগ বঢ়াই বাদ্যে ভণ্ডে দণ্ডে ছত্ৰে চানি।।
কতবা জন্মৰ ফল সাঞ্চি আছো আমি।
তাৰ ফলে পাইলো ইটো ঈশ্বৰক স্বামী।।২১৫।।
এতেকেসে বাঞ্ছো মই মুকুতিকো এৰি।
জন্মে জন্মে হুইবো আন চৰণৰ চেড়ী।।
এতেক বোলন্তে প্ৰেমে দ্ৰৱিল হৃদয়।
ঝৰি যায় নেত্ৰৰ লোতক আতিশয়।।২১৬।।
পৰম ভকতি ভাৱ দেখি নাৰীগণে।
উপজে কৰুণা চাৱে লোতক নয়নে।।
কৃষ্ণ কথা ৰসত মজিল যিটো ৰামা।
অনন্তৰে কথা কহিলন্ত সত্যভামা।।২১৭।।
আমাৰ বৃত্তান্ত আৰে শুনিয়ো পাঞ্চালী।
মোক যেনমতে পাইলা প্ৰভু বনমালী।।
জিনি জাম্বৱন্ত স্যমন্তক মণি আনি।

পিতৃক দিলন্ত সমাজত চক্রপাণি।।২১৮।।
বুলিলা বচন তুমি দাৰুণ নিঃশঙ্ক।
মিছাত আহ্মাক দিলা দাৰুণ কলঙ্ক।।
কৰিলা গৰিহা মহা মহন্ত সমাজে।
নযাই নুপুহাই তান আতি ভয় লাজে।।২১৯।।
যতেক দ্বাৰকাবাসী সৱে শপে আতি।
নবজান্ত গৃহৰ গুণন্ত দিনে ৰাতি।।
কেনমতে মাধৱৰ মন হোৱে শান্ত।
গুণি গান্থি মনে একো উপায় নপান্ত।।২২০।।
আছো কন্যা ৰত্ন মই তাহান দুহিতা।
কৃষ্ণক দিবেক মোক আলোচিলা পিতা।।
আন মতে মাধৱৰ শান্ত নোহে চিত।
দঢ়াই যুগুতি বন্ধু বান্ধৱে সহিত।।২২১।।
খুজিলা অনেকে মোক অক্রূৰ প্রমুখ্যে।
পূৰ্ব্বতো সৱাকে দিবো বুলিয়াছে মুখে।।
এৰিলা ইসৱ বাক্য প্রাণৰ কাতৰে।
মাতি আনি মাধৱক আপোনাৰ ঘৰে।।২২২।।
দিলন্ত বিৱাহ মোক মহা মহোৎসৱে।
পাইলা প্রীতি পাইয়া আহ্মাক মাধৱ।।
লগত যৌতুক দিলা স্যমন্তক ৰত্ন।
পিতৃত থৈলন্ত থাপি কৃষ্ণে কৰি যত্ন।।২২৩।।
দিলা সূৱৰ্ণৰ বন্টা মাত্র কিছুমান।
পাইলো এক লক্ষ যেৱে কন্যা দিলা দান।।
অনেক নির্ভয় বাক্য বুলি কৃপাময়।
আনন্দে লৈ গৈল মোক আপোন নিলয়।।২২৪।।
এহিমতে পাইলো স্বামী ঈশ্বৰ কৃষ্ণক।

কি কহিবো সখী আৰে মোহোৰ ভাগ্যক।।
এহিমাত্রে মনে মঞিঁ বাঞ্ছো ৰাত্রি দিনি।
জন্মে জন্মে হুইবো তাহানসে সেৱকিনী।।২২৫।।
এহিবুলি প্রেমত কান্দত সত্যভামা।
তাক দেখি প্রেমত মজিলা যত ৰামা।।
কৃষ্ণক সুমৰি মনে আছিলন্ত কান্দি।
অনন্তৰে দ্রৌপদীত কহিলা কালিন্দী।।২২৬।।
শুনা সখী কথা পিতৃ গৃহত থাকন্তে।
কৃষ্ণৰ মহিমা মই শুনো শিশু হন্তে।।
কেনমতে আমাৰ মাধৱ হুইবে স্বামী।
হেনমতে গুণি তপ আচৰিলো আমি।।২২৭।।
কৃষ্ণৰ চৰণে ধৰি হৃদয় কমলে।
কৃষ্ণকেসে চিন্তো আসি যমুনাৰ জলে।।
জানি যদুদেৱ আইলা চড়িয়া ৰথতে।
তোহ্মাৰ মধ্যম স্বামী অৰ্জ্জুনে লগতে।।২২৮।।
ভৈলা শ্রান্ত মৃগ মাৰি কৰিয়া বিহাৰ।
পাইলা যমুনাৰ তট নিকট আহ্মাৰ।।
আচৰন্তে আছো তপ পাছে মোক দেখি।
অৰ্জ্জুনক বোলন্ত যায়োক প্রাণ সখি।।২২৯।।
কৈৰ কন্যা তপ ইটো কৰে কিকাৰণে।
স্বৰূপ পুছিয়ো গৈয়া জিজ্ঞাসিও মনে।।
আসি তথা কথা মোত পুছিলা অৰ্জ্জুনে।
নাহিকে তোহ্মাৰ সম নাৰী ত্রিভুবনে।।২৩০।।
কৈয়ো কিবা নাম তুমি দুহিতা কাহাৰ।
প্রথম বয়স আতি তনু সুকুমাৰ।।
হেন তপ দুষ্কৰ কৰিয়া কিকাৰণে।

আসিয়াছে কৃষ্ণ পুছো তাহাৰ বচনে।।২৩১।।
স্বামী আসিবাৰ শুনি ভৈলো হৰিষিত।
বহয়ে লোতক আসি তনু ৰোমাঞ্চিত।।
বুলিলো বচন পাছে আনন্দতে কান্দি।
সূৰ্য্যৰ দুহিতা মই নামত কালিন্দী।।২৩২।।
হৈৱন্ত ঈশ্বৰ স্বামী হেন বাঞ্চা কৰি।
কৃষ্ণকেসে চিন্তো মই তপস্যা আচৰি।।
কহিলো স্বৰূপ মোৰ আন নাই মতি।
অৰ্জ্জুনো কৃষ্ণত মোৰ কহিলা ভকতি।।২৩৩।।
সূৰ্য্যৰ দুহিতা এন্তে পৰম ৰূপসী।
কৰে তোমাকেসে তপ স্বামী অভিলাষি।।
পাইলা স্ত্ৰী ৰত্ন সখি কিবা চাহা আৰ।
যুজতে বাণিজ যেন মিলিল তোহ্মাৰ।।২৩৪।।
শুনিয়া আনন্দে আসি প্ৰভু দামোদৰে।
আশ্বাসিয়া মোক নিলা পৰম সাদৰে।।
মিলিলা তথাত সূৰ্য্য কৰিয়া উৎসাহ।
পৰম প্ৰাৰম্ভে মোক দিলন্ত বিৱাহ।।২৩৫।।
বাইল দিব্য মৃদঙ্গ নাচিল অপেশ্বৰী।
দিলা দাসী কৰি অসংখ্যাত বিদ্যাধৰী।।
দিব্য আভৰণ ৰত্নময় অলঙ্কাৰ।
যতেক যৌতুক দিলা সীমা নাহি তাৰ।।২৩৬।।
ধৰিলা যোগান আসি চতুৰঙ্গে দোলে।
আইলো দ্বাৰকাক স্বামী সমে সুমঙ্গলে।।
কত কোটি জন্মে আৰাধিলো তপ ব্ৰত।
তাতেসে কৃষ্ণক স্বামী পাইলো অভিমত।।২৩৭।।
আন নবাঞ্চোহো সখী কহো সত্য কৰি।

জন্মে জন্মে হুইবো তান চৰণ কিঙ্কৰী।।
এহি বুলি সলোতক ভৈলন্ত কালিন্দী।
প্রেমে পৰশিলা মৌনে থাকিলন্ত কান্দি।।২৩৮।।
ভৈল সকৰুণ সমজ্যাত যত নাৰী।
কৃষ্ণৰ প্রেমত আতি স্রবৈ নেত্রে ঝৰি।।
অনন্তৰে ভদ্রাদেৱী দিলন্ত সিদ্ধান্ত।
শুনিয়ো পাঞ্চালি আৰে মোহোৰ বৃত্তান্ত।।২৩৯।।
কৈকেয় ৰাজ্যত মহাৰাজা মোৰ পিতা।
তান জীউ মই ৰূপে গুণে অনিন্দিতা।।
মোৰ অনুৰূপে পৃথিৱীত নাই বৰ।
ৰাজাগণ অনায়া পাতিলন্ত স্বয়ম্বৰ।।২৪০।।
এক এক ৰাজা যেন মহেন্দ্র সাক্ষাত।
দিগ্গজ পৰায় বসি আছে সমজ্যাত।।
ধৱল চামৰ ধৰি ঢোলে দুই কাছে।
শিৰৰ উপৰে শ্বেত ছত্র তুলি আছে।।২৪১।।
সঙ্গে চতুৰঙ্গ সেনা সৱ আছে সাজি।
গজ ঘন্টা টঙ্কাৰে চিহৰে গজ বাজী।।
ঠাৱে ঠাৱে বাৱে বাদ্য ভগুৰ কল্লোলে।
দলদোপে মহী মহা প্রজাৰ আন্দোলে।।২৪২।।
মহা পৰিচ্ছদে পাছে প্রভু হৃষীকেশ।
সেহি সমজ্যাত আসি ভৈলন্ত প্রৱেশ।।
মাথে আনি দিলা পিতৃ সুৱৰ্ণ আসন।
আতি প্রীতি পখালিয়া অর্চ্চিলা চৰণ।।২৪৩।।
নজলে নৃপতি সৱ কৃষ্ণৰ প্রকাশে।
চন্দ্রৰ উদয় যেন নক্ষত্র আকাশে।।
সূৰ্য্যৰ আগত যেন বাতিৰ জ্যোৱতি।

ভৈল নিশব্দ দেখি সমস্ত নৃপতি।।২৪৪।।
মই সালঙ্কৃতা সখীসৱ অসংখ্যাত।
সুৱৰ্ণৰ মালা লৈয়া উঠিলো সভাত।।
ৰাজ সমজ্যাক নিৰীক্ষিলো চক্ষু চাই।
কৃষ্ণৰ আগতে দেখো মৃতক পৰায়।।২৪৫।।
পৰম ঈশ্বৰ মূৰ্ত্তি দেখিয়া সাক্ষাত।
বৰিলো সুৱৰ্ণ মালা চড়ায়া মাথাত।।
পৰি প্ৰণামিলো চৰণত জানু পাৰি।
আশ্বাসিয়া তুলি মোক ধৰিলা মূৰাৰি।।২৪৬।।
দেখি ৰাজাসৱ মহা অহঙ্কাৰ কৰি।
গৰ্জ্জে মাধৱক কোপে শৰ ধনু ধৰি।।
কৰে ধৰ মাৰ বোল প্ৰচণ্ড প্ৰতাপে।
আস্মাৰ কন্যাক আজি নিৱে কাৰ বাপে।।২৪৭।।
হেন শুনি তৰতৰি কাম্পে মোৰ তনু।
ধৰিলন্ত মাধৱে শাৰঙ্গ মহা ধনু।।
মোক পাছ কৰিয়া অভয় দিয়া দান।
বৰিষিল অসংখ্য সহস্ৰ দিব্য বাণ।।২৪৮।।
স্বামীৰ শায়কে ফুটি সমস্ত শৰীৰে।
ধনু শৰ এৰিয়া লৱৰ দিলা ভিৰে।।
ৰথ গজ বাজী পৰি থাকিল তথাতে।
মৰো জীউ কৰিয়া পলাইল সুদা হাতে।।২৪৯।।
মোৰ ভাতৃগণ আছে কৃষ্ণৰ বিৰোধী।
জপাইলেক যুদ্ধ সাজি পন্থক নিৰোধি।।
জীৱন্তে ধৰিয়া কাটিবাক চান্ত স্বামী।
চৰণত ধৰিয়া ৰাখিলো পাছে আমি।।২৫০।।
কুকুৰ যুথক যেন মত্ত সিংহে জিনি।

নেই নিজ ভাগ যেন নমাৰিয়া ঘিনি।।
সেহিমতে পৰম ঈশ্বৰ স্বামী মোক।
কৰিলা বিৱাহ দেখিলেক সৰ্ব্বলোক।।২৫১।।
পৰম ভকতি পিতৃ সাদৰি স্বামীক।
সকলে সৰ্ব্বস্ব দিলা লগতে যৌতুক।।
গজবাজী দাস দাসী তাৰ নাহি সীমা।
কি কহিব সখী সিটো কৃষ্ণৰ মহিমা।।২৫২।।
আন নবাঞ্ছোহো মনে স্বামী পাৱে ধৰি।
জন্মে জন্মে হুইবো তান চৰণ কিঙ্কৰী।।
এতেকে বোলন্ত আসি দ্ৰৱ ভৈল মন।
বহয় লোতক নাহে মুখত বচন।।২৫৩।।
তাহান কৰুণা দেখি নাৰী সমস্তয়।
হৰি হৰি স্মৰিয়া কান্দিলা আতিশয়।।
সাধুবাদে ভদ্ৰাক কৰিলা অভিনন্দা।
অনন্তৰে দ্ৰৌপদীত কহে মিত্ৰবৃন্দা।।২৫৪।।
আমাৰ বৃত্তান্ত আৱে শুনিয়ো পাঞ্চালী।
যিমতে দুৰ্ল্লভ স্বামী পাইলো বনমালী।।
অৱন্তী দেশৰ মহাৰাজা মোৰ পিতা।
কৃষ্ণৰ ভকত মঞিঁ তাহান দুহিতা।।২৫৫।।
সম্বন্ধে মোমাত ভাই মোৰ যদুদেৱ।।
স্বামী ভাৱে তথাপি মনত কৰো সেৱ।।
বুজিলন্ত পিতৃ পাছে মোহোৰ ইঙ্গিত।
দিনে ৰাত্ৰি তাহানো কৃষ্ণতে মাত্ৰ চিত।।২৫৬।।
আপুনি আনিলা মাধৱক বৰ বাছি।
মোক বিহা দিবেক সাদৰে তান্ত যাচি।।
দেখি বিন্দু অনুবিন্দু মোহোৰ সোদৰ।

নেদে বিহা দিবে দুয়ো পৰম পামৰ।।২৫৭।।
কৃষ্ণক নসহে মহা দাৰুণ দুৰ্ম্মতি।
শিশু হন্তে দুষ্ট দুৰ্য্যোধনৰ সঙ্গতি।।
মহা মদগৰ্বে নুশুনয় কাৰো হাক।
বুলিল অনেক গোৱিন্দক নিন্দাবাক।।২৫৮।।
উঠি গুচিলন্ত বাপে বিষ্ণু বিষ্ণু বুলি।
কৃষ্ণক ধৰিবে দুয়ো আসিলা হাম্ফুলি।।
হাসি হৰি দুইকো মুচৰিলা ধৰি ঘাৰ।
ভূমিত পৰিয়া দিলা চৱৰ প্ৰহাৰ।।২৫৯।।
চৱৰৰ চোটে গাল ভৈল ভিণ্ডাকাৰ।
পৰি আছে নিশৱদে দুয়ো কুলাঙ্গাৰ।।
স্বামীৰ হাতত চুৰ ভৈল দুইৰো দৰ্প।
গৰুড়ৰ আগে যেন দুই ক্ষুদ্ৰ সৰ্প।।২৬০।।
ধৰিলা খান্দাক কৃষ্ণে কাটিবাক লাগি।
পাৱে পৰি পাছে দুইৰো জীৱ লৈলো মাগি।।
মোৰ পদে এৰিলন্ত কালি চূণে চুই।
সমজ্যাৰ গুচিল লাঞ্ছনা আতি হুই।।২৬১।।
পিতৃৰ মনত ভৈলা পৰম উৎসাহ।
বিধিৱতে দিলা আসি আমাক বিৱাহ।
এহেন্তে ঈশ্বৰ যেন ভৈলা মহা জ্ঞান।
সমস্ত সম্পত্তি উৎসৰ্গিয়া দিলা দান।।২৬২।।
সুৱৰ্ণ ৰজত ৰত্ন গজ বাজী ৰথ।
দিলন্ত যৌতুক যত পূৰি মনোৰথ।।
দিলা লগে সালঙ্কৃতা যতেক পদ্মিনী।
চতুৰঙ্গ সেনা আৰো এক অক্ষৌহিনী।।২৬৩।।
বাদ্য ভণ্ড দণ্ড ছত্ৰ চামৰ চিড়লে।

মোক লৈয়া আইলা প্ৰভু মহা কুতূহলে।।
কতবা জন্মত পুণ্য সাঞ্চি আছো আমি।
সিকাৰণে পৰম ঈশ্বৰ পাইলো স্বামী।।২৬৪।।
এহিমতে বাঞ্ছো কৰি প্ৰভুত ভকতি।
জন্মে জন্মে তাহান চৰণে হৌক ৰতি।।
প্ৰভু পদ ধূলাকে কৰো অভিনন্দা।
এহি বুলি সলোতক ভৈল মিত্ৰবৃন্দা।।২৬৫।।
প্ৰেমত দ্ৰৱিল চিত্ত ৰোমাঞ্চ শৰীৰ।
দেখি নাৰী সৱাৰো নয়নে ঝৰে নীৰ।।
ভকতিত ভৈল সৱে পুলকিত কায়া।
কৰিলা প্ৰশংসা সাধু সাধু কৃষ্ণ জায়া।।২৬৬।।
শুনা সামাজিক জন কৃষ্ণৰ চৰিত।
আত পৰে গতি দাতা নাহিকে কলিত।।
মনুষ্য জন্মৰ আয়ু বৃথা যায় জানি।
সদায় চিত্তত চিন্তিয়োক চক্ৰপাণি।।২৬৭।।
নমো নমো কৃষ্ণ মধূসূদন দৈত্যাৰি।
হে দামোদৰ দীন দুখ ভয়হাৰী।।
সংসাৰৰ তিনি তাপে বাপ মাৰে পুলি।
কৰা নাথ নিস্তাৰ ভৃত্যৰো ভৃত্য বুলি।।২৬৮।।
জৰা ৰোগে পীড়ি আসে আয়ু ভৈল ক্ষীণ।
অদ্যাপিও পাতেকী নভৈলো মোহ হীন।।
আলোচন্তে কাল গৈল ভৈলো আশকতি।
তথু পাৱে ইজন্মত নভৈল ভকতি।।২৬৯।।
তোহ্মাৰেসে অংশ আমি যত জীৱ লোক।
হেন উপদেশ হৃদীশ্বৰ দিয়া মোক।।
তথু ৰূপ হৃদয়ত থাকে মুখে নাম।

নিৰন্তৰে নৰে ডাকি বোলা ৰাম ৰাম।।২৭০।।

।।দুলড়ী।।

আত অনন্তৰে সত্যায়ে বোলয়
শুনিয়ো সখী পাঞ্চালী।
পৰম ঈশ্বৰ যেন মতে মোৰ
স্বামী ভৈলা বনমালী।।
কোশল ৰাজ্যত ৰাজ ৰাজ্যেশ্বৰ
আছন্ত আমাৰ পিতা।
ৰূপে গুণে আমি আতি অনিন্দিতা
স্নেহৰ তান দুহিতা।।২৭১।।
মোৰ অনুৰূপ নপাই বৰ বাপে
মনত গুণিয়া আছি।
সাত গোটা বৃষ বলিষ্ঠ দৰ্পিষ্ঠ
দেশৰ আনিলা বাছি।।
মহা তীক্ষ্মতৰ শৃঙ্গ আগে পৰি
মাখিয়ো হোৱে দোহাৰ।
আকে একেদাই বান্ধে জিনি যিটো
ইটো কন্যা হোৱে তাৰ।।২৭২।।
হেন শুনি মহা মহা ৰাজা যত
আসে দণ্ড ছত্ৰ তুলি।
কাছিয়া একলে শৰীৰৰ বলে
বৃষক ধৰে হাস্ফুলি।।
তাকো সাত বৃষে বেড়িয়া হাণ্ডেকি
চিৰে উৰু কৰ কটি।
ডিহাৰ চোটত উফৰিয়া কতো

কেঙ্কাৰে দান্ত প্ৰকটি।।২৭৩।।
কাহাঙ্কো শৃঙ্গতে তুলিয়া ফুৰাৰে
দামুৰি যেন ডেডাই।
হেন নাহি বীৰ বৃষকো জঙ্কায়
আচোকে যাইব এৰাই।
মোৰ কথা শুনি পাছে প্ৰাণ প্ৰভু
যদুবংশী শিৰোমণি।
দ্বাৰকাৰ পৰা আসিলন্ত বাদ্য
ভঙে দণ্ডে ছত্ৰে ছানি।।২৭৪।।
দেখি আগ বাঢ়ি পৰি পিতৃ মোৰ
কৰিল স্তুতি বিনয়।
ঈশ্বৰ পুৰুষ আসিলা গৃহক
কিনো মোৰ মহোদয়।।
ব্ৰহ্মা হৰে ইটো ধ্যানতো নেদেখে
অৰুণ চৰণ দুই।
সাক্ষাতে পূজিবে পাইলো প্ৰভু মই
অধম মনুষ্য হুই।।২৭৫।।
এহি বুলি পাদ্য অৰ্ঘ্য ধূপে পূজি
কৃষ্ণৰ পাদ-পদ্মক।
কিবা প্ৰয়োজন সাধিবো মাধৱ
আদেশা নিজ ভৃত্যক।।
হেন শুনি হাসি মাধৱে বোলন্ত
শুনিয়োক মহাৰাজ।
ইটো প্ৰয়োজন মহন্ত জনৰ
কহন্তে উপজে লাজ।।২৭৬।।
দিয়ো কন্যাৰত্ন নৃপতি আহ্মাক

কন্যায়ো আহ্মাক বাঞ্চে।
পিতৃয়ো বোলন্ত আৰো আত পৰে
মোৰ মহা ভাগ্য আছে।।
কিন্তু বৃষভক বলে যিটো জিনি
ইটো কন্যা হুইবে তাৰ।
হেন বাক্য বাপ লোকক শুনায়া
কৰি আছো অঙ্গীকাৰ।।২৭৭।।
আৱে যদুদেৱ হৰন্ত বৃষক
জিনিয়া নিয়া কন্যাক
উঠি কৃষ্ণে পাছে কাছি পীত বস্ত্রে
সাজ ভৈলা যুজিবাক।।
সাত মূৰ্ত্তি হুয়া সাতো বৃষভক
ধৰিলা হাম্ফুলি বলে।
মঞিঁ মাত্র দেখো প্রভুৰ মহিমা
সভাত আনে নাকলে।।২৭৮।।
শৃঙ্গত ধৰিয়া মুচড়িল ঘাৰ
মাটিত পৰি ডেডাই।
তেজি মল মূত্র হেৱসনি কাঢ়য়
প্রাণান্তিক পীড়া পায়।।
আজুৰিয়া নিয়া স্তম্ভত বান্ধিলা
শিশু যেন ছাগ জাক।
বাজে বাদ্য ভণ্ড দিলেক প্রজায়ে
জয় কৃষ্ণ বুলি ডাক।।২৭৯।।
কৃষ্ণৰ মাথাত মালা পিন্ধাই পাছে
বৰিলো পাৱত পৰি।
শৰীৰ শিহৰি প্রেম যায় চড়ি

লোতক পৰে নিগড়ি।।
আশ্বাসিয়া পাছে ধৰি প্ৰাণনাথে
মনত মিলাই উৎসাহ।
পৰম প্ৰাৰম্ভে পাছে পিতৃ মোক
আনন্দে দিলা বিৱাহ।।২৮০।।
সালঙ্কৃতা তিনি সহস্ৰ সুন্দৰী
দাসী কৰি মোৰ সঙ্গে।
হাজাৰ দশেক ঘটস্ৰৱা ধেনু
দিলন্ত পৰম ৰঙ্গে।।
মত্ত হস্তী নৱ হাজাৰ সেনাৰ
ৰথ নৱলক্ষ নাম।
সুৱৰ্ণ পাখৰে নৱ কোটি ঘোৰা
যৌতুক কৰিলা দান ।।২৮১।।
নৱ শত কোটি দিলন্ত পদাতি
কছাই বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰে।
বাদ্য ভণ্ডে আগ বঢ়াইলে আহ্মাক
পিতৃ মহা চমৎকাৰে।।
নিৰন্তৰ ৰাজা এক সাজু ভৈলা
মোত আতি আশা ভঙ্গে।
আমাৰ কন্যাক কেনে কৃষ্ণ নিব
আগ ভেটি আছে খঙ্গে।।২৮২।।
তোহ্মাৰ মধ্যম পতি ধনঞ্জয়
স্বামীৰ নেৰন্ত কাছ।
দেখি খঙ্গে আতি আগুৱাইল কাছি
কৃষ্ণক কৰিয়া পাছ।।
ধনুক টঙ্কাৰি হৃদয় বিদাৰি

শৰ প্ৰহাৰিলা ৰাগি।
বাঘৰ আগত ছাগৰ ফটালি
ফাট দি পলাইল ভাগি।।২৮৩।।
তোক্ষাৰ স্বামীৰ পৰম বীৰত্ব
স্বচক্ষে দেখিলো আমি।
এহিমতে আমি পৰম ঈশ্বৰ
কেশৱকো পাইলো স্বামী।।
সোপনে সচিতে এহিমানে বাঞ্ছো
কৃষ্ণৰ ধুৱাইব ভৰি।
জন্মে জন্মে সখী হুইবো প্ৰাণ মঞিঁ
কৃষ্ণৰ গৃহ কিঙ্কৰী।।২৮৪।।
এতেক বোলন্তে লোতক ঝৰিল
তনু ৰোমাঞ্চিত আতি।
প্ৰেম ৰসে মজি ভৈলন্ত আকুল
থাকিলা তম্ভি নমাতি।।
তাহান ভকতি দেখি সমস্তৰে
নয়নৰ পৰে পানী।
সাধু সাধু সত্যা সাৰ্থক জন্মিলা
বুলিলা প্ৰশংসা বাণী।।২৮৫।।

।।ছবি।।
শুনিয়োক সভাসদ মহা ভাগৱত পদ
কৃষ্ণ কথা কৰ্ণৰ অমৃত।
যাৱে নতো ধৰে কালে আছা মানে ভালে ভালে
শুনা নিতে কৃষ্ণৰ চৰিত।।
এহি মানে মাত্ৰ সাৰ দুৰ্ঘোৰ কলিত আৰ

নাহি গতি দাতা আত পৰে।
ভুকুতি মুকুতি বীজ কৃষ্ণসে সুহৃদ নিজ
জানি লৈয়ো শৰণ সত্বৰে।।২৮৬।।
নমো নমো নমাই মাথ হে বাপ জগন্নাথ
মই অধমৰ কেন হৌক।
মহা মোহে ভৈলো অন্ধ নাহি ভকতিৰ গন্ধ
যাইবে আৰে লাগে পৰলোক।।
লভিয়া মনুষ্য কায়া তুমি হেন প্ৰভু পায়া
নিচিন্তিলো চৰণ তোহ্মাৰ।
কৃষ্ণৰ সেৱাক ত্যজি বিষয় ৰসত মজি
চিন্তিলো আপুনি মই মাৰ।।২৮৭।।
বাক্যে গুণ নাম ধৰে মনে যে তোহ্মাক স্মৰে
তাকে থাকা মোৰ বুলি ৰাখি।
জানিয়া ইসৱ তত্ব আছা এহি হৃদয়ত
তথাপি নভজি থালো আথি।।
মোৰ বন্ধু নাহি কেৱ তুমি দয়াশীল দেৱ
আপুনি ৰক্ষাৰ কৰা কাম।
যিমতে তোহ্মাত ৰতি হোৱে হেন দিয়া মতি
নিৰন্তৰে বোলা ৰাম ৰাম।।২৮৮।।

।।পদ।।

আত অনন্তৰে দিলা লক্ষ্মণা সিদ্ধান্ত।
শুনিয়ো দ্ৰৌপদী এৱে আমাৰ বৃত্তান্ত।।
বৃহৎসেন নামে মহাৰাজা মোৰ পিতা।
তাহান দুহিতা মই গুণে অনিন্দিতা।।২৮৯।।
নাৰদৰ মুখে শুনি কৃষ্ণৰ চৰিত।

কৃষ্ণ পাদ পদ্মত ধৰিলা মোৰ চিত।।
শিশু হন্তে যিমতে ভজিলা মিত্রবৃন্দা।
কৃষ্ণত সিমত মোৰ ভৈল অভিনন্দা।।২৯০।।
অনন্তৰে পিতৃ মোৰ বুজি অভিপ্রায়।
কৃষ্ণক পাইবাক লাগি চিন্তিল উপায়।।
যিমতে তোহ্মাৰ পিতৃ অৰ্জ্জুনক আশে।
নিৰ্ম্মিয়া চক্রক মৎস্য ভ্রমাইলা আকাশে।।২৯১।।
সেহিমতে মোৰো পিতৃ কৰিয়া যতন।
কিন্তু আমাঠেৰ মৎস্য মহা বিলক্ষণ।।
বাহিৰত ঢাকি আছে তোমাঠেৰ মৎস্য।
স্তম্ভকো চাহিলে জানে তাহাৰ ৰহস্য।।২৯২।।
আমাসাৰ মৎস্য সিটো অনেক উচ্ছৃত।
বাহিৰে ভিতৰে ছন্ন নুহিকে বিদিত।।
অধোমুখে পানীৰ ছায়াক চাহি তাৰ।
তেৱেসে কৰিবে পাৰে শৰক প্রহাৰ।।২৯৩।।
কৃষ্ণ বিনে আনে ইটো নাজানে ৰহস্য।
এতেকেহে শ্রেষ্ঠ আতি আমাঠেৰ মৎস্য।।
সিটো মৎস্য ভেদে যিটো সি পাবে কন্যাক।
দেশে দেশে দূত সৱে বুলিলা ৰাজাক।।২৯৪।।
কথা শুনি পৃথিৱীৰ নৃপ নিৰন্তৰ।
কাছি পাৰি আইলা সৱে আহ্মাৰ নগৰ।।
ধনুত পাৰ্গত শিক্ষা গুৰু সৱ সঙ্গে।
ৰথ গজ বাজী সাজি আইল মহা ৰঙ্গে।।২৯৫।।
কৌৰৱ পাণ্ডৱ পৃথিৱীৰ ৰাজা যত।
আমাৰ সভাত ভৈল সৱে উপগত।।
যাক যেন যোগ্য পিতৃ কৰিলা সন্মান।

দিয়াইলা আসন আনি বসিবাৰ থান।।২৯৬।।
আইলা যদুবংস শিৰোমণি মোৰ পদে।
কোটি মহেন্দ্ৰতোধিক মহা পাৰিষদে।।
দণ্ডে ছত্ৰে চানি মহা বাদ্য ভণ্ড ৰোলে।
দলদোপে মহী মহা প্ৰজাৰ আন্দোলে।।২৯৭।।
আগবাঢ়ি পিতৃ পাছে অৰ্চ্চিলা চৰণে।
মাথাত কৰিয়া দিলা দিব্য সিংহাসন।।
তাতে বসি প্ৰকাশিলা প্ৰভু আতিশয়
নক্ষত্ৰৰ মাজে যেন চন্দ্ৰৰ উদয়।।২৯৮।।
থৈলা আনি আগত লোহাৰ ধনু থান।
দিলা পিতৃ সৱাকো সম্বোধি সমিধান।।
পাৰে যিবা বীৰে ইটো মৎস্য ভেদিবাক।
বৰিবেক আসি সিটো কন্যা ৰত্নে তাক।।২৯৯।।
শুনি মহা মহা ৰাজা উঠিল ত্বৰিত।
মোৰ ৰূপে সমস্তৰে ভোল গৈল চিত।।
ধৰে ধনু বস্ত্ৰ কাছি কতো কুতূহলে।
দাঙ্গিব নুৱাৰে ধৰে শৰীৰৰ বলে।।৩০০।।
কতো কথমপি তুলি দশন কামুৰি।
নুৱাৰিল গুণ দিব ধনুক আজুৰি।।
কতো গুণ দেন্তে পৰে আপুনি উফৰি।
মোক চাহি নিশ্বাস ফোকাৰে দন্ততৰি।।৩০১।।
ভাগি গৈল গৰ্ব্ব সৱে বদন বিৱৰ্ণ।
তাক দেখি হাসি ভীম দুৰ্যোধন কৰ্ণ।।
মাগধ চেদিপ আনো মোৰ ৰূপে ভুলি।
ধনুত লগাইবে গুণ ধৰিল হাম্ফুলি।।৩০২।।
হানে বাণ নজানে মৎস্যৰ থান থিত।

ব্যৰ্থ হুয়া পৰে বাণ উলটি মাটিত।।
মোহোৰ নৈৰাশে মন মলিন সব্বাৰে।
পালটিয়া বসি হুম নিশ্বাস ফোকাৰে।।৩০৩।।
উঠিলন্ত কাছি পাছে আনন্দে অৰ্জ্জুন।
নিমিষেকে ধনুত লগাইলা হাসি গুণ।।
জানি থিত মৎস্যৰ ছায়াক চাহি জলে।
প্ৰহাৰিলা বাণ বীৰে শৰীৰৰ বলে।।৩০৪।।
কথমপি মৎস্যক চুইলেক মাত্ৰ শৰে।
নুৱাৰিলে ছেদিবা অৰ্জ্জুন ধনুৰ্দ্ধৰে।।
উৰুত চাপৰ দিয়া বসিলা পালটি।
তেৱে সৱ বীৰৰ ভাগিল চটচটি।।৩০৫।।
জগত ঈশ্বৰ যদুদেৱ চাহি আছি।
উঠিল কটিত পাছে পীত বস্ত্ৰ কাছি।।
ধনুত লগাইলা গুণ কৰি অল্প হাস।
একবাৰ চাইল মাত্ৰ জলত আভাস।।৩০৬।।
অভিজিত মুহূৰ্ত্তত প্ৰহাৰিলা বাণ।
লীলায়ে ছেদিলা মৎস্য দেখি বিদ্যমান।।
দুই খণ্ড হুয়া মৎস্য পৰিলা মাটিত।
প্ৰজা জয় শৱদ কৰিলা বিপৰীত।।৩০৭।।
বজাৱে দুন্দুভি দেৱে আকাশত থাকি।।
বৰিষিলা পুষ্প দেৱে কেশৱক ঢাকি।।
তেৱেসে জানিলো পাইলো মাধৱ স্বামীক।
মিলিল আনন্দ মোৰ মোক্ষতো অধিক।।৩০৮।।
শুনিয়ো দ্ৰৌপদী মই পাছে মহাৰঙ্গে।
অসংখ্যাত সালঙ্কৃতা সখীসৱ সঙ্গে।।
চলি গৈলো লয়লাসে সমীপ স্বামীৰ।

চৰণে জ্বলকে আতি ৰত্নৰ মন্দিৰ।।৩০৯।।
জলে অঙ্গে উত্তম বসন পাট পীত।
ৰত্নৰ মেখলা বাৰে কিঙ্কিণী কটিত।।
অমূল্য ৰত্নৰ হাৰ প্ৰকাশে হিয়াত।
কণক উজ্জ্বল ৰত্নমালা আছে তাত।।৩১০।।
জল মল কৰে কৰ্ণে মকৰ কুণ্ডল।
তাৰে ৰশ্মি প্ৰকাশে পাণ্ডুৰ গণ্ডস্থল।।
কপালে চঞ্চল চাৰু অলকা পঙ্কতি।
উত্তম খোপাত ভাসে চম্পক মালতী।।৩১১।।
হৰে তাপ হেন হাস্য কটাক্ষ বিলাসে।
চাহন্তে মোহিত হোৱে ৰাজা দুই পাশে।।
সখী সৱে বজাৱে যন্ত্ৰত তুলি নাদ।
মদনে আকুল চিত্ত হুৰা নিশবদ।।৩১২।।
পৰম সুৰভি কৰ্পূৰ ধূলি সিঞ্চে।
দুয়ো পাশে ধৱল চামৰে মোক বিঞ্চে।।
প্ৰভুৰ সমীপ পাইলো অনুৰাগী বালা।
পিন্ধাইলো কন্ঠত নিয়া দিব্য ৰত্নমালা।।৩১৩।।
স্বামী ভাৱে বৰিয়া কৰিলো নমস্কাৰ।
বহে নয়নৰ নীৰ আনন্দে আহ্মাৰ।।
পুলকিত অঙ্গ লাজে নচাও তুলি মাথ।
মোক আশ্বাসিলা তুলি জগতৰ নাথ।।৩১৪।।
বাৰে বাদ্য অসংখ্য গোমুখ শঙ্খ ঢোল।
ডিণ্ডিম ডগৰ ঢাক তবলৰ ৰোল।।
বজাৱে মৃদঙ্গ ৰঙ্গে নাচে নটীচয়।
গায়নে যোগাৱে গীত ভাটৰে চপয়।।৩১৫।।
হেন দেখি মহা কোপে ৰাজগণ যত।

অস্ত্র শস্ত্র ধৰি ধাইল পৰম ক্রোধত।।
বাঘে যেন গৰ্জ্জে যত যত মহাবীৰ।
তাক দেখি সখী মোৰ কম্পিল শৰীৰ।।৩১৬।।
দেখি পাছে দিব্য ৰথ আনিলা মুৰাৰি।
যতে আছে উত্তম ঘোটক ৰত্ন চাৰি।।
মোক আশ্বাসিয়া তাৰ তুলিলা উপৰে।
উঠিলা আপুনি পাছে কাছি দামোদৰে।।৩১৭।।
এক হাতে বাণ আউৰ হাতে ধনু ধৰি।
মোক দুই হাতে সাৱটিলা দেৱ হৰি।।
চাৰি বাহু বেকত কৰিলা সিবেলাত।
যুদ্ধক সন্মুখ ভৈলা দেখিলো সাক্ষাত।।৩১৮।।
দাৰুকে ডাকিল হেনময় মহা ৰথ।
ধৰিলা চাৰিও ঘোৰা দ্বাৰকাৰ পথ।।
মৃগৰ মাজৰ পৰা যেন সিংহৰাজে।
মোক লৈয়া যান্তে চাহি আছে সামৰাজে।।৩১৯।।
অস্ত্র ধৰি সেনাসৱ চলে দুয়ো কাছে।
দেখি ৰাজাগণে বেঢ়িলেক আগে পাছে।।
শৰধনু ধৰি কৰে আটোপ টঙ্কাৰ।
আম্মাৰ কন্যাক নিবে শকতি কাহাৰ।।৩২০।।
প্রমত্ত সিংহৰ আগে কৰি যেন থেড়ি।
অসংখ্য কুকুৰে বুকে চতুৰ্ভিতি বেঢ়ি।।
প্রভু প্রহাৰিলা শৰ সাৰঙ্গ টঙ্কাৰি।
নিসাৰে মাৰিলা কাকো হৃদয় বিদাৰি।।৩২১।।
কাৰো উৰু কৰ কটি কাটিলন্ত জাঙ্গ।
কাৰো শিৰ ছেদিলা ৰুধিৰে বহে গাঙ্গ।।
হতশেষ ৰাজা কতো পলাই বিভঙ্গে।

বিপক্ষক খেদাই চলি গৈলা প্ৰভু ৰঙ্গে।।৩২২।।
আনন্দে দুন্দুভি বাদ্য বজাৱে স্বৰ্গত।
হৰিষে বৰিষে পুষ্প কৃষ্ণৰ শিৰত।
দশোদিশ পুৰিলেক জয় কৃষ্ণ ৰৱে।
দাৰুকে ডাকন্ত ৰথ পৰম উৎসৱে।।৩২৩।।
মোক লৈয়া গৈয়া পাছে দ্বাৰকা নগৰ।
ধ্বজ দণ্ড পতাকা তোৰণ মনোহৰ।।
পূৰ্ণ কুম্ভ পতাকা প্ৰকাশে শাৰী শাৰী।
অয়াযাত কৰে যত সালঙ্কৃতা নাৰী।।৩২৪।।
স্বামী সমে প্ৰৱেশিলো হেন দিব্য পুৰী।
ভাৰ্য্যা সমে সূৰ্য্য যেন যায় অস্তগিৰি।।
আসিলা পাছত পিতৃ অনেক সম্ভাৰে।
অৰ্চ্চিলন্ত সুহৃদক বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰে।।৩২৫।।
দাস দাসী গজ বাজী মহাৰত্ন যত।
দিলন্ত যৌতুক সৱ আমাৰ লগত।।
এহিমতে পাইলো স্বামী ঈশ্বৰ কৃষ্ণক।
কি কহিবো প্ৰাণ সখী আহ্মাৰ ভাগ্যক।।৩২৬।।
জন্মে জন্মে হুইবো তান চৰণৰ দাসী।
এতেকে বোলন্তে প্ৰেম পৰশিল আসি।।
শিহৰিল তনু নয়নৰ নীৰ ঝৰে।
দেখি সকৰুণ ভৈল নাৰী সমস্তৰে।।৩২৭।।
নেত্ৰৰ লোতক পৰে ৰড়ে ৰাম হৰি।
লক্ষ্মণাকো প্ৰশংসিলা যতেক সুন্দৰী।।
অনন্তৰে দ্ৰৌপদীত ৰোহিণী বদতি।
আমাৰ বৃত্তান্ত আৱে শুনিয়োক সতী।।৩২৮।।
কৰি দিগ্বিজয় নৰক দুৰাচাৰ।

আনিলা কন্যাক কাঢ়ি ষোড়শ হাজাৰ।।
থৈলেক নিৰোধি আমি সৱ দুখ মনে।
কৃষ্ণৰ চৰণে মনে পশিলো শৰণে।।৩২৯।।
যাহাৰ স্মৰণে হৰে সংসাৰৰ ভয়।
গৰুড় বাহন হেন কৃষ্ণ কৃপাময়।।
মেলাইলন্ত আহ্মাক তাহাক মাৰি ৰণে।
কৰিলন্ত বিৱাহ সৱাকো একেক্ষণে।।৩৩০।।
ষোড়শ হাজাৰ গৃহে পাতিয়া সমাজ।
একে লগ্নে বিহাক কৰিলন্ত যদুৰাজ।।
ঘৰে ঘৰে পঢ়ে মন্ত্ৰ গৰ্গ পুৰোহিত।
কৃষ্ণৰ মহিমা দেখি জগত বিস্মিত।।৩৩১।।
পৰম ঈশ্বৰ পূৰ্ণ কাম প্ৰভু হৰি।
জন্মে জন্মে হুইবো তান চৰণ কিঙ্কৰী।।
সাৰ্ব্বভৌম ইন্দ্ৰৰ সম্পদ সৱ মিছা।
বৈকুন্ঠৰ মোক্ষতো নকৰো সখা ইছা।।৩৩২।।
ব্ৰহ্মাদি দেৱৰো সেব্য যিটো মহালক্ষ্মী।
সেৱন্ত ৰেণুক সংসাৰত সাৰ দেখি।।
তথাপি দুৰ্ল্লভ পদৰেণু নোহে দেখা।।
অপ্ৰয়াসে পাৱে সিটো দেৱতাৰ লেখা।।৩৩৩।।
বৃন্দাবনে ধেনুক চাৰান্তে কৃপাময়।
পাইলে এহি মহা ভাগ্যৱতী গোপীচয়।।
তৃণত লাগিয়া থাকে দেখি মহা সুখে।
কিৰাতৰো পত্নী আনি ঘৰে আথি মুখে।।৩৩৪।।
পায়া আছে গোপ গোকুলৰ যত ধেনু।
ভকত দুৰ্ল্লভ জানা কৃষ্ণ পদৰেণু।।
এতেকেসে বাঞ্ছো আমি কৃষ্ণ ভাৰ্য্যা যত।

আহানেসে পদৰেণু বহিবো শিৰত।।৩৩৫।।
জন্মে জন্মে হুইবো আন গৃহ সেৱকিনী।
এতেকে বোলন্ত যত কৃষ্ণৰ গৃহিনী।।
উপজিল প্ৰেম ঝৰে লোতক নয়নে।
নিশৱদ ভৈলন্ত কৃষ্ণক ধৰি মনে।।৩৩৬।।
যিটো ভকতৰ আত্মা ঈশ্বৰ মুৰাৰি।
তান্তে তাসম্বাৰ প্ৰেম দেখি যত নাৰী।।
পৰম বিস্ময় ভৈল সমস্তৰ মনে।
বহৱে সৱাৰো আতি লোতক নয়নে।।৩৩৭।।
যশোদা দ্ৰৌপদী কুন্তী সুভদ্ৰা গান্ধাৰী।
ৰাজ ভাৰ্য্যা যতেক ভকত গোপনাৰী।।
কৃষ্ণ পত্নীগণক প্ৰশংসি বাৰে বাৰ।
পাইলা প্ৰীতি আতি আনন্দৰ নাহি পাৰ।।৩৩৮।।
কুৰুক্ষেত্ৰ জুৰি কৃষ্ণৰ চেষ্টা যত।
নাহি কহে নাৰী পুৰুষে পুৰুষত।।
আন একো গ্ৰাম্য কথা নাছিল তথাত।
মহোদয় লোকৰ মিলিল সিবেলাত।।৩৩৯।।
কুৰুক্ষেত্ৰে জুৰি যেন জগত আধাৰ।
পাতিলা প্ৰচুৰ প্ৰভু প্ৰেমৰ পসাৰ।।
জগতৰ ৰাজা প্ৰজা বেহাইলেক হাট।
কৰাইলা ঈশ্বৰ কৃষ্ণে প্ৰেমময় নাট।।৩৪০।।

।।তীৰ্থযাত্ৰা শেষ।।

কহে শুক শুনা অনন্তৰে পৰীক্ষিত।
আইল মুনিসৱ পাছে কৃষ্ণক দেখিত।।
নাৰদ দেৱল বামদেৱ চ্যৱন।

বিশ্বামিত্র অত্রি ত্রিত দ্বিজ শতানন্দ।।৩৪১।।
পুলস্ত্য অগস্ত্য ভৃগু বশিষ্ঠ গৌতম।
কশ্যপ কুশাৰু মাৰ্কণ্ডেয় নৰোত্তম।।
ভৰদ্বাজ যমদগ্নি ব্যাস বৃহস্পতি।
অঙ্গিৰা অসিত ৰাম গালৱ প্ৰভৃতি।।৩৪২।।
আসিয়া অনেক মুনি মিলিলা তহিত।
দেখি সৱ সমাজে উঠিল সচকিত।।
কৌৰৱ পাণ্ডৱ ৰাজাচয় কৃষ্ণ ৰাম।
বসুদেৱ সমে পৰি কৰিলা প্ৰণাম।।৩৪৩।।
বৈসাইলা সৱাকো আনি সুৱৰ্ণ আসনে।
পুছিল কুশল কথা মধুৰ বচনে।।
গন্ধে পুষ্পে ধূপে দীপে দৈৱকী নন্দন।
গৌৰৱে সৱাকো আনি অৰ্চ্চিলা চৰণ।।৩৪৪।।
পখালিয়া পাৱক আপুনি জগন্নাথে।
পৰম সাদৰে পাদোদক লৈলা মাথে।।
মৌন হুয়া সমস্ত সমাজে চাই আছে।
কৃতাঞ্জলি হুয়া কৃষ্ণে বুলিলন্ত পাছে।।৩৪৫।।
কিনো ভাগ্যে দেখিলো চৰম তোমাসাৰ।
জন্মৰ সফল ভৈল আজিসে আম্হাৰ।।
দেৱৰো দুৰ্ল্লভ ইটো আমাসাৰ দেখা।
আমি অল্প পুণ্য মনুষ্যৰ কোন লেখা।।৩৪৬।।
আম্হাৰ তপস্যা বুদ্ধি তীৰ্থ যাত্ৰাত।
কেৱলে দেৱতা বুদ্ধি কৰো প্ৰতিমাত।।
তথাপি পুজিবে পালো তোমাসাক লাগ।
আশ্চৰ্য্যতো আশ্চৰ্য্য আম্হাৰ কিনো ভাগ।।৩৪৭।।
যত জলমল তীৰ্থ সিয়ো তীৰ্থ হয়।

সিয়ো দেৱ যতেক মৃত্তিকা শিলাময়।।
কিন্তু চিৰকালে তীৰ্থ দেৱে শুদ্ধি কৰে।
দৰশন মাত্র সাধু সবে পাপ হৰে।।৩৪৮।।
চন্দ্র সূৰ্য্য বায়ু বহ্নি নভ ভূমি জল।
ভেদ বুদ্ধি নৰৰ নৰহে পাপ মল।।
পৰম নিষ্কামে মাধৱক মনে স্মৰে।
মুহূৰ্ত্তে সেৱাতে তাৰ সৱ পাপ হৰে।।৩৪৯।।
হেন সাধু এৰি কৰে আনত আনন্দ।
জানিবাহা আত পৰে নাহি মহামন্দ।।
আপোনাকে আপুনি বঞ্চিলে কুলাঙ্গাৰ।
পশুতো অধম পশু শুনা কথা তাৰ।।৩৫০।।
শৰীৰ সৱক মই বোলে যিটো চিত্তে।
কৰে যিটো মমত পত্নী পুত্র বিত্তে।।
প্রতিমাত মাত্র যাৰ ভৈল দেৱ বুদ্ধি।
তীৰ্থ বুলি কেৱলে জলত কৰে শুদ্ধি।।৩৫১।।
মহা মহন্ততো নাই ইটো বুদ্ধি চাৰি।
গৰুতো অধম জানা সিটো অহঙ্কাৰী।।
সেহিতো পামৰ নপাইলেক তত্ত্বজ্ঞান।
নেড়াইলে সংসাৰ যাতনাতে যায় প্রাণ।।৩৫২।।
মহা ভকতক নজানয় কৰ্ম্মজড়।
তীৰ্থতো দেৱতো কৰি তুমি সব বৰ।।
এতেকে তোহ্মাত আমি কৰিলো বন্দন।
এহি বুলি মৌন ভৈলা দৈৱকী নন্দন।।৩৫৩।।
কৃষ্ণৰ চৰিত্রচয় শুনা সভাসদ।
এহিসে খণ্ডাবে ঘোৰ সংসাৰ আপদ।।
আতেসে সন্তুষ্ট গুণ লুবুধা মাধৱ।

সততে চিন্তিয়ো কৃষ্ণ চৰণ পল্লৱ।।৩৫৪।।
নমো নমো হে কৃষ্ণ মঞিঁ মন্দমতি।
তযু পাৱে ই জন্মত নভৈল ভকতি।।
পৰলোকে গৈলে গতি কি হৈবে আহ্মাৰ।
কৃপাময় কৃষ্ণ কৰা আপুনি উদ্ধাৰ।।৩৫৫।।
তুমিসে সুহৃদ আত্মা প্ৰিয়তম মোৰ।
তথাপি পামৰ মই ভৈলো সেৱা চোৰ।।
বৃথা মনোৰথে আয়ু ভৈল সমাপতি।
বান্ধৱ মাধৱ সাধা অগতিৰ গতি।।৩৫৬।।
মঞিঁ পাতকীৰ ঘোৰ বন্ধ ছেদ হৌক।
তোহ্মাৰ চৰণে ৰতি ভকতি মিলোক।।
আতপৰে আন কিছু নবাঞ্ছোহো কাম।
নিৰন্তৰে নৰে ডাকি বোলা ৰাম ৰাম।।৩৫৭।।

।।দুলড়ী।।

কৃষ্ণৰ কপট বাক্য শুনি সিটো
মোহ ভৈল যত মুনি।
নুহি বুদ্ধি থিৰ অধোমুখে সৱে
আছিলা মনত গুণি।।
সামান্য মনুষ্য যেন ইটো কৃষ্ণে
কৰিল আহ্মাক স্তুতি।
কিবা হেতু ইটো একোমতে চিন্তি
নপাইলো তাৰ যুগুতি।।৩৫৮।।
কি কাৰণে মনে মিলিল আহ্মাৰ
হেন ভ্ৰম অদভূত।
জানো নজানিলো হোৱন্ত ঈশ্বৰ

ইটো বসুদেৱ সুত।।
কৃষ্ণৰ মায়াত মোহ হুয়া আতি
তম্ভি আছে সৱে মুনি।
পাছে চিৰকালে ভৈল বুদ্ধি থিৰ
বুজিল মনত গুণি।।৩৫৯।।
লোকক শিখান্ত ইটো মহাধৰ্ম
জানিলো জগত পতি।
পৰম গৌৰৱ আহ্মাক কৰিলা
সিহেতু তুতি ভকতি।।
মাথা তুলি পাছে প্ৰসন্ন বদনে
সৱেয়ো তুলিলা হাস।
কৰি কৰযোৰ বুলিবে লাগিলা
কৃষ্ণৰ চাপিয়া পাশ।।৩৬০।।
যত প্ৰজাপতি যত তত্ব জ্ঞানী
সৱাৰো আমি ঈশ্বৰ।
আহ্মাকো মুহিলে যিটো মায়া তাত
থিৰ হৈবে কোন নৰ।।
মায়ায়ে মোহিয়া কৰি আছে ছন্ন
দেখি মনুষ্যৰ নয়।
পৰম অতৰ্ক সৃষ্টিত তোহ্মাৰ
বুজিবে কোন আশয়।।৩৬১।।
সৃষ্টি স্থিতি লয় কৰা মায়াময়
বিভঞ্জিয়া আপোনাক।
ঘট শৰ ভেদে দেখি বহুবিধ
যেন এক মৃত্তিকাক।।
নোহা বসুদেৱ পুত্ৰ পৰিপূৰ্ণ

ঈশ্বৰ তোমাৰা দুই।
তথাপি জন্ম কৰ্ম্ম বিৰম্বন মাত্ৰ
ইটো পৰমাৰ্থ নুই।।৩৬২।।
ধৰা অৱতাৰ দুষ্টক দণ্ডিয়া
ভকতৰ ৰক্ষা হেতু
যিটো শুদ্ধ বেদ পথ থাপা তাক
তুমিয়ে গড়ুৰকেতু।।
ৰন্ত্ৰ মন্ত্ৰগণে তোহ্মাক প্ৰকাশে
তাঙ্কে আছে যিটো ধৰি।
সেহিটো ব্ৰাহ্মণ কুলক সন্মান
কৰা আপোনাতো কৰি।।৩৬৩।।
এতেকে লোকক শিকায়া আহ্মাক
কৰিলাহা সতকাৰ।
আজিসে জন্মক সাফলিলো আমি
চৰণ দেখি তোহ্মাৰ।।
ভগৱন্ত কৃষ্ণ তোহ্মাক প্ৰণামো
তুমি পৰমাত্মা দেৱ।
ছন্ন কৰি আছা মায়ায়ে মহিমা
তোহ্মাক নজানে কেৱ।।৩৬৪।।
যত ৰাজাগণ যত যদুবংশ
সদা একেলগে থাকে।
জগত ঈশ্বৰ বুলিয়া তথাপি
নজানে কেহো তোহ্মাকে।।
যেন স্বপনত যিদেহ ধৰিছে
তাকে মই বুলি মানে।
শয্যাত পৰিছে যি দেহ নিদ্ৰাত

তাহাক আউৰ নজানে।।৩৬৫।।
বিষয় চেষ্টাত আতি অচেতন
যতেক নৰ পামৰ।
এহিমতে দেৱ তোহ্মাক নিচিনে
তুমিসে আত্মা ঈশ্বৰ।।
মহা মহা পাপ সহস্রক হৰে
গঙ্গাৰো এহি আশ্রয়।
চিন্তে মাত্র মনে নেদেখে সাক্ষাত
যাক মহা যোগীচয়।।৩৬৬।।
হেন পাদপদ্ম দেখিলো সাক্ষাতে
কতবা পুণ্যৰ ফলে।
এহি কৃপা কৰা থাকোক ভকতি
তোহ্মাৰ পদ কমলে।।
হেনবা বুলিবা নলাগে ভকতি।।
কৰা তপ পূৰ্ব্বৱতে।
নাহি নাহি প্ৰভু তপস্যাত সিদ্ধি
জানো তাক ভালমতে।।৩৬৭।।
আন পৰিহৰি তোহ্মাৰ ভকতি
মাত্ৰত যাৰ প্ৰবন্ধ।
সেহিসে মহন্ত হৃদয়ত তাৰ
ছিণ্ডে অহঙ্কাৰ বন্ধ।।
তেসম্বেসে পাইলে তোহ্মাৰ গতিক
নাচৰিয়া তপ জ্ঞান।
এতেকে তোহ্মাৰ চৰণে মাগোহো
ভকতি প্ৰসাদ দান।।৩৬৮।।
এতেকে বিনয় বুলিয়া কৃষ্ণত

গৈলন্ত মাগি মেলানি।
যুধিষ্ঠিৰ ধৃত ৰাষ্ট্ৰ সমজ্যাকে
প্ৰবোধি মধুৰ বাণী।।
আশ্ৰমক লাগি যাইবাক চাহন্তে
দেখি উঠি বসুদেৱ।
সৱাকো আসনে বসায়া সাদৰে
চৰণে কৰিলা সেৱ।।৩৬৯।।
সৱাৰো পাৱত ধৰি বসুদেৱ
বুলিলা কৰি সাদৰ।
সৰ্ব্ব দেৱময় মুনিবৰ মোৰ
প্ৰশ্নৰ দিয়া উত্তৰ।।
কোন কৰ্মে কৰে কৰ্ম বন্ধ ছেদ
কহিয়ো বিচাৰি তাক।
তুমি সৱ বিনে আনে নজানয়
কৰিয়ো কৃপা আমাক।।৩৭০।।
হেন শুনি পাছে মহা মুনিসৱে
ভৈলন্ত আতি বিস্ময়।
আগত ঈশ্বৰ কৃষ্ণক এৰিয়া
আম্মাত পুছে সংশয়।।
ভৈলন্ত বিস্মৃতি বসুদেৱ দেখা
ঘৰতে জগনিৱাস।
তথাপি নিচিনে চাই অন্যো অন্যে
কৰিলন্ত অতি হাস।।৩৭১।।

।।ছবি।।

শুনা সভাসদ যত ইটো মহা ভাগৱত
ধর্ম্মৰ মধ্যত ইসে সাৰ।
কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ যশ সম্যক অমৃত ৰস
কর্ণ ভৰি পীয়া বাৰে বাৰ।।
যাৱে নতু ধৰে কালে অছে যাৱে ভালে ভালে
কৃষ্ণ পাৱে পশিয়া শৰণে।
কৃষ্ণত অর্পিয়ো চিত্ত কৃষ্ণেসে সুহৃদ হিত
হৈবা হৰি সহায় মৰণে।।৩৭২।।
নমো হেন কৃষ্ণদেৱ মোত পৰে নাহি কেৱ
জানিলো অধম মূঢ়মতি।
আছা এই হৃদয়ত তুমি হেন ঈশ্বৰত
নকৰিলো একান্ত ভকতি।।
তুমি দেৱ সদাশিৱ তুমি জগতৰে জীৱ
ব্ৰহ্মাদিৰো তুমি বুদ্ধি সাক্ষী।
তুমি মোৰ গতি দাতা তুমিসে সুহৃদ আত্মা
তথাপি নভজি থাইলো আসি।।৩৭৩।।
মই দীন দয়াময় তুমি দেৱ কৃপাময়
কৰা যেন যুৱাই হেন জানি।
তোক্মাৰ চৰণে ৰতি হোক যেন দিয়া মতি।
তোক্মাকাসে আছো গুৰু মানি।।
নুহিকো কিছোৰে পাত্ৰ তোক্মাৰ চৰণে মাত্ৰ
সর্ব্বথা থাকোক মোৰ চিত।
ছাৰি বিষয়ৰ কাম নিৰন্তৰে ৰাম ৰাম
বোলা যেৱে তৰিবা কলিত।।৩৭৪।।

পদ

শুক নিগদতি ৰাজা শুনা একমনে।
যেৱে বসুদৱক হাসিলা মুনিগণে।।
সৱাকো সম্বোধি পাছে নাৰদ বদতি।
নহাসিবা কেহো বসুদেৱক সম্প্ৰতি।।৩৭৫।।
পুত্ৰ বুলি কৃষ্ণক কৰিয়া অনাদৰ।
আস্মাত পুছিলা কথা অৰ্পণা কৰ্ম্মৰ।।
নাহিকে আশ্চৰ্য্য আত নুহিবা বিস্ময়।
মায়ায়ে মোহিত মনুষ্যৰ হেন নয়।।৩৭৬।।
যদ্যপি কাছত আছা দেৱ নাৰায়ণ।
সমীপত বাসা অনাদৰৰ কাৰণ।।
যেন তীৰবাসী গঙ্গাজল তেজি যায়।
অন্যত্ৰ জলত স্নানে সিদ্ধিক আশায়।।৩৭৭।।
যাহাৰ জ্ঞানক কালে নকৰে লুপুত।
মায়ায়ে কৰিছা নিজ মহিমা গুপুত।।
নিচিনে ঈশ্বৰ বুলি দৈৱকীৰ পোক।
হিমে মেঘে ছন্ন হেন বোলে আদিত্যক।।৩৭৮।।
সুখ দুখ তিনি গুণময় অহঙ্কাৰে।
যাহাক সৱেয়ো আৱৰিবেও নপাৰে।।
যিটো মায়া আমাকো মুহিলে আজি দেখা।
ইহাত গৃহস্থ মনুষ্যৰ কোন লেখা।।৩৭৯।।
যিটো মায়া কৰে ব্ৰহ্মাদিৰো জ্ঞান নাশ।
জানি বসুদেৱক নকৰা উপহাস।।
এহি বুলি নাৰদ প্ৰমুখ্যে ঋষি যত।
কহিবে লাগিলা বসুদেৱৰ আগত।।৩৮০।।
শুনি আছে যত সমজ্যাৰ ৰাজামানে।

তথাপি আছন্ত ৰাম কৃষ্ণ বিদ্যমানে।।
যিৱা কৰ্ম্মে কৰে সৱে কৰ্ম্মক নিহাৰ।
শুনা বসুদেৱ আৱে কথা কহো তাৰ।।৩৮১।।
শ্রদ্ধায়ে যজিবে হৰি যজ্ঞ ঈশ্বৰক।
নাহিকে উত্তম কৰ্ম্ম আত ব্যতিৰেক।।
এহি ধৰ্ম্ম হেতু হোৱে চিত্ত উপসাম।
জ্ঞানীগণো কহে আক উপায় সুগম।।৩৮২।।
এহি ধৰ্ম্মে হৰৈ মহা অন্ধকাৰ বন্ধ।
কিছো কিছো কৰি মিলে মনত আনন্দ।।
পৰম নিষ্কামে অতিশয় শুদ্ধ চিত্তে।
ঈশ্বৰক যজিবে প্রত্যক্ষ একচিত্তে।।৩৮৩।।
গৃহস্থ দ্বিজৰ ইসে কল্যাণৰ পথ।
আত হন্তে সিজে কাম মোক্ষ ধৰ্ম্ম অৰ্থ।।
যজ্ঞ দান কৰিয়া ত্যজিবে বিচেষ্টাক।
ভোগ কৰি এৰিবেক তনয় ভাৰ্য্যাক।।৩৮৪।।
বিনাশী জানিয়া এৰিলেক স্বৰ্গ আশা।
কৃষ্ণক চিন্তিবে তপোবনে কৰি বাসা।।
দেৱঋষি পিতৃৰ তিনিৰো ভিন্ন ভিন্ন।
উপজিলে মনুষ্যত লাগে তিনি ঋণ।।৩৮৫।।
ব্রহ্মচৰ্য্যে ঋষি ঋণ যজ্ঞে দেৱতাৰ।
উপজিয়া পুত্রক পিতৃৰ শুজৈ ধাৰ।।
তিনি ঋণ নুশুজিয়া যিটো মোক্ষ সাধৈ।
নৰকত পৰৈ দৈৱে তাহাকো নবাধৈ।।৩৮৬।।
ইটো কৰ্ম্ম সকৰ্ম্মীৰ কহিলা পৰমাৰ্থ।
তোহ্মাৰ নালাগে তুমি ভৈলাহা কৃতাৰ্থ।।
পৰম ঈশ্বৰ হৰি জগতৰ পতি।

তাহাঙ্ক অৰ্চ্চিলা তোৰা পৰম ভকতি।।৩৮৭।।
এতেকেসে তোৰা দুইৰ পুত্ৰ ভৈল হৰি।।
নাহি ভাগ্যৱন্ত আৰো তোমাঠেৰ সৰি।
বসুদেৱ শুনি মুনিসৱৰ বচন।
পৰি প্ৰণামিলা পাছে সৱাৰো চৰণ।।৩৮৮।।
পাত্ৰ হুয়া তুমি সৱে কৰায়োক যজ্ঞ।
নিস্তৰো হেনবা আৱে মই মহা অজ্ঞ।।
নাৰদ প্ৰমুখ্যে বাক্য নবাধিলা কেৱে।
সৱাকো বৰিলা পাত্ৰ পাছে বসুদেৱে।।৩৮৯।।
বসনে ভূষণে সৱ ঋষিক অৰ্চ্চিল।
সেহি কুৰুক্ষেত্ৰে মহা যজ্ঞ আৰম্ভিল।।
কৃষ্ণৰ জনক ভৈল জগত দীক্ষিত।
দেখি বৃষ্ণিবংশ ভৈলা সৱে আনন্দিত।।৩৯০।।
স্নানিয়া পিন্ধিলা ধৌত বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ।
সুৱৰ্ণ পদ্মৰ মালা গলে জাতিষ্কাৰ।।
বংশত প্ৰধান ৰাম ঈশ্বৰ মাধৱ।
পিতৃৰ দেখিয়া আতি যজ্ঞ মহোৎসৱ।।৩৯১।।
চড়াইলা অঙ্গত আতি ৰত্ন অলঙ্কাৰ।
ভৈলা নীল পীত বস্ত্ৰে আতি জাতিষ্কাৰ।।
উদ্ধৱ প্ৰমুখ্যে আছে যত যদুবীৰ।
বসনে ভূষণে সৱে ভূষিল শৰীৰ।।৩৯২।।
তাসম্বাকো লগে লৈয়া পাছে কৃষ্ণৰাম।
অধিষ্ঠিল আপুনি যজ্ঞৰ যত কাম।।
ৰুক্মিণী প্ৰমুখ্যে কৃষ্ণ পত্নীগণ যত।
ভৈলা সালংকৃতা সৱে উৎসৱ মনত।।৩৯৩।।
সিটো মহোৎসৱক দেখিব অনুৰাগ।

প্ৰৱেশিলা যজ্ঞশালা শিশু কৰি আগ।।
দৈৱকী প্ৰমুখ্যে বসুদেৱ পত্নী যত।
পিন্ধিলন্ত দিব্য ধৌত বস্ত্ৰ শৰীৰত।।৩৯৪।।
কুঙ্কুমে লেপিত তনু জ্বলে অলঙ্কাৰ।
কৰ্ণত কুণ্ডল ডোলে গলে হেমহাৰ।।
গাৱে গাৱে বস্ত্ৰ অৰিহণা ধৰি হস্তে।
প্ৰৱেশিলা যজ্ঞশালা সুন্দৰী সমস্তে।।৩৯৫।।
স্বামীৰ সমীপ চাপি ৰহিল হৰিষে।
বাৱে দেৱে দিব্য ঢাকি কুসুম বৰিষে।।
মৃদঙ্গ দুন্দুভি ভেৰি তবলৰ ৰোল।
ডিণ্ডিম দগড় দণ্ডি বীৰ ঢাক ঢোল।।৩৯৬।।
বজাৱে কৰ্ত্তাল তাল আনন্দে মৃদঙ্গ।
নাচে নট নৰ্ত্তকী কৰিয়া অঙ্গ ভঙ্গ।।
আতি মহা উৎসৱে চপয় পঢ়ে ভাট।
বাৱে বিদ্যাধৰে অপেশ্বৰা কৰে নাট।।৩৯৭।।
শৰীৰৰ লাৱণ্য দৰশৈ ভঙ্গি ভাৱে।
সুস্বৰে গন্ধৰ্ব্বী সৱে স্বামী সঙ্গে গাৱে।।
ৰুদ্ৰক বিলাস বীণা বেণুৰ সম্বাদ।
বাৱে মহা বিপঞ্চি পঞ্চম তুলি নাদ।।৩৯৮।।
কোকিলৰ কণ্ঠ সম সুস্বৰ সঙ্গীত।
শুনন্তে অমৃত স্ৰবৈ মোহ হোৱে চিত।।
ভৈলা বসুদেৱ মৃগ চৰ্ম্মে সুসম্ভৃত।
কৰিলন্ত ঋষিসৱে যজ্ঞত দীক্ষিত।।৩৯৯।।
অভিনৱ নৱনী লেপিত অঙ্গচয়।
অঞ্জনে ৰঞ্জিল তাৰ নয়ন দূতয়।।
দৈৱকী প্ৰমুখ্যে মহা মহিষী যতেক।

তেসম্বে সহিতে কৰিলন্ত অভিষেক।।৪০০।।
সিঞ্চিলন্ত শান্তি মন্ত্র উষ্চৰি উৎসৱে।
দশোদিশ পূৰিলেক বাদ্য ভণ্ড ৰৱে।।
দেৱ বাদ্য যতেক আকাশ ছানি বাজে।
চাৱৈ সচকিতে উৰ্দ্ধ মুখে সমাৰাজে।।৪০১।।
দৈৱকী প্ৰমুক্ষে যত পৰম সুন্দৰী।
আছন্ত সমজ্যা ৰঞ্জি স্বামীক আৱৰি।।
দেৱাঙ্গ বসনে সৱে হুয়া বিভূষিত।
কঙ্কণে কেয়ূৰে মহা হাৰ সালঙ্কৃত।।৪০২।।
কটি তটে কণক কিঙ্কিণী আতি জ্বলে।
ৰত্নৰ নূপুৰে জ্বলে চৰণ কমলে।।
কিৰীটি কুণ্ডল মুখ প্ৰকাশে সভাত।
হেনয় পৰম ভাৰ্য্যা সমে সিবেলাত।।৪০৩।।
কৰন্ত প্ৰকাশ বসুদেৱ আতিশয়।
তাৰাৰ মধ্যত যেন চন্দ্ৰৰ উদয়।।
নাৰদ প্ৰমুখ্যে মহাপাত্ৰ যত মুনি।
পিন্ধিলা পাচোবা পাছে পাট পীত ভুনি।।৪০৪।।
গন্ধে পুষ্পে চন্দনে দেখন্তে মনোহৰ।
জ্বলে ৰত্নময় অলঙ্কাৰ কলেৱৰ।।
হুয়া মহা তুষ্ট যত আচাৰ্য্য ঋত্বিজ।
প্ৰসন্ন বদনে উষ্চাৰন্ত মন্ত্ৰ বীজ।।৪০৫।।
কৰন্ত প্ৰকাশ চন্দ্ৰসমান যজ্ঞত।
বঢ়াইলা বহুত বসুদেৱৰ মহত।।
যত স্বৰ্গবাসী পাতালৰ যত নাগ।
উৎসৰ্গি নিলন্ত আসি আপোনাৰ ভাগ।।৪০৬।।
চাই আছে পৃতিৱীৰ যত ৰাজাচয়

যজ্ঞৰ মহিমা দেখি পৰম বিস্ময়।।
যিটো যজ্ঞ পুৰুষ কাৰণ জগতৰ।
দ্ৰব্য কৰ্ম্ম মন্ত্ৰ ইটো তিনিৰো ঈশ্বৰ।।৪০৭।।
অগ্নিহোত্ৰ আদি কৰি যজ্ঞ অসংখ্যাত।
যজিলন্ত বসুদেৱে তাহাঙ্ক সাক্ষাত।।
পূৰি মনোৰথ পাছে সৌৰি সৰ্ব্বজান।
যজ্ঞ সাঙ্গ কৰিয়া দক্ষিণা দিলা দান।।৪০৮।।
ঋত্বিজ সৱক পুনু কৰি অলঙ্কৃত।
গো ভূমি কন্যা ৰত্ন দিলা বহু বিত।।
ৰাম হ্ৰদে নামি আগ কৰি যজমান।
কৰিলন্ত ঋষিসৱে অবভৃথ স্নান।।৪০৯।।
পত্নী সমে সৌৰিও নামিলা ৰাম হ্ৰদে।
দশোদিশ পূৰে জয় বাদ্যৰ শৱদে।।
দৈৱকী প্ৰমুখ্যে যত কৃষ্ণ মাতৃগণ।
দিলা নট নৰ্ত্তকীক বসন ভূষণ।৪১০।।
কুকুৰ চাণ্ডাল সীমা যত প্ৰাণী মানে।
কৰালা তৃপিতি সমস্তকে অন্নপানে।।
আপুনি লক্ষ্মীৰ স্বামী প্ৰৱেশি সভাতে।
সুৱৰ্ণ ৰজত দান দেন্ত সগ্ৰিহাতে।।৪১১।।
এক গুণ ধন শত গুণ হন্ত দেন্তে।
হাজাৰেক গুণ হন্ত বোজা বান্ধি নেন্তে।।
যেন পঞ্চৰত্নে বৰষিল দেৱ হৰি।
অদৰিদ্ৰ ভৈল দুখী ভিক্ষী দেশান্তৰী।।৪১২।।
মহাধন লোভী সৱে এৰিলা আক্ৰোশ।
হেন নাহি যজ্ঞত নভৈল পৰিতোষ।।
পৰিশ্ৰম কৰি ৰাম মাধৱে আপুনে।

মনোৰথ পিতৃৰ পূৰিলা সন্ব গুণে।।৪১৩।।
দেখি বসুদেৱৰ মহিমা আতিশয়।
ত্ৰৈলোক্যৰ লোক ভৈল পৰম বিস্ময়।।
দেৱাসুৰ মনুষ্যে প্ৰশংসা কৰে আতি।
বসুদেৱ মহন্তৰ থাকিল খিয়াতি।।৪১৪।।
আপুনি তনয় যাৰ ভৈলা ভগৱন্ত।
কোনে কৰি পাৰে মহিমা অনন্ত।।
দেৱঋষি পিতৃ যত কিন্নৰ চাৰণ।
বসণে ভূষণে সৱ সন্তোষিলা মন।।৪১৫।।
কৃষ্ণত অনুজ্ঞা সৱে মাগি মন তুষ্টি।
যজ্ঞক প্ৰশংসা কৰি গৈলা সৱে উঠি।।
বিদৰ্ভ কৌশল কুৰু কৈকেয় সৃঞ্জয়।
ইসৱ প্ৰমুক্ষে যত আনো ৰাজাচয়।।৪১৬।।
পুত্ৰ পত্নী সমে সৱে কৰি সতকাৰ।
যাক যেন যোগ্য দিলা বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ।।
পায়া বসুদেৱৰ সন্মান আতিশয়।
পৰম সন্তোষ ভৈল আনন্দ হৃদয়।।৪১৭।।
যজ্ঞৰ মহিমা দেখি প্ৰশংসা অশেষ।
কৃষ্ণত মেলানি লৈয়া চলি গৈলা দেশ।।
ভীষ্ম দ্ৰোণ দ্ৰোণী কৃপ কৰ্ণ কুন্তিভোজ।
পুত্ৰ সমে ধৃতৰাষ্ট্ৰ বিদুৰ কাম্বোজ।।৪১৮।।
মহাৰাজ যুধিষ্ঠিৰ ভীম ধনঞ্জয়।
নকুল কনিষ্ঠ সহদেৱ মহাশয়।।
সম্বন্ধী বান্ধৱ আৰো সুহৃদ যতেক।
সৱাকো তুষিলা বস্ত্ৰ ভূষণে প্ৰত্যেক।।৪১৯।।
তেসম্বো আলিঙ্গি স্নেহে সবংশে কৃষ্ণক।

সলোতক নেত্রে চলি গৈলন্ত দেশক।।
সত্যৱতী কুন্তী শান্তী দ্রৌপদী গান্ধাৰী।
আসি আছে কৌৰৱ পাণ্ডৱ যত নাৰী।।৪২০।।
দৈৱকী ৰোহিণী কৰি সৱাকো সন্মান।
বস্ত্র অলঙ্কাৰে কৰাইলন্ত পৰিধান।।
মহা স্নেহে ধৰিয়া সবাকো সাৱটিল।
সজল নয়নে অন্যো অন্যে আলিঙ্গিল।।৪২১।।
কৃষ্ণত মেলানি মাগি প্ৰশংসি অশেষ।
সুহৃদ বিৰহ দুখে চলি গৈলা দেশ।।
যতেক সুহৃদ গোপগণ আদি কৰি।
যশোদা প্ৰমুখ্যে যত গোপৰ সুন্দৰী।।৪২২।।
তাসম্বাক দিলা দিব্য বস্ত্র অলঙ্কাৰ।
সৱাকো অধিক কৰি কৰিলা সৎকাৰ।।
এহিমতে সাঙ্গ কৰি যজ্ঞ মহোৎসৱ।
অপ্ৰয়াসে কৰি মনোৰথ মহাৰ্ণৱ।।৪২৩।।
সপুত্র বান্ধৱে বসুদেৱ মহাশয়।
ভৈল কৃতকৃত্য আতি আনন্দ হৃদয়।।
ত্ৰৈলোক্যৰ লোকে সৱে প্ৰশংসে সাদৰে।
কেশৱৰ প্ৰসাদে অচলা লক্ষ্মী ঘৰে।।৪২৪।।
বৰষিল পঞ্চৰত্ন যজ্ঞত প্ৰচুৰ।
তথাপিতো অক্ষয় ভাণ্ডাৰ ভৰপূৰ।।
নিগদতি শুনা নৃপ পৰীক্ষিত
আত অনন্তৰে শুনা কৃষ্ণৰ চৰিত।।৪২৫।।
শুনা সাৱধান কৰি চিত্ত একান্ত।
যেন ভৈল নন্দ বসুদেৱৰ বৃত্তান্ত।।
বংশে সমে ৰাম কৃষ্ণ উগ্ৰসেন ৰাজা।

নন্দ আদি গোপক কৰিলা সৱে পূজা।।৪২৬।।
কতো দিন তথাত বঞ্চিলা মহা স্নেহে।
এৰিবে খোজন্ত পীড়ে বন্ধুৰ বিৰহে।।
সুহৃদ বৎসল সিটো যত যদুবংশী।
গোকুলবাসীৰ সিয়ো গুণক প্ৰশংসি।।৪২৭।।
কৰন্ত সন্মান সিটো গোপক গোপীক।
অন্যো অন্যে দেখে যেন প্ৰাণতো অধিক।।
একে আসনতে থাকে নন্দ বসুদেৱ।
যশোদা দৈৱকী দুয়ো নেৰৈ কাকো কেৱ।।৪২৮।।
কৃষ্ণ পত্নী সমে সৱ গোপীৰ আলাপ।
কৃষ্ণৰ কথায়ে বঞ্চৈ সংসাৰৰ তাপ।।
ভকতৰ বশ্য কৃষ্ণ ত্ৰৈলোক্য ঈশ্বৰ।
পৰম গোৰৱে কৰে সৱাকো আদৰ।।৪২৯।।
যশোদা নন্দনক থাকে প্ৰবোধি দিনত।
নেড়ন্ত গলত বান্ধি পৰম স্নেহত।।
বালক চৰিত্ৰচয় সুমৰি সুমৰি।
কান্দে দুয়ো প্ৰাণীৰ লোতক পৰৈ ঝৰি।।৪৩০।।
শুঙ্গে নাকে যেন স্নেহে চেলেকে জিহ্বাই।
ফোকাৰে নিশ্বাস মুখপদ্ম চাই চাই।।
যশোদা কান্দন্ত ধৰি কৃষ্ণক সাৱটি।
নকৰিলা শুধি দুনাই আহ্মাক পালটি।।৪৩১।।
স্বপুত্ৰে বঞ্চিত হুয়া জীয়োহো অভাগী।
সিটো ধন গোধনক সাঞ্চো কাক লাগি।।
প্ৰাণ পুত্ৰ বিয়োগে নগৈলো কিয় মৰি।
এহি বুলি কৰুণ কৰন্ত ব্ৰজেশ্বৰী।।৪৩২।।
মাতৃৰ বিলাপ দেখি নসহে হৃদয়।

লগতে কান্দিলা দুখে কৃষ্ণ কৃপাময়।।
পীত বস্ত্রে মুছি মুখ যশোদা নন্দৰ।
বোলন্ত প্ৰবোধ দুইকো কৰিয়া কাতৰ।।৪৩৩।।
কুন্ধচ সংসাৰ ইটো হেনয় কুনয়।
সুহৃদ সংযোগ চিৰকাল নৰহয়।।
জানা মায়াময় ইটো পিতৃ পুত্ৰ দেহ।
নাটক টাটক সৱ বান্ধৱৰ স্নেহ।।৪৩৪।।
হেন অনুমানি শান্ত কৰিয়োক চিত্ত।
এহি বুলি দোহাঙ্কো বুজান্ত প্ৰতিনিত।।
ৰাত্ৰি ভৈলে বিৰলত বুজান্ত গোপীক।
জানা তুমি সৱ মোৰ প্ৰাণতো অধিক।।৪৩৫।।
সদায়ে হৃদয়ে কৰো তোমাসাক ধ্যান।
নাহি প্ৰিয়তম তুমি সৱ বিনে আন।
কান্দে গোপীসৱে সুমৰিয়া কৃষ্ণ কেলি।
প্ৰবোধন্ত ধৰি স্নেহে চাৰি বাহু মেলি।।৪৩৬।।
আঞ্চলে মুচন্ত মুখ কান্দিয়া লগতে।
সমস্ত ৰজনী যায় নিতে এহিমতে।।
একদিন বসুদেৱ আছন্ত সমাজে।
লগতে আছন্ত বসি নন্দ গোপৰাজে।।৪৩৭।।
সমস্তে সুহৃদে আছে লগতে আৱৰি।
বসুদেৱে বোলন্ত নন্দৰ হাতে ধৰি।।
শুনা সখি গোপৰাজ বচন আহ্মাৰ।
ঈশ্বৰ নিৰ্ম্মিত স্নেহ পাশ বজ্ৰসাৰ।।৪৩৮।।
জ্ঞান বলে যোগীগণে নপাৰে ছেদিত।
ইটো কথা ভৈল সখি তোহ্মাৰ বিদিত।।
তুমিসে মহন্ত মহা সাধু মধ্যে সাৰ।

কৰি আছা আম্মাক উত্তম উপকাৰ।।৪৩৯।।
নুসুমৰো আমি সিটো গুণক কিঞ্চিত।
তথাপি আম্মাত এতমান স্নেহ চিত।।
এতেকে দুস্ত্যজ স্নেহ জানিলোহো মনে।
নুশুজিলো তযু গুণ শুনা যি কাৰণে।।৪৪০।।
আপদত আছিলো নাছিল ধন অৰ্থ।
উপকাৰ কৰিবে সিবেলা অসমৰ্থ।।
এৱে শ্ৰীমদে অন্ধ ভৈলো সমুদায়।
নুসুমৰো তুমি হেন মিত্ৰক সদায়।।৪৪১।।
একোমতে নুশুজিলো উপকাৰ ঋণ।
মই মিত্ৰ বঞ্চক পৰম বুদ্ধি হীন।।
কুশলক আশা যাৰ থাকিবেক ভালে।
জানো ৰাজশ্ৰীক সিটো বাঞ্ছে একোকালে।।৪৪২।।
শ্ৰীমদে সুহৃদ বন্ধুক কৰে হেলা।
দেখিও নেদেখে যেন দিনতে অন্ধলা।।
এহিমতে বোলন্ত নন্দৰ হাতে ধৰি।
দ্ৰৱিল হৃদয় সৌৰি সুহৃদ সুমৰি।।৪৪৩।।
যত পূৰ্ব্ব উপকাৰ কহিয়া প্ৰকটি।
কান্দিবে লাগিলা ধৰি সখিক সাৱটি।।
নেত্ৰৰ লোতক বহে নসহে হৃদয়।
কৰন্ত ক্ৰন্দন বসুদেৱ মহাশয়।।৪৪৪।।
কৰিলা আশ্বাস ধৰি নন্দে হেন দেখি।
মোক আৱে বুলিবে নালাগে প্ৰাণ সখি।।
কতবা জন্মৰ মোৰ আছে মহাভাগ।
তুমি হেন মহন্তক মিত্ৰ পালো লাগ।।৪৪৫।।
জগত প্ৰসিদ্ধ তুমি মহা ভাগৱত।

প্ৰত্যেক্ষে দেখিলো আমি যজ্ঞৰ মহত।।
বুলিলা মধুৰ বাক্য অনেক সাদৰি।
কৰন্ত সন্মান তাঙ্ক নিতে ৰাম হৰি।।৪৪৬।।
অনুদিনে বাঢ়ে অন্যো অন্যে স্নেহ পাশ।
আজি কালি কৰিতে গৈলেক তিনি মাস।।
নন্দে আলোচন্ত আসি চলিবো প্ৰভাতে।
লন্ত অনুমতি যদুবংশৰ সৱাতে।।৪৪৭।।
কথাতে গধূলি ভৈল নজানন্ত তাক।
কালি যাবা বুলি বসুদেৱ দেন্ত হাক।।
কাকো কেৱে এৰিবাক নপাৰে স্নেহত।
পুনু পুনু যদুগণে নেদন্ত সন্মত।।৪৪৮।।
ক্ষণ প্ৰায় প্ৰেমে বঞ্চিলেক মাস তিনি।
নন্দক সবংশে অৰ্চ্চিলন্ত ভিন্ন ভিন্নি।।
বসুদেৱ উগ্ৰসেন সাত্যকি উদ্ধৱ।
জগতৰ প্ৰভু ৰাম ঈশ্বৰ মাধৱ।।৪৪৯।।
যশোদা নন্দক সাদৰিয়া বহু ভাৱে।
পৰম বান্ধৱ গোপ গোপী নিৰন্তৰে।
ভূষিলা সৱাকো বস্ত্ৰ ভূষণে আদৰে।।৪৫০।।
মনুষ্যত অপ্ৰচাৰ অমূল্য ৰতনে।
ভৰাইলে শকট সব সুৱৰ্ণ ভাজনে।।
যশোদাক আনি পাছে দৈৱকী ৰোহিণী।
দিলা দুয়ো অলঙ্কাৰ দিব্য বস্ত্ৰ ভিন্ন।।৪৫১।।
কৃষ্ণ পত্নী সৱো আসি কৰি সতকাৰ।
প্ৰাণ শাশু বুলি দিলা ৰত্নৰ সম্ভাৰ।।
কৃষ্ণৰ পৰম প্ৰিয়া যতেক গোপিনী।
দিব্য বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ পিন্ধাই ভিন্নি ভিন্নি।।৪৫২।।

সাৰটি সৱাকো কৃষ্ণে কৰিলা সন্মান।
জানা তুমি তেৱেঁসে মোহোৰ জীৱ প্ৰাণ।।
মোক লাগি খেদ আৰো নকৰিবা মনে।
তোমাসাৰ সঙ্গ মই নেৰো সৰ্ব্বক্ষণে।।৪৫৩।।
এৱে সবান্ধৱে গোকুলক যায়ো চলি।
গাৱে গাৱে দিলা দুনাই ৰত্নৰ অঞ্জলি।।
কৃষ্ণৰ সন্মানে গোপী সমস্তৰে মন।
ভৈল আতি তুষ্ট আনো যত গোপীগণ।।৪৫৪।।
দিলা আগ বঢ়ানে অনেক সেনা সঙ্গে।
চলিবাক চান্ত গোপৰাজ মহাৰঙ্গে।।
শুনা সভাসদ পদ মহা ভাগৱত।
জানা ধন জন বন্ধু সৱে অশাশ্বত।।৪৫৫।।
হাটে বাটে কৈতে কেতিক্ষণে পৰে প্ৰাণ।
কৃষ্ণ বিনে নাহি আন যাতনাত ত্ৰাণ।।
নমো নমো হেন কৃষ্ণ মঞিঁ নমাই মাথ।
শুনি আছো তুমি দেৱ অনাথৰ নাথ।।৪৫৬।।
তাতেসে তোহ্মাত লৈলো শৰণ আপুনি।
যেন যুৱাই কৰা এৱে মোক মনে গুণি।।
দুৰ্ল্লভ মনুষ্য জন্ম বৃথা গৈল মোৰ।
তুমি হেন ঈশ্বৰত ভৈলো সেৱা চোৰ।।৪৫৭।।
মই অধমৰ দোষ গুণ নিবিচাৰি।
দয়াশীল দেৱ মোক নিয়োক নিস্তৰি।।
অঘ বক পূতনাক দিলা দেৱ গতি।
হৃদয়ৰ বন্ধু মোক নেৰিবা সম্প্ৰতি।।৪৫৮।।
তোহ্মাৰেসে অংশ হুয়া মঞিঁ ভৈলো বাম।
বোলা নিৰন্তৰে নৰে জয় জয় ৰাম।।৪৫৯।।

।।ছবি।।

শুক নিগদতি ৰাজা শুনা গোকুলৰ প্ৰজা
যাইবে যেৱে সৱে ভৈল সাজ।
কৃষ্ণক গলত বান্ধি নন্দ যশোদায়ে কান্দি
আছিলা লোতক ভৈল বাজ।।
প্ৰাণ পুতাই থাকিয়োক পৰিছেদা দেখা মোক
আমি চলি যাঞঁ নিজ থান।
কৃষ্ণৰ বিৰহ বহ্নি উধাই শৰীৰত ছানি
এৰিবে খোজন্তে যায় প্ৰাণ।।৪৬০।।
পিতৃক মাতৃক ধৰি লগতে কান্দন্ত হৰি
আনো যত সুহৃদ সমাজ।
ভিজায়া নেত্ৰৰ জলে কৃষ্ণক ধৰিয়া গলে
কথমপি ভৈলা তৈৰ বাজ।।
অনেক কাতৰ কৰি পিতৃক মাতৃক ধৰি
তুলিলন্ত সাৰথি ৰথত।
হে কৃষ্ণ নমো বুলি পৰশে চৰণ ধূলি
গোপগণে যাহন্তে পথত।।৪৬১।।
বিয়োগে দহৱে হিয়া কৃষ্ণ মুখ নিৰীক্ষিয়া
কান্দে মহাপ্ৰেমে ব্ৰজবাসী।
যতেক ভকত গোপী কৃষ্ণৰ সমীপ চাপি
ধৰৈ পাদপদ্মক উল্লাসি।।
ঘষে আনি আথি মুখে মহা বিয়োগৰ দুখে
কান্দি কান্দি বোলে প্ৰেম বাক।
আমি হুয়া নিজ চেৰী প্ৰাণ প্ৰভু যাঞোঁ এৰি
পৰিছেদা দেখিলো তোহ্মাক।।৪৬২।।

কমল লোচন স্বামী দুনাই নেদেখিবো আমি
বেঢ়ি কৰে কৃষ্ণক ক্ৰন্দন।
লগতে কান্দন্তে যান্ত কতো ধৰি নিচুকান্ত
মহা স্নেহে দৈৱকী নন্দন।।
যতেক যাদৱগণ সৱাৰো আকুল মন
বিয়োগত ব্ৰজৰ বধূৰ।
সাৱটিয়া গাৱে গাৱে অনেক বিনয় ভাৱে
আগ বঢ়াই থৈলা কতো দূৰ।।৪৬৩।।
ব্ৰজবাসী চলি যায় তম্ভিয়া তাহাক চায়
আছে হাতে লোতক মচন্তে।
কৃষ্ণমুখ নিৰীক্ষিয়া বিৰহে দহিবে হিয়া
যায় গোপী সমস্ত কান্দন্তে।।
কৃষ্ণক দেখিলে মানে কৰযোৰে সাৱধানে
কত দূৰ গৈল পাছগুৰি।
আৰ ভৈলা কৃষ্ণ প্ৰাণ নেদেখি ধৰিল ধ্যান
কৃষ্ণৰ মূৰ্ত্তিক মনে ধৰি।।৪৬৪।।
নিশ্বাস ফোকাৰে মুখে কৃষ্ণ কৃষ্ণ ৰড়ে দুখে
নাই আন বচন কিঞ্চিত।
বহৱে লোতক ধাৰা কৃষ্ণৰ চৰণ পৰা
কাৰো আৰো নবজায় চিত্ত।।
কৃষ্ণত মজিল মন কৃষ্ণ সৱে প্ৰাণ মন
কৃষ্ণ বিনে নজানন্ত আন।
কৃষ্ণক হৃদয়ে ধৰি কৃষ্ণক মনত স্মৰি
গৈল ব্ৰজবাসী নিজ থান।।৪৬৫।।
ব্ৰজৰ লোকৰ ভাৱ দেখি শিহৰাইল গাৱ
অনন্তৰে যত যদুবংশী।

পৰম বিস্ময় মতি		চলে দ্বাৰকাক প্ৰতি
গোপী গোপ সৱক প্ৰশংসি।।
মাধৱক মধ্য কৰি		যায় চপকৰে চলি
পৰম বৈষ্ণৱ বৃষ্ণিগণ।
আতিশয় প্ৰীতিভাৱে		কৃষ্ণ গুণ নাম গাৱে
নেৰৈ মনে কৃষ্ণৰ চৰণ।।৪৬৬।।
প্ৰেম ৰসে দ্ৰৱে চিত্ত		হৱৈ তযু ৰোমাঞ্চিত
ভিজে মুখ নয়নৰ জলে।
সংসাৰক কৰৈ শুদ্ধি		এহিমতে যদুবংশী
পাইলা যদুপুৰ সমদলে।।
তীৰ্থ যাত্ৰা সময়ত		ভৈল মহা মহোৎসৱ
কহে সৱ প্ৰকটি লোতক।
শুনিয়া বিস্ময় মন		ভৈল সৱ প্ৰজাগণ
সিটো বসুদেৱৰ মহত্ব।।৪৬৭।।
পিতৃৰ পৰম যশ		ভকতিত হুয়া বশ
জগততে কৰিলা প্ৰখ্যাত।
বহুবিধ লীলা কৰি		এহিমতে দেৱ হৰি
হৰিষে বঞ্চিলা দ্বাৰাকাত।।
ঈশ্বৰ গৰুড় কেতু		জগত নিস্তাৰ হেতু
ভৈলা দৈৱকীত অৱতাৰ।
মহিমা কহিবো কত		ভৈল কথা সমাপত
ইটো কুৰুক্ষেত্ৰৰ যাত্ৰাৰ।।৪৬৮।।

।।দুলড়ী।।

শুনা সভাসদ		হুয়া নিসৱদ
হুইয়ো সাৱধান চিত্ত।

কলিৰ পাপক সংসাৰ তাৰক
কৃষ্ণৰ লীলা চৰিত।।
মিলাৱে ভুকুতি মুকুতিৰ মতি
শ্ৰৱণে কৃষ্ণৰ কথা।
শুনিও অৱশ্যে ইহেন মনুষ্য
জন্ম নকৰিও বৃথা।।৪৬৯।।
নমো নমো কৃষ্ণ ইষ্ট দেৱ হেৰ
ভূমিত নমায়া মাথ।
কৰোহো মিনতি অগতিৰ গতি
কৰা মোক প্ৰাণনাথ।।
তুমিসে পৰম গুৰু গোপীনাথ
এৱেসে জানিলো আমি।
তুমি প্ৰিয় আত্মা তথাপি নভজো
কিনো মই অধোগামী।।৪৭০।।
যতেক শুনোহো হিয়াত নাথাকে
তথাপি ইসৱ কথা।
মই মুঢ়মতি নভৈল ভকতি
ইটো জন্ম গৈল বৃথা।।
হৃদি পদ্ম মধ্যে আছাহা মাধৱ
বান্ধৱ তাতো নাদৰো।
যেন বিষ বিষ্ঠা বিষয়ৰ চেষ্টা
তাকেসে আচৰি মৰো।।৪৭১।।
অমৃত তেজিয়া ভূঞ্জোহো গৰল
তৰল মই কুমতি।
নপায়ো চেতন গৰুড় কেতন
তুমি বিনে নাই গতি।।

তুমি গুণ যশ ইসে মহাৰস
তথাপি চিত্তে নুবুৰুচে।
দিওক সুপন্থ মিছা মনোৰথ
যিমতে মনৰ গুছে।।৪৭২।।
কাল গ্ৰাসে গিলে কৈত মৃত্যু মিলে
গৈলো পৰা অধোগতি
কৰা কৃপা মোক অবিলম্বে হোক
তোম্মাৰ চৰণে ৰতি।।
দেহু এহি দান নবাঞ্ছোহো আন
তোম্মাত পশি শৰণে।
ছাড়ি আন কাম ডাকি বোলা ৰাম
সামাজিক যত জনে।।৪৭৩।।

।।বসুদেৱৰ কৃষ্ণ-স্তুতি।।

।।পদ।।

শুক নিগদতি শুনা নৃপতি সাক্ষাত।
বহুবিধ লীলা হৰি কৰি দ্বাৰকাত।।
ভকতৰ মনোৰথ পূৰিলা অশেষ।
কৰিবো বেকত সিটো তোম্মাত নিঃশেষ।।৪৭৪।।
বসুদেৱ দৈৱকী বাক্যত নাৰদৰ।
জানিলা কৃষ্ণক এন্তে পৰম ঈশ্বৰ।।
নোহন্ত আম্মাৰ পুত্ৰ পুৰুষ পুৰাণ।
হৃদয়ৰ নুগুচে ঈশ্বৰ মহাজ্ঞান।।৪৭৫।।
একদিন পিতৃ গৃহে গৈলা কৃষ্ণৰাম।
বসুদেৱ দৈৱকীক কৰিলা প্ৰণাম।।
দেখি দুয়ো প্ৰাণী আতি হৰিষিত মন।

বসিবাক লাগি দিলা আনন্দে আসন।।৪৭৬।।
মুনি সমস্তৰ বাক্য শুনিয়া সভাত।
প্ৰভাৱ প্ৰত্যেক দেখি গৈলোহো সঞ্জাত।।
পৰম ঈশ্বৰ দুয়ো সাক্ষাতে আকলি।
বুলিবে লাগিলা সৌৰি কৰি কৃতাঞ্জলি।।৪৭৭।।
হে কৃষ্ণ কৃষ্ণ মহেশ্বৰ নাৰায়ণ।
হে হলিৰাম দুয়ো দেৱ সনাতন।।
নিশ্চয়ে জানিলো আমি নুহিকা মানুষ।
জগত কাৰণ যিটো প্ৰকৃতি পুৰুষ।।৪৭৮।।
তাহাৰো কাৰণ তোৰা জানিলো সম্প্ৰতি।
তোহ্মাৰ অধীন দুয়ো পুৰুষ প্ৰকৃতি।।
কাৰণৰো কাৰণ সাক্ষাত নাৰায়ণ।
এতেকে জানিয়া লৈলো তোহ্মাত শৰণ।।৪৭৯।।
যৈত যিবা কালত যাহাত হোৱে খ্যাত।
যাৰ অৰ্থে যিটো কৰৈ কৰাৱে সাক্ষাত।।
যাক কৰৈ সিয়ো সৱে পুৰুষ পুৰাণ।
তাহাৰ কাৰণে হুয়ো দেৱতা ঈশান।।৪৮০।।
ইটো নানাবিধ সৃষ্টি কৰি জগতৰ।
আপুনি পশিয়া প্ৰভু তাৰ অভ্যন্তৰ।।
জ্ঞানৰূপ শকতি আপুনি হুয়া হবি।
জগতৰ জীৱৰ প্ৰাণক আছা ধৰি।।৪৮১।।
যতেক চোব্বিশ তত্ব সৃষ্টিৰ নিদান।
যিবা শক্তি কৰৈ সৱ জগত নিৰ্ম্মাণ।।
সিয়ো সৱে শকতিৰ প্ৰেৰক ঈশ্বৰ।
প্ৰহাৰে পুৰুষে যেৱে তেৱে যায় শৰ।।৪৮২।।
বায়ুৰ শকতি যেন চলে তৃণ বন।

সেহিমতে জগতৰ ঈশ্বৰ কাৰণ।।
প্ৰকৃতি মহত যত তত্ব নিৰন্তৰ।
জানিলো তুমিসে মাত্ৰ চৈতন্য ঈশ্বৰ।।৪৮৩।।
আকাশে শৱদ গুণে ৰসে সম জল।
গন্ধ গুণে সমে ইটো পৃথিৱী মণ্ডল।।
ৰূপে সমে চন্দ্ৰ সূৰ্য্য অগনিৰ জ্যোতি।
পৰশে সহিতে বায়ু তোহ্মাৰ শকতি।।৪৮৪।।
ইন্দ্ৰিয়ৰো তুমি সৱে শকতি বিধাতা।
অধিষ্ঠাতা দেৱৰো তুমিসে অধিষ্ঠাতা।।
বুদ্ধিৰো নিশ্চয়াত্মিকা তুমি লক্ষ্মীপতি।
জীৱৰো তুমিসে অনুসন্ধান শকতি।।৪৮৫।।
ৰাজসিক সাত্বিক তামস অহঙ্কাৰ।
তিনিৰো ঈশ্বৰ তুমি জগত আধাৰ।।
জন্ম মৰণৰো যিটো কাৰণ প্ৰকৃতি।
জীৱকো আৱৰৈ সিটো তোহ্মাৰ শকতি।।৪৮৬।।
জগতক ব্যাপি কৰা আপুনি প্ৰকাৰ।
জগতকে বিনাশে তোহ্মাৰ নাহি নাশ।।
যেন ঘট আকাশে কুণ্ডল হোৱে ছন্ন।
নুহি নষ্ট কদাচিতো মৃতিকা সুৱৰ্ণ।৪৮৭
তুমি সত্য ব্ৰহ্ম মিছা জগত স্ৰজনা।
তোহ্মাৰ মায়ায়ে কৰৈ তোহ্মাত কল্পনা।।
প্ৰকৃতিত আছে মাত্ৰ ব্যৱহাৰ ধৰ্ম্ম।
তুমিসি স্বৰূপ পৰিপূৰ্ণ পৰমব্ৰহ্ম।।৪৮৮।।
ইটো মহা তত্বজ্ঞান পৰম নিগূঢ়।
ইহাক নাজানে যত জীৱ মহামূঢ়।।
শৰীৰক মই বুলি কৰে কৰ্ম্ম যত।

সেহি কৰ্ম্মে অন্ধ হুয়া ভ্ৰমে সংসাৰত।।৪৮৯।।
ইটো তত্ত্বজ্ঞান কিছো নুবুজো তোম্মাৰ।
ই জন্মতো নতৰিলো দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ।
জানিলো নোৱাৰো মঞিঁ নিয়মিবে চিত্ত।
কিনো অধমৰ মোৰ বুদ্ধি বিপৰীত।।৪৯০।।
এহিমতে বোলন্তে মিলল অনুতাপ।
কৃষ্ণৰ আগত সৌৰি কৰন্ত বিলাপ।।
ধাৰায়ে বহৰে দুয়ো নেত্ৰৰ লোতক।
কৰন্ত কৰুণা চাই ঈশ্বৰ কৃষ্ণক।।৪৯১।।
নৰহে ঈশ্বৰ জ্ঞান তৰিবো কিমতে।
দুৰ্ল্লভ মনুষ্য জন্ম লভিলো ভাৰতে।।
ভৈলো মহামত্ত মঞিঁ আপোনাৰ অৰ্থে।
তোম্মাৰ মায়ায়ে আয়ু গৈল সৱ ব্যৰ্থে।।৪৯২।।
ধন জন পুত্ৰ ভাৰ্য্যা আকে বোলো মোৰ।
শৰীৰক মঞিঁ বুলি ভৈলো সেৱা চোৰ।।
এহি অপৰাধে স্নেহ পাছে আছে বান্ধি।
নিবেদন্ত দুখ বসুদেৱে কান্দি কান্দি।।৪৯৩।।
কতো কোটি জন্ম মঞিঁ ভ্ৰমো সংসাৰত।
কৃমি কীট পক্ষী হুয়া আছো নানা মত।।
মই মহা দীন দেৱ পৰম অনাথ।
কৰা পৰিত্ৰাণ আৱে বাপ জগন্নাথ।।৪৯৪।।
হেনবা বুলিবা আমি তোম্মাৰ তনয়।
কিসক বোলয় মোক এতেক বিনয়।।
মোহোৰ আগত কেনে কৰা অনুতাপ।
ইহাৰ সিদ্ধান্ত আৱে শুনিয়োক বাপ।।৪৯৫।।
নুহিকা মোহোৰ পুত্ৰ তুমি নাৰায়ণ।

জগত কাৰণ যিটো তাহাৰ কাৰণ।।
যত দুষ্ট ক্ষত্রিয় ভূমিৰ মহা ভাৰ।
তাক সংহাৰিৱে মোত ভৈলা অৱতাৰ।।৪৯৬।।
ঈশ্বৰৰো ঈশ্বৰ তুমিসে মহাহৰি।
মায়ায়ে মনুষ্য চেষ্টা কৰা অৱতৰি।।
মুনি সমস্তৰ বাক্য শুনিয়া সভাত।
জানিলো প্রভাৱ প্রভু দেখিলো সাক্ষাত।।৪৯৭।।
ছেদিয়োক স্নেহ মঞিঁ মোৰ মহাপাশ।
বিষময় বিষয়ে গুচোক অভিলাস।।
সলোতক মুখে দুখে কৰন্ত কাতৰ।
ত্ৰাহি মহা অজ্ঞানীক মোক মহেশ্বৰ।।৪৯৮।।
তযু পাদ পঙ্কজত পশিলো শৰণে।
ভকতৰ ভয় হৰৈ এহিসে চৰণে।।
আৱে দীনবন্ধু মোক কৰা পৰিত্ৰাণ।
দিওক উপায় গুচে যিমতে অজ্ঞান।।৪৯৯।।
মই ইন্দ্রিয়ৰ সুখ সাধো প্রতিনিতি।
শৰীৰত মাত্র আত্মা বুদ্ধি কৰো আতি।।
তুমি হেন ঈশ্বৰত ভৈল পুত্র বোধ।
কৰিও বান্ধৱ ইটো কুবুদ্ধি নিৰোধ।।৫০০।।
হেনবা বুলিবা নোহো ঈশ্বৰ সাক্ষাত।
তোহ্মাৰেসে পুত্র মই জগতে প্রখ্যাত।।
ইহাৰ উত্তৰ শুনা জগতৰ স্বামী।
সুমৰিলো সুতিকা গৃহৰ কথা আমি।।৫০১।।
যি কালত দৈৱকীৰ গৰ্ভে ভৈলা জাত।
পৰম ঈশ্বৰ ৰূপ দেখিলো সাক্ষাত।।
দুয়ো প্রাণী পৰি স্তুতি কৰিলো কাৰুণি।

উপৰি জন্মৰ কথা কহিলা আপুনি।।৫০২।।
আছিলা সুতপা পৃশ্নি নামে প্ৰজাপতি।
পৃশ্নি গৰ্ভ নামে মই ভৈলো উতপতি।।
অদিতি কাশ্যপ পাছে ভৈলা তোৰা দুই।
উপজিলো তোক্ষাতে বামন ৰূপ হুই।।৫০৩।।
বসুদেৱ দৈৱকী সম্প্ৰতি ভৈলা আসি।
নিজ ৰূপে ভৈলো পুত্ৰ মহিমা প্ৰকাশি।।
তোক্ষাৰ মুখৰ কথা পৰিল মনত।
জানিলোহো তুমিসে ঈশ্বৰ মহাতত্ব।।৫০৪।।
নানা বিধ ধৰা তনু লীলায়ে মাধৱ।
বুজিবেক কোনে যোগ মায়াৰ বৈভৱ।।
হৰিও অজ্ঞান মোৰ জ্ঞানে দামোদৰ।
সংসাৰ তাপত মৰো কৰোহোঁ কাতৰ।।৫০৫।।
এতেকে বোলন্তে প্ৰেমে পৰশিল বৰে।
নয়নৰ নীৰ সৰসৰি ঝৰি পৰে।।
লোতকে বেঢ়িলে কন্ঠ গদগদ মাত।
তম্ভিল কৃষ্ণক চাহি কৰি যোৰহাত।।৫০৬।।
পৰীক্ষিত ৰাজাত কহন্ত শুক মুনি।
পিতৃ বসুদেৱৰ কাৰুণ্য বাণী শুনি।।
ভৈলন্ত সন্তুষ্ট কৃষ্ণ দেৱ কৃপাময়।
বুলিলন্ত হাসি হাসি বচন বিনয়।।৫০৭।।
নলাগয় জ্ঞান তুমি স্বভাৱে কৃতাৰ্থ।
যতেকে কহিলা মানে এহি পৰমাৰ্থ।।
পৰম মহন্ত পিতৃ পৰিহৰা খেদ।
তথাপিতো কহো জ্ঞান লোৱা পৰিচ্ছেদ।।৫০৮।।
আক্ষাক উদ্দেশি নিৰূপিলা তত্ব যত।

এহিতো পৰম জ্ঞান মোহোৰ সন্মত।।
কিন্তু সমস্ততে কৰা এহি ব্ৰহ্ম দৃষ্টি।
তাপ দূৰ হোৱে যেন অমৃতৰ বৃষ্টি।।৫০৯।।
মই তুমি সৱ যদুবংশ নিৰন্তৰ।
দেখা শুনা মানে আনো যত চৰাচৰ।।
সৱ ব্ৰহ্মময় ইটো কহিলো তোহ্মাত।
জ্ঞান দৃষ্টি নিৰীক্ষণে দেখিবো সাক্ষাত।।৫১০।।
নিত্য নিৰঞ্জন স্বপ্ৰকাশ আত্মা এক।
মায়া উপাধিৰ পদে দেখিয় অনেক।।
যতেক আকৃতি মানে মায়াময় সৃষ্টি।
হেন জানি কেৱল ব্ৰহ্মত দিয়া দৃষ্টি।।৫১১।।
স্বৰূপত একে মাত্ৰ মৃত্তিকা আকাৰ।
ঘট পট ভেদ দেখি অনেক প্ৰকাৰ।।
এহিমতে অনেক অদ্বৈত আত্মবুদ্ধ।
মায়া উপাধিৰ পদে দেখি বহুবিধ।।৫১২।।
মায়াময় নামৰূপ সৱাকো উপেক্ষা।
অন্তৰ্য্যামী মই ঈশ্বৰক মাত্ৰ দেখা।।
থিৰ চিত্তে অভ্যাসিও পিতৃ মহাশয়।
দেখিবা জগত সৱ নাৰায়ণময়।।৫১৩।।
কহিলা ৰহস্য মহা তত্ত্বজ্ঞান ভেদ।
শুনি বসুদেৱৰ সংশয় ভৈল ছেদ।।
ধৰিলা নিবিড় ধ্যান কৰি থিৰ চিত্ত।
গুচিল প্ৰপঞ্চ সৱে ঈশ্বৰ বিদিত।।৫১৪।।
নেদেখন্ত একো আন শৰীৰ পৰ্য্যন্তে।
প্ৰকাশন্ত একমাত্ৰ ব্ৰহ্মক গাৱন্তে।।
যত নানাবিধ ভেদ বুদ্ধি ভৈল দূৰ।

মিলিল আনন্দ মহা মনত প্ৰচুৰ।।৫১৫।।
দ্ৰৱিল হৃদয় ভৈল ৰোমাঞ্চ শৰীৰ।
প্ৰেমৰ ভৰত জুৰে নয়নৰ নীৰ।।
মহা প্ৰীতি পাই পাছে সৌৰি মহাশয়।
থাকিলন্ত তম্ভিয়া লভিয়া মহোদয়।।৫১৬।।
কহে শুক শুনিলা নৃপতি বিদ্যমান।
যেনমতে বসুদেৱ পাইলা মহা জ্ঞান।।
তত্ত্ব উপদেশে প্ৰভু পিতৃক তোষিলা।
শুনা আৰে আৰো ঈশ্বৰৰ মহা লীলা।।৫১৭।।

।।দৈৱকীৰ মৃত পুত্ৰ অনাৰ প্ৰাৰ্থনা।।

বলিৰ সভাৰ পৰা মৰা পোক আনি।
দৈৱকীক দিলন্ত যিমতে চক্ৰপাণি।।
পৰম আশ্চৰ্য্য সিটো কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ।
শ্ৰৱণ মাত্ৰকে কৰে পাপীকো পৱিত্ৰ।।৫১৮।।
অনন্তৰে দৈৱকীয়ো বসিয়াছা তথা।
সুমৰিলা গুৰু পুত্ৰ আনিবাৰ কথা।।
সান্দিপণি গুৰুৰ মৃতক পুত্ৰ আনি।
দিলা গুৰু দক্ষিণা এহেন্তে চক্ৰপাণি।।৫১৯।।
মোৰো মাৰি আছে কংসে ছয়গুটি পোক।
হেন আলোচন্তে মনে উপজিল শোক।।
অধোমুখ ভৈলন্ত লোতক পৰে ঝৰি।
কৰন্ত ক্ৰন্দন পুত্ৰসৱক সুমৰি।।৫২০।।
এহিমতে মৰ্ম্মে কতো আছিলন্ত দুখে।
বুলিলন্ত পুত্ৰ দুইক সলোতক মুখে।।
হে কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাপ দেৱ নাৰায়ণ।।

হে হলিৰাম তুমি শিৱ সনাতন।।৫২১।।
জানিলোহো তোৰাসৱ নুহিকা মানুষ।
জগত ঈশ্বৰ দুয়ো পৰম পুৰুষ।।
খণ্ডিবাক লাগিয়া ভূমিৰ মহাভাৰ।
মোহোৰ গৰ্ভত আসি ভৈলা অৱতাৰ।।৫২২।।
ৰাজা হুৱা আছে যত দানৱ দুৰ্জ্জন।
নীচৰ উৎসাহ বঢ়াই পীড়ে সাধুজন।।
তাৰ ভৰে ভৈলা ভূমি পৰম পীড়িত।
তাৰ নাশ হেতু ভৈলা অপুনি বিদিত।।৫২৩।।
তযু মায়া পুৰুষ তাহাৰ মায়া অংশ।
সত্ব ৰজ তম তিনি গুণ তান বংশ।।
তাৰ লয়লেশে হোৱে সৃষ্টি স্থিতি লয়।
হেন মহেশ্বৰ তুমি দেৱ কৃপাময়।।৫২৪।।
জানিয়া তোহ্মাত মঞিঁ পশিলো শৰণ।
মোক শোক সাগৰে তাৰিয়ো নাৰায়ণ।।
তোহ্মাৰ প্ৰভাৱ মঞিঁ কহি নপাঞঁ সীমা।
শুনি আছো তুমি সৱ অচিন্ত্য মহিমা।।৫২৫।।
মৰা পোক সান্দিপণি মাগিলন্ত দান।
চিৰকাল ভৈল সাগৰত গৈল প্ৰাণ।।
তথাপিতো মৃতক পুত্ৰক চক্ৰপাণি।
দিলা গুৰু দক্ষিণা যমৰো পৰা আনি।।৫২৬।।
মোৰো মাৰি আছে কংসে পুত্ৰ ছয় গুটি।
তাসম্বাক সুমৰন্তে প্ৰাণ যাই ফুটি।।
ময়ো মাগো পুত্ৰ দান দিয়োক সত্বৰ।
উদ্ধাৰিও শোক শল্য হৃদয়ৰ মোৰ।।৫২৭।।
যেনমতে পাৱোঁ সিটো ছয়খানি পোক।

হেন কৃপা বাপ এবে কৰিয়োক মোক।।
কতেক কহিবো সিটো পুত্ৰৰ সন্তাপ।
কৃষ্ণৰ আগত পৰি কৰন্ত বিলাপ।।৫২৮।।
পুত্ৰক সুমৰি মহা মৰ্ম্মে যায় চড়ি।
দুয়ো নয়নৰ পৰে লোতক নিগড়ি।।
মহা দুখে অধোমুখে কৰন্ত ক্ৰন্দন।
প্ৰবোধন্ত ৰাম কৃষ্ণে কৰিয়া বন্দন।।৫২৯।।
তাপ ত্যজি মাতৃ সুস্থ কৰিয়ো হৃদয়।
আনি দিবো এখনে তোহ্মাৰ পুত্ৰচয়।।
শুনি দৈৱকীৰ চিত্ত ভৈল উপশান্ত।
দেখি দুয়ো ভাই ৰথে চড়ি লৰি যান্ত।।৫৩০।।

।।দৈৱকীৰ পুত্ৰ আনয়ন।।

ৰঙ্গে ৰাম কৃষ্ণ গৈয়া যোগমায়া বলে।
একে নিমিষেকে আসি পশিলা সুতলে।।
ভুৱন মোহন দিব্য ৰূপ হৃষীকেশ।
বলিৰ সভাত ভৈলা দুভায়ে প্ৰৱেশ।।৫৩১।।
যেন একদায়ে কোটি চন্দ্ৰমা উদয়
শ্যাম শৰীৰত পীত পাট প্ৰকাশয়
ঝলকে ৰত্নৰ অলঙ্কাৰ কলেৱৰে।
যেন নীল অম্বুদত বিদ্যুত সঞ্চাৰে।।৫৩২।।
মাথে মণিময় মহা মুকুট অমূল্য।
ৰত্নৰ তিলকে জ্বলে অলকা কপোল।।
নয়ন পঙ্কজ ৰঞ্জে বদন মণ্ডল।
ভ্ৰূযুগ যেন ধনু অধৰ ৰাতুল।।৫৩৩।।
ঈষত হসিত মুখ দশন মানিক।

কণ্ঠত কৌস্তুভ নৱ সূৰ্য্যতো অধিক।।
কঙ্কণ কেয়ূৰ জ্বলে ভুজ চতুষ্টয়।
শোভে আতি আৰকত নখ চন্দ্ৰচয়।।৫৩৪।।
শ্যাম বক্ষস্থলত চমকে হেমহাৰ।
চিকিমিকি কৰৈ কান্তি মণি মুকুতাৰ।।
কটি তটে পাট ভুনি কণক মেখলা।
আজানুলম্বিত গলে বৈজয়ন্তী মালা।।৫৩৫।।
একান্ত ভকতি যত লৱৈ গুণ নাম।
পিন্ধিছা পদ্মৰ মালা কৰি অনুপাম।।
তাহাৰ সুৰভি মধু লোভে মধুকৰে।
মহা মত্ত হুয়া সৱে বেঢ়িয়া গুঞ্জৰে।।৫৩৬।।
মৌৰে ৰঞ্জিত চাৰু চৰণ কমল।
উত্তম অঙ্গুলি ৰত্ন উজন্টি উজ্বল।।
আৰকত নখচয় চন্দ্ৰমাৰ পান্তি।
ৰাতুল কমল পদতলে কৰে কান্তি।।৫৩৭।।
ধ্বজ বজ্ৰ পঙ্কজে অঙ্কুশে অলঙ্কৃত।
হোৱে ভকতৰ যিটো মনত বিদিত।।
কোটি কন্দৰ্পৰো দৰ্প দেখি হোৱৈ চূৰ।
হেন ব্ৰহ্মময় মহা মূৰ্ত্তিক প্ৰভুৰ।।৫৩৮।।
সাক্ষাতে দেখিয়া বলি ভৈলা সচকিত।
ত্বৰিতে উঠিলা বলি সবংশে সহিত।।
মহা আনন্দত আতি হৃদয় দ্ৰৱিল।
শিহৰি শৰীৰ নীৰ নেত্ৰৰ ঝৰিল।।৫৩৯।।
জগতৰ আত্মা যিটো পৰম দৈৱত।
মোৰ নিজ প্ৰাণনাথ ভৈলা গৃহগত।।
এতেকে দেখিলো ব্ৰহ্মাদিৰো আদি মূল।

মিলিল সম্ভ্ৰম আতি আনন্দে আকুল।।৫৪০।।
সপুত্ৰ বান্ধৱে বলি কৃষ্ণ কৃষ্ণ ৰড়ি।
কৰিলা প্ৰণাম পদ পঙ্কজত পৰি।।
ভাগ্যৱন্ত বলি মেলি আপোনাৰ চুলি।
মলচি লৈলন্ত দুই চৰণৰ ধূলি।।৫৪১।।
সুৱৰ্ণৰ সিংহাসন আথে বেথে মাথে।।
বসিবাক লাগি পাৰি দিলা দৈত্যনাথে।।
বসিলা আনন্দে দুয়ো দৈৱকী নন্দন।
হৰিসে ধৰিয়া বলি দুহানে চৰণ।।৫৪২।।
ধুৱাইবে লাগিলা সুৱৰ্ণৰ পাত্ৰ আনি।
সুৱৰ্ণ ভৃঙ্গাৰে বিন্ধ্যাৱলী দেন্ত পানী।।
ব্ৰহ্মায়ে সহিতে ইটো সমস্ত ত্ৰৈলোক্য।
পৱিত্ৰ হোৱন্তে আছে যিটো পাদোদক।।৫৪৩।।
তাক ঘৰে পাইলা দুইৰো চৰণ পখালি।
সবান্ধৱে আনন্দতে নাচে শিৰে ঢালি।।
যতেক ভকত দৈত্য বলিৰ সভাৰ।
কৃষ্ণ দৰশনে আনন্দৰ নাহি পাৰ।।৫৪৪।।
যথাতে চিটিকি পৰৈ কৃষ্ণ পাদোদক।
পড়ি পড়ি ঘসৈ তৈতে আপোন মস্তক।।
আজোৰা আজুৰি কৰি কতো ঘসৈ শিৰে।
শিহৰে শৰীৰ নীৰ ঝৰে প্ৰেমভৰে।।৫৪৫।।
কৃষ্ণমুখ দেখি আতি ভৈল কৃতকৃত্য।
তৰিলো তৰিলো বুলি কতো কৰৈ নৃত্য।।
কৃষ্ণক দেখিতে আতি উৎসুক লোকৰ।
উভতি আসিল সৱে বলিৰ নগৰ।।৫৪৬।।
ৰাম মাধৱক দেখি হৰি হৰি ৰড়ি।

নিস্তৰিলো বুলি নমৈ দণ্ডৱতে পৰি।।
সমস্তকে কেশৱে চাহান্ত কৃপা দৃষ্টি।
শৰীৰত পৰৈ যেন অমৃতৰ বৃষ্টি।।৫৪৭।।
যেন মনে মিলৈ আসি মুকুতিৰ সুখ।
হৰিষতে হুয়া থাকৈ কৃষ্ণক সমুখ।।
আনন্দৰ নাহি সীমা দানৱ ৰাজাৰ।
কৃষ্ণক পূজিবে লাগি মিলাইলা সম্ভাৰ।।৫৪৮।।
ৰত্নময় পাত্ৰচয় চিকিমিকি কান্তি।
সুৱৰ্ণৰ গছাত প্ৰদীপ দুই পান্তি।।
অগৰু সুগন্ধি ধূপ চন্দন কৰ্পূৰ।
দধি দুৰ্ব্বাক্ষত ধূপ সন্দেশ প্ৰচুৰ।।৫৪৯।।
তাল নাৰিকল কল দিব্য ফল ফুল।
শাৰী শাৰী সুৱৰ্ণৰ ঠগিত তাম্বুল।।
ঘনখীৰ খীৰিয়া অমৃত আদি কৰি।
দিলা দিব্য ষড়ৰস ৰত্ন পাত্ৰ ভৰি।।৫৫০।।
দিলা দিব্য বস্ত্ৰ ৰত্ন ভূষণ অমূল্য।
দণ্ড ছত্ৰ চন্দ্ৰতাপ চামৰ চৌদন।।
মহাৰাজ বিভূতি চৌভিতি আৱৰিল।
জয় কৃষ্ণ ধ্বনি দশেদিশক পূৰিল।।৫৫১।।
মৃদঙ্গ গোমুখ শঙ্খ শৱদ তম্বুল।
কৃষ্ণক অৰ্ছন্ত বলি আনন্দে আকুল।।
দণ্ডৱতে পৰি নমি অনেক যতনে।
দিলা মধুপৰ্ক পাদ্য কৃষ্ণৰ চৰণে।।৫৫২।।
গন্ধে পুষ্পে আভৰণে কৰি সতকাৰ।
উচৰ্গিয়া দিলা জলে সমস্তে সম্ভাৰ।।
যত চিত্ত বিত্ত দেহ পুত্ৰ পৰিৱাৰ।

কৃষ্ণৰ চৰণে অর্পিলন্ত বাৰে বাৰ।।৫৫৩।।
সর্ব্বভাৱে ইন্দ্রসেনে কেশৱক ভজি।
তম্ভিয়া আছন্ত প্রেম সাগৰত মজি।।
শিহৰে শৰীৰ নীৰ নেত্রৰ নিগৰে।
কৃষ্ণ বন্ধু বুলি বলি মাটিত বাগৰে।।৫৫৪।।
কৃষ্ণক ভজিয়া বলি ভৈল কৃতকৃত্য।
আনন্দে নধৰে চিত্ত উঠি কৰে নৃত্য।।
ভকত দানৱে বায় চৌপাশে চাপৰি।
কৃষ্ণ গুণ গায়া নাচে চাপৰি চাপৰি।।৫৫৫।।
অঞ্জলি ভৰিয়া সিঞ্চে কর্পূৰৰ ধূলি।
দশোদিশে পূৰে জয় কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি।।
ভকতিৰ বলে বলি আকুল হৃদয়।
যৈত পৰে দৃষ্টি তৈত দেখে কৃষ্ণময়।।৫৫৬।।
কতো হাসে কান্দে কতো মৌন হুয়া থাকে।
মই কৃষ্ণ বুলি কতো মানৈ আপোনাকে।।
প্রেমে মত্ত হুয়া কৰৈ কৃষ্ণক ভাৱনা।
মাৰৈ স্তনপানে শুষি সম্যকে পুতনা।।৫৫৭।।
উলটাৱে শকট ভৰিৰ লগাই আগ।
হ্রদৰ খেদাৱে দমি দুষ্ট কালিনাগ।।
শিলাত পেল্লাৱৈ গল চেপি চক্রবাত।
কেশী কংস ধেনুকৰ কৰৈ কন্ধপাত।।৫৫৮।।
বলিষ্ঠ অৰিষ্ট দুষ্ট মুষ্টিক চাণূৰ।
পেল্লাৱে সংহৰি অঘ বক বৎসাসুৰ।।
যশোদা বান্ধিলা কঙ্কালত দিয়া বল।
উভঞ্জে অর্জ্জুন মাজে টানি উড়ুখল।।৫৫৯।।
কৃষ্ণময় হুয়া ফুৰৈ নাহিকে চেতন।

পাসৰিল গৃহ শৰীৰকো ইন্দ্ৰসেন।।
এহিমতে মহা প্ৰেম ৰস যায় চৰি।
কৃষ্ণৰ আগতে আছে দণ্ডৱতে পৰি।।৫৬০।।
দৈত্যেন্দ্ৰৰ মহা প্ৰেম ভকতিক চাই।
ভৈলন্ত আশ্চৰ্য্য ৰাম কৃষ্ণ দুই ভাই।।
কতোক্ষণে সঙ্কৰ্ষণ হুয়া দৈত্যনাথে।
কৃষ্ণপাদপদ্ম দুইক তুলি লৈলা মাথে।।৫৬১।।
কতো আখি মুখে ঘসে কতো গলে বান্ধে।
প্ৰেমভৰে নিৰ্ভৰ আনন্দে কতো কান্দে।।
দ্ৰৱ হুয়া হৃদয় নেত্ৰৰ পৰৈ পানী।
লোতকে নিৰোধে কন্ঠ গদগদ বাণী।।৫৬২।।
শিহৰৈ শৰীৰ প্ৰেম ভকতিৰ সুখে।
দোভাইকো কৰন্ত তুতি সলোতক মুখে।।
নমো নমো অনন্ত মহন্ত দেৱ হৰি।
ফণা একাদশে জগতকে আছা ধৰি।।৫৬৩।।
হেনয় বহুত মূৰ্ত্তি তুলি হলধৰ।
তোহ্মাৰ চৰণে মনে নমো নিৰন্তৰ।।
নমে নমো কৃষ্ণ তুমি জগত বিধাতা।
তুমিসি পৰম ব্ৰহ্ম প্ৰভু পৰমাত্মা।।৫৬৪।।
কোটি কোটি ব্ৰহ্মাণ্ডৰ সৃষ্টি স্থিতি লয়।
তোহ্মাৰ মায়ায়ে অঙ্গে কৰন্তে আছয়।।
পৰম দুৰ্ল্লভ তোৰা দুইৰ দৰশন।
তাৰেসে সুলভ জাত আপুনি প্ৰসন্ন।।৫৬৫।।
মহা তামসিক আমি দুষ্ট দৈত্যচয়।
আহ্মাকো দিলাহা দেখা কিনো কৃপাময়।।
ভৈলা গৃহাগত আত মিলিল আহ্লাদ।

দিলা মোক দেৱতাৰ পৰম প্ৰসাদ।।৫৬৬।।
যতেক সাত্বিক দেৱ ভকত মহন্ত।
জানিলো আমিসি ততোধিক ভাগ্যৱন্ত।।
যক্ষ ৰক্ষ ভূত প্ৰেত পিশাচ যতেক।
বিদ্যাধৰ সিদ্ধ সৰ্প দানৱ অনেক।।৫৬৭।।
গন্ধৰ্ব্ব প্ৰমথ দুষ্ট দৈত্য অসংখ্যাত।
বৈৰভাৱে পাইল সিদ্ধি মাধৱ তোহ্মাত।।
দ্বেষ্য ভাৱে স্নেহে কতো স্মৰি কাম ভাৱে।
ৰাজসিক তামসিক সিটো গতি পাৱে।।৫৬৮।।
শুদ্ধ সত্ব দেৱগণো নেদেখন্ত যাক।
আহ্মাৰেসে নিজ বন্ধু জানিলো তোহ্মাক।।
হেনবা বুলিবা শুদ্ধ সত্য ভৈল হেঠ।
ৰাজসিক তামসিক সিসে ভৈল শ্ৰেষ্ঠ।।৫৬৯।।
নুহিকে আশ্চৰ্য্য ইটো প্ৰভু চক্ৰপাণি।
তযু যোগমায়াক নজানে মহাজ্ঞানী।।
ইসে হুই ইসে নুই নোৱাৰে তৰ্কিত।
ব্ৰহ্মা মহেশ্বৰো যাৰ মায়ায়ে মোহিত।।৫৭০।।
নবাচে আচাৰ জাতি তোহ্মাৰ ভকতি।
যেই সেই ভজৈ মাত্ৰ তাকে দেন্ত গতি।।
যদি বৈৰ ভাৱে পাৱে পৰম হৰিক।
তথাপিতো নাথ মোক কৰিয়ো সাত্বিক।।৫৭১।।
তোহ্মাৰ আগত বাপ কহিলো স্বৰূপ।
হেন মন কৰৈ এৰো গৃহ অন্ধকূপ।।
সুতল সম্পত্তি যত তাতো এৰি আশা।
ফল মূল ভক্ষি তৰুতলে কৰো বাসা।।৫৭২।।
হৌক ভিক্ষা ভোজন বসন কানিকন্ঠা।

তযু পদ পঙ্কজক চিন্তিবো সৰ্ব্বথা।।
মুখে লৈবো নাম হৃদয়ত ৰূপ ধৰি।
ৰহোক তোমাৰ গুণ নাম কৰ্ণ ভৰি।।৫৭৩।।
মহন্তে সহিতে সদা থাকিবো আলাপে।
তেৱেঁসে নপাইবে বাপ সংসাৰৰ তাপে।।
দূৰ কৰা নাথ মোৰ সুতল সম্পত্তি।
তোহ্মাৰ চৰণে মাত্ৰ ৰহোক ভকতি।।৫৭৪।।
সদায়ে নেৰোক মনে ভকতিৰ স্বাদ।
পাৱে পৰি মাগো হেৰা এতেক প্ৰসাদ।।
হেনবা বুলিবা তুই অল্প পুণ্যৱন্ত।
কেনমতে হৈবে এতমান ভাগ্যৱন্ত।।৫৭৫।।
আপুনি শিখায়ো তেৱে তুমি কৃপাময়।
যেনমতে হোৱৈ হেন মোৰ ভাগ্যোদয়।।
তোহ্মাৰ চৰণ শিক্ষা ধৰৈ যিটো নৰ।
সেহিতো ভকত নোহে বেদৰ কিঙ্কৰ।।৫৭৬।।
তুমিসে পৰম গুৰু হৃদীশ্বৰ মোৰ।
হুয়োক সদয় তৰো সংসাৰ দুৰ্ঘোৰ।।
এহি বুলি কৃষ্ণৰ চৰণে থৈয়া মাথ।
পৰম কাৰুণ্য কৰি কান্দে দৈত্যনাথ।।৫৭৭।।
ধাৰাসাৰে পৰৈ নয়নৰ নীৰ ঝৰি।
লোতকে তিয়াইলা মাধৱৰ দুই ভৰি।।
দৈত্যেন্দ্ৰৰ দেখি প্ৰেমভাৱ আতিশয়।
স্নেহে ৰাম মাধৱৰ দ্ৰৱিল হৃদয়।।৫৭৮।।
পৰৈ জল কমল নেত্ৰৰ সৰসৰি।
কৰিলন্ত আশ্বাস বলিক তুলি ধৰি।।
শুনা সামাজিক পদ মহাভাগৱত।

ধন জন জীৱন সমস্তে অশাশ্বত।।৫৭৯।।
নকৰিয়ো আয়ু ব্যৰ্থ বিষয়ৰ ভোলে।
চিন্তামণি বেচা যায় যেন কাচ মোলে।।
নমো নমো কৃষ্ণ হেৰ পৰম বান্ধৱ।
মোৰ গতিদাতা তযু চৰণ পল্লৱ।।৫৮০।।
তুমিসি সুহৃদ নিজ জীৱন মৰণে।
ইহাক জানিয়া প্ৰভু পশিলো শৰণে।।
ক্ৰিমি কীট পশু পক্ষী হুয়া লতা তৃণ।
ভ্ৰমো সংসাৰত কৰ্ম্ম গতি এতদিন।।৫৮১।।
কত কোটি জন্মে আসি পাইলো নৰদেহ।
ইজন্মত নাথ মোত নাছাড়িবা স্নেহ।।
সুমৰন্তে কাম্পে তনু যাতনা দুৰ্ঘোৰ।
তোহ্মাৰ চৰণে ৰতি নছাড়োক মোৰ।।
কৰ্ণে কৃষ্ণ কথা মুখে নছাড়োক নাম।
তেৱেঁসে নিস্তৰো ডাকি বোলা ৰাম ৰাম।।৫৮২।।

।।দুলড়ী।।

শুক নিগদতি বলিৰ ভকতি
দেখি মহেশ্বৰ হৰি।
পৰম কৃপায়ে কৰিয়া আশ্বাস
দৈত্যেন্দ্ৰক তুলি ধৰি।।
পাইলা যে পৰম সিদ্ধি দৈত্যেশ্বৰ
আৰো কৰা অনুতাপ।
মহা প্ৰেম ইটো ভকতিত ভৈলো
ময়ো বশ্য বলি বাপ।।৫৮৩।।
আউৰ অনুশোচ কৰিবে নলাগে

লভিলা সংসাৰ পাৰ।
তোহ্মাক দেখিলে শুনিলে কহিলে
জগতে হৈব উদ্ধাৰ।।
জিনিলা দুৰ্জ্জয় মায়াক তুমিসি
জানা নাহি আউৰ বাৰ।
যিবা কাৰ্য্যে আৱে আসি আছো আমি
শুনা প্ৰয়োজন তাৰ।।৫৮৪।।
মৰীচিৰ ছয় তনয় আছিল
প্ৰথম মনুৰ দিনে।
ভৈলা সৱে দেৱ তাসম্বাৰ আৱে
নাম শুনা ভিন্নে ভিন্নে।।
স্মৰ পৰিস্বঙ্গ উদ্গীথ পতঙ্গ
ক্ষুদ্ৰভূক্ আৰো ঘৃণী।
এহি ছয়জন পৰম পৱিত্ৰ
আছা কাম ক্ৰোধ জিনি।।৫৮৫।।
যৈসানি ব্ৰহ্মায়ে নিজ দুহিতাক
ক্ৰীড়া কৰিবাক চান্ত।
দেখি ছয়ো দেৱে ব্ৰহ্মাক নিন্দিয়া
উপহাস্য কৰিলন্ত।।
জগতৰ তুমি পিতামহ হুয়া
কৰা গৰিহিত কাম।
শুনি প্ৰজাপতি জাজ্বল্য সমান
কোপে নিকলিল ঘাম।।৫৮৬।।
অসুৰ যোনিত যাহা বুলি ব্ৰহ্মা
শাপ দিলা কোপ মনে।
হিৰণ্যকশিপু দৈত্যৰ তনয়

আসি ভৈল ছয়জনে।।
পাছে দৈৱকীৰ গৰ্ভত ছয়কো
উপজাইলা যোগমায়া।
ধৰি কংসৰায় সৱাকো মাৰিলা
অধৰ্ম্ম একো নাচায়।।৫৮৭।।
সম্প্ৰতি তোহ্মাৰ কাচতে আছন্ত
ছয়ো মোৰ জ্যেষ্ঠ ভাই।
আসম্বাক লাগি সদায় ক্ৰন্দন
কৰন্ত দৈৱকী আই।।
সৱাহাঙ্কে আজি দ্বাৰকাক নিবো
খণ্ডাইবো মাৱৰ শোক।
মোহোৰ প্ৰসাদে শাপ এড়াই আজি
ছয়ো পাইবে স্বৰ্গলোক।।৫৮৮।।
এহিসে কাৰণে তোহ্মাৰ সভাক
আসি আছো দৈত্যপতি।
শুনি উঠি বলি ছয়কো আগতে
যোগাইলা কৰি ভকতি।।
কৃষ্ণৰ চৰণ দুই হাতে ধৰিয়া
শিৰত আছিলা তুলি।
আজিসি সমস্তে পাপ দূৰ ভৈল
জন্ম সাম্ফলিলো বুলি।।৫৮৯।।
পাছে দৈত্যেন্দ্ৰক আশ্বাস বুলিয়া
উৎসাহ আতি বঢ়াইলা।
ছয়ো ভাইক পাছে ৰথত তুলিয়া
ত্বৰিতে দ্বাৰকা পাইলা।।
দৈৱকী মাৱৰ আগতে ছয়োকে

যোগাই ৰঙ্গে কৃষ্ণ ৰাম।
দিলো মৰা পুত্ৰ বুলিয়া মাতৃক
কৰিলা দুয়ো প্ৰণাম।।৫৯০।।

।।ছবি।।

পাছে ছয়ো ছৱালক নিৰেখি নিৰেখি চাই
চিনিলন্ত দৈৱকী নিশ্চিত।
মাৰিল পাতেকী কংসে যিটো ছয় গুটি পোক
সেহি সৱে মোহোৰ তনয়।।
মহা স্নেহে স্ৰৱৈ স্তন হৰিষিত তনু মন
এহি মোৰ প্ৰাণ পুত্ৰ বুলি।
আথে বেথে ধৰি গলে ভিজাইল নেত্ৰৰ জলে।
সাৱটি ধৰিলা বুকে তুলি।।৫৯১।।
ইগুটিক থন্ত কতো সিগুটিক লন্ত তুলি
উৎসুকে পিয়ান্ত কতো খীৰ।
লুণ্ডি ঘুণ্ডি মহাসুখে কৰন্ত চুম্বন মুখে
ঘনে ঘনে ঘ্ৰাণে পুত্ৰ শিৰ।।
কৌতুকৰ নাহি অন্ত উৎসুকে নাচন্ত যেন
বিষ্ণুমায়া মুহিলেক চিত্ত।
দুনাই মৰা পুত্ৰ পাই আনন্দৰ সীমা নাই
ভৈলন্ত দৈৱকী কৃতকৃত্য।৫৯২।।
একে দৈৱকীৰ স্তন পৰম অমৃতময়
আৰো মাধৱৰ পিত শেষ।
পৰম সন্তোষে তাক ছয়ো কৰিলন্ত পান
দূৰ ভৈল পাতেক নিঃশেষ।।
কৃষ্ণ অঙ্গ পৰশনে পাছে সিটো ছয়োজনে

ঘোৰ ব্ৰহ্ম শাপক তৰিল।
নুহিকো মনুষ্য আমি ছয়ো মৰীচিৰ পুত্ৰ
হৃদয়ত ইহাক স্মৰিল।।৫৯৩।।
সেহি সময়ত পাছে প্ৰকাশিয়া দশোদিশ
আসিল বিমান ছয়খণ্ড।
কৰৈ নৃত্য বিদ্যাধৰী গাৱে গীত অপেশ্বৰী
বাৱে সুললিত বাদ্যভণ্ড।।
বসুদেৱ দৈৱকীক ছয়ো প্ৰণামিয়া পাছে
কৃষ্ণক নমিলা পাৱে পৰি।
বলোক প্ৰণাম কৰি অনুমতি লৈলা পাছে
লৰি গৈল বিমানত চড়ি।।৫৯৪।।
ছয় গোটা সূৰ্য্য যেন প্ৰকাশি স্বৰ্গক যায়
চাই আছে লোক সমস্তয়।
দেখিয়া দৈৱকী সতী মনত গুনন্ত ইটো
কিনো ভৈল মহা বিপৰ্য্যয়।।
আসিল মৃতক ছয় তনয় দুনাই মোৰ
এখনে আছিল স্তন খায়া।
আহ্মাক প্ৰণামি পৰি হেৰা স্বৰ্গে যায় লৰি
বুজিলো কৃষ্ণৰ সৱে মায়া।।৫৯৫।।
কৈৰপৰা আসে জীৱ কাক বোলে পুত্ৰ জীউ
মায়া মোহ একোৱে নজানি।
এহি বুলি মহা সতী পৰম বিস্ময় মতি
থাকিলন্ত কৃষ্ণৰ জননী।।
বোলান্ত উৎসুকে শুকে শুনিলা নৃপতি তুমি
মহেশ্বৰ কৃষ্ণৰ মহিমা।
এবম্বিধ মাধৱৰ অনন্ত চৰিত্ৰ আছে

কোনে কৰি পাৰৈ তাৰ সীমা।।৫৯৬।।
কহে অনন্তৰে সুত শুনিয়ো শৌনক মুনি
কৃষ্ণ কথা শুনিবাৰ ফল।
বৰ্ণাইলা ব্যাসৰ পুত্ৰে কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ যত
জগতৰ হৰে পাপ মল।।
ইসি সুখময় নিজ এহিসে মোক্ষৰ বীজ
ভকত কৰ্ম্মৰ অলঙ্কাৰ।
কৃষ্ণত নিবেদি চিত্ত আক যিটো শুনে নিত
বৈকুণ্ঠে নিৱাস হোৱে তাৰ।।৫৯৭।।

।।দুলড়ী।।

শুনা সমাজিক কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ
আসনত থাকি সুখে।
এহিসে পৰম পুৰুষাৰ্থ জানি
শুনা মহন্তৰ মুখে।।
হৰি ভকতিৰ পথত থাকিয়া
শুনৈ ভণৈ যিটো নৰে।
হৰৈ কলিমল মিলৈ মহাকাল
সংসাৰ তাপত তৰে।।৫৯৮।।
নমো নমো হেৰ মহেশ্বৰ হৰি
মৰষা দোষ আম্হাৰ।
হুয়া মহা মূঢ় তযু কথা গূঢ়
ৰচিলো আৰ পয়াৰ।।
তুমিসি পৰম গুৰু হৃদীশ্বৰ
দিলা যেন মোক মতি।
তাতেসে আশ্ৰয় কৰি কৃপাময়

কহিলো কথা সম্প্ৰতি।।৫৯৯।।
টাটেকীয়া যেন জড় পুতলাক
যন্ত্ৰত তুলি নচাৱে।
তুমিসি চৈতন্য বোলৱা বচন
প্ৰভু মোক সেহি ভাৱে।।
এতেকে তোহ্মাৰ চৰণে শৰণ
পশিলো প্ৰভু উদ্ধাৰা।
অদ্যাপিও মোৰ মোহ পাশে বান্ধি
মাধৱ বন্ধু নামাৰা।।৬০০।।
কত কোটি জন্ম যাতনাত ভ্ৰমো
নেৰাইলো সংসাৰ তাপ।
হে কৃষ্ণময় মই অধমক
উদ্ধাৰা মাধৱ বাপ।।
তুমি সুহৃদৰ পৰম আতমা
মহা গুৰু হৃষীকেশ।
চৰণত ধৰো যেন মতে তৰো
দিয়ো দেৱ উপদেশ।।৬০১।।
যৈতে তৈতে জন্ম হৌক যদুনাথ
মোৰ নিজ কৰ্ম্মফলে।
তৈতে তৈতে মঞিঁ জানিবা ঈশ্বৰ
তোহ্মাক হৃদি কমলে।।
তোহ্মাতেসে ৰতি কৰিবেক মতি
বচনে উচ্চৰি নাম।
কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে তেৱেঁসে নিস্তৰে
ডাকি বোলা ৰাম ৰাম।।৬০২।।

।।ইতি কুৰুক্ষেত্ৰ কাব্য সমাপ্ত।।

জয় গুৰু শঙ্কৰ

ধন্যবাদ

THANKS